

29 mei 2009

ADVOCATENBLAD 7

The End

BESTUURSRECHTER HAKT VAKER DE KNOOP DOOR

'Advocaat heeft rot imago, maar niet bij de cliënten'

'Advocaten laten vaak goede Europese argumenten liggen'

'Bij de derdenrekening, dáár gebeuren rare dingen!'

Procureur, niet verplicht wel zo zeker

De verplichte procureurstelling is afgeschaft per 1 september 2008.

Nu is de keus aan u. Zelf doen, of kiest u voor zeker?

Uitbesteden kan ook na 1 september 2008 aan elk van de 19 leden van de Procureurskring. Zij gaan op de vertrouwde, deskundige wijze door met het leveren van procureursdiensten. De 19 kantoren bieden de waarborg van voortzetting van procureursdiensten in alle arrondissementen. Dan weet u zeker dat uw instructies en stukken op tijd, op de juiste plaats terecht komen.

Voor informatie: www.procureurskring.nl

procureurs
kr1n9

Van de deken

Onze taal

Op vrijdag 15 mei 2009 vond te Brussel met 12.220 Vlaamse confraters (meer dan 14% van de leden) de advocatendag van de Orde van Vlaamse Balies (OVB) plaats. De OVB organiseert deze dag, die vergelijkbaar is met ons jaarcongres, eens in de drie jaar. Het onderwerp was 'De Advocaat als ondernemer' of 'There's no business like law business'. Het werd een prachtig congres met boeiende voordrachten, die men kan nalezen in de congresbundel (*De advocaat als ondernemer*, Die Keure, 2009) die alle deelnemers ontvingen. In België is er een advocaat op 666 inwoners. Meer dan 50% van de advocaten is eenpitter, maar voor alle aanwezige advocaten was de openhartige inleiding van Global Managing partner van Allen & Overy Wim Dejonghe interessant over uitdagingen voor de advocatuur in een wereldeconomie bij het einde van de hoogconjunctuur. Tussen de OVB en de NOvA bestaat een uitstekende verstandhouding die leidt tot het uitwisselen van informatie en ideeën. Daar hebben we allebei baat bij. Voorzitter Jo Stevens wilde onze Orde amper een zusterorganisatie van de OVB noemen nu wij 'al zoveel jaren zo veel leerrijks en hartelijks' met elkaar delen. Wij delen inderdaad veel met onze zuiderburen op alle mogelijke niveaus, maar het belangrijkste is toch wel onze taal. Jo Stevens zei daarover: 'Vlamingen kunnen

Willem Bekkers

met alle andere nationaliteiten samenwerken door hun openheid naar andere culturen en hun talenkennis: we hebben meestal een, twee of drie talen voorsprong op onze gesprekspartner. Op binnenlands vlak is de talenhandicap van onze confraters dan weer een marktbeschermend mechanisme tegen juridische inwijking. Behoudens natuurlijk, deken Bekkers voor de Nederlandse confrères. Hoewel: als ons taalgebruik in Noord en Zuid verder uiteen blijft groeien, zullen we weldra tolken Hollandse en Vlaamse in onze rechtbanken nodig hebben.' Die zorg is in meerdere opzichten terecht. Wie neerlandica Klinkert en filosoof Verbrugge heeft gezien in *Buitenhof* van 17 mei weet hoe droevig het is gesteld met ons taalonderwijs. Dat is vooral een grote zorg voor de togaberoepen, zou ik denken. Voor een jurist is taalbeheersing ongelooflijk belangrijk. In de tweede plaats worden de verschillen tussen het Vlaams en het Nederlands groter. Vlamingen en Nederlanders ondertitelen steeds vaker Nederlands-, respectievelijk Vlaamstalige televisieprogramma's.

In het najaar verschijnt een themanummer van *Ad Rem*, het lijfblad van de OVB, over taal in het recht. Ik weet zeker dat dit themanummer ook voor Nederlandse advocaten, net als de congresbundel van de OVB, de moeite waard zal zijn.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

Berichten van de orde

Geef uw rechtsgebieden op

Afgelopen dinsdag, 26 mei, lanceerde de Orde de site www.Alleadvocaten.nl. Rechtzoekenden kunnen op deze manier op betrouwbare wijze zien op welk rechtsgebied advocaten actief zijn. Daartoe moeten alle advocaten via BalieNet hun rechtsgebieden opgeven in het nieuwe Rechtsgebieden-

register. Deze rechtsgebieden worden namelijk voor potentiële klanten zichtbaar op www.Alleadvocaten.nl; ook de advocaat kan zo meteen het effect van het invullen zien.

Er kan opgave worden gedaan van de (maximaal vijf) rechtsgebieden waarop men werkzaam is, evenals een vermelding van het lidmaatschap van (maximaal 2) specialisatieverenigingen. Op korte termijn kan ook worden opgegeven of men toevoegingen doet.

Universitaire studiepunten en Orde-opleidingspunten niet vergelijkbaar

Bij besluit van 5 januari 2009 heeft de Algemene Raad een

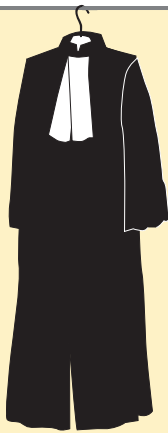
aantal wijzigingen in het Besluit aanmerken als opleiding vastgesteld. De aanpassingen zijn met terugwerkende kracht tot 1 januari 2009 in werking getreden.

Door een communicatiestoornis bij de uitgever werd de aanpassing niet eerder gepubliceerd. Het betreft met name

technische aanpassingen met uitzondering van de bepaling waarin aanvankelijk een relatie werd gelegd met universitaire studiepunten.

De toekenning van studiepunten door een universiteit in Nederland geschiedt op een andere basis dan de vaststelling door de

Algemene Raad van het aantal opleidingspunten in het kader van de permanente opleiding. Nu een universiteit geen door de Orde erkende opleidingsinstelling is, geldt de hoofdregel dat per dagdeel één opleidingspunt wordt toegekend aan een bij een universiteit gevolgde opleiding.

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Verschil tussen leven en dood in Zimbabwe

De bedreigingen van advocaten in Zimbabwe zijn ook na het aantreden van Tsvangirai in februari van dit jaar aangehouden. De acties van L4L worden ervaren als enorme steun.

Wij spraken met Dewa Mavhinga, advocaat te Zimbabwe en aangesloten bij het Zimbabwe Human Rights NGO forum. Dewa legde uit onder welke omstandigheden zij hun werkzaamheden moeten verrichten.

Van een echte deling van de macht is nog steeds geen sprake. De invloed van Mugabe strekt zich uit tot het leger en de rechterlijke macht. Mensenrechtenadvocaten ontvangen bedreigingen tegen henzelf en hun familieleden en advocaten worden stelselmatig belemmerd in de uitoefening van hun werkzaamheden. Daarnaast hebben advocaten te maken met een rechterlijke macht die vaak openlijk sympathiseert met Mugabe en waarbinnen corruptie hoogtij viert. Illustratief is dat 21 van de 24 raadsheren van het Supreme Court een boerderij hebben ontvangen van Mugabe's ZANU-PF. Door de aanhoudende druk en bedreigingen is het aantal advocaten dat mensenrechtzaken durft te behandelen afgenomen.

Het groepje standvastige advocaten dat deze zaken blijft behandelen, weet zich echter gesteund door organisaties uit het buitenland, waaronder L4L dat vorig jaar juni een schrijfactie initieerde. Dewa benadrukt het belang van dergelijke acties. Hij zegt dat het werk van L4L niet alleen een grote steun in de rug betekent voor alle advocaten in Zimbabwe, maar soms het verschil kan uitmaken tussen leven en dood.

Sinds het gesprek met Dewa is de situatie in Zimbabwe opnieuw verslechterd. Op 14 mei 2009 werd mensenrechtenadvocaat Alec Muchadema zonder duidelijke aanklacht gearresteerd op de rechtbank, waar hij een aantal cliënten kwam bijstaan. Hoewel hij inmiddels op borgtocht is vrijgelaten, blijft voor zijn situatie onverminderde aandacht nodig.

- Voor informatie over de situatie in Zimbabwe of over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met Adrie van de Streek via e-mail info@advocatenvooradvocaten.nl of bezoek de website www.stichting-advocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

89e jaargang –
29 mei 2009 – nr. 7
Verschijnt elke drie weken.

Het **Advocatenblad** is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. L. Bakers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.H. Rammeloo
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen

Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: linus.hesselink@reedbusiness.nl, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 152, 1000 AD Amsterdam. *Informatie:* Linus Hesselink, 020-5159389, fax 020-5159142.

Opleidingspunten verdienen

Het schrijven van 500 woorden 'rechtsliteratuur' levert 1 opleidingspunt op (art. 1 onder f.-3 Verordening op de Permanente Opleiding).

Uitgever

mr. Robert Sanders

Eindredactie

Linus Hesselink

Bureau redactie

Charlotte Helmer

Orderredacteur

Tatiana Scheltema

Art-direction

PatK, Patrick Keeler

Vormgeving

Dimdim, Dimitry de Bruin
Dik.nu, Dik Visser

Illustratie

Floris Tilanus

Correctie

Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk

Den Haag Offset, Rijswijk

Digitaal archief Advocatenblad sinds 1996

www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Balienet-certificaat

Juridische vacatures

www.jbb.nl

Orde van de dag

Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp Inschrijven Orde van de dag.

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 8: 5 juni 2009
afl. 9: 26 juni 2009

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Adreswijzigingen: Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen

€ 214 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 19,50. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail.

Klantenservice

Postbus 4, 7000 BA
Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv, waarvan Elsevier Juridisch onderdeel is, legt uw klantgegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements-) overeenkomst, of wanneer u in het kader van dienstverlening contact heeft met Reed Business bv. De gegevens worden tevens gebruikt om u te informeren over producten en diensten van Reed Business bv en zorgvuldig geselecteerde derden. De gegevens kunnen daarnaast aan zorgvuldig geselecteerde derden ter beschikking worden gesteld voor het verstrekken van informatie of aanbiedingen. Ook als u dat niet expliciet heeft aangegeven kunt u per e-mail over gelijksortige producten en diensten van Reed Business bv worden geïnformeerd, tenzij u daartegen bezwaar maakt.

Als u geen prijs stelt op informatie of aanbiedingen per mail of per post dan kunt u dit doorgeven aan Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem, of aangeven bij adresregistratie@reedbusiness.nl. Voor meer informatie verwijzen wij u naar het Privacystatement op www.reedbusiness.nl/privacy.

ISSN 0165-1331

Nederlands
uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Het **voordeel** van vooroplopen

Bij Sdu Uitgevers lopen we voorop in de digitale revolutie. Want scherp, doordacht en uitgesproken bestaat niet zonder internet. Zo biedt OpMaat_Strafrecht u een complete online zoekoplossing voor alle juridische bronnen. U zoekt eenvoudig in alle officiële publicaties, jurisprudentie en commentaren. De handige brood-

krumelnavigatie zorgt er voor dat u nooit verdwaalt. Sterker nog: u loopt voorop. Als u wilt, ontvangt u dagelijks een e-mailattending met de allerlaatste informatie. Zo ondersteunen we ook online de scherpte, het inzicht en de uitgesprokenheid van de professie. Met recht.

Kijk voor meer informatie op **www.scherpinstrafrecht.nl**: dé portal voor strafrechtprofessionals.

Scherp. Doordacht. Uitgesproken.

Sdu UITGEVERS

De bestuursrechter hoeft helemaal niet zo lijdelijk te zijn als vaak wordt gedacht. Rechter Govaers brengt de mogelijkheden voor finale geschillenbeslechting in beeld, zodat ook de niet-ingewijde advocaat de kansen kan grijpen.¹

Bestuursrechter wordt actiever

Tijd voor finaliteit

Evert-Jan Govaers

Rechter sector bestuursrecht Rechtbank Roermond²

De laatste jaren wordt de bestuursrechter, met name gezien vanuit de optiek van bestuursorganen, nogal eens verweten erg formeel-juridisch bezig te zijn en de bestuurspraktijk uit het oog te verliezen. Aan de andere kant, gezien vanuit de rechtzoekende burger, wordt gesteld dat de bestuursrechter te weinig adequate rechtsbescherming biedt en dat niet zelden door het bestuur uiteindelijk een besluit wordt genomen dat de rechterlijke toets wél kan doorstaan. Mede in verband hiermee ligt het accent de laatste jaren meer en meer op ‘finale geschillenbeslechting’³ in vergelijking met de

andere taken van de bestuursrechter die daarmee vanzelfsprekend samenhangen, te weten rechtsbescherming en controle.⁴

Drie soorten afdoeningen

Art. 8:72 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bevat drie soorten afdoeningen door de rechter na een gegrond verklaard beroep dat leidt tot vernietiging van het besluit:

- 1 het bestuursorgaan opdragen een *nieuw besluit* te nemen met inachtneming van de uitspraak (lid 4); deze bevoegdheid wordt in ongeveer 90% van de gevallen gehanteerd, maar verschuivingen zijn gaande... Voor finale geschillenbeslechting in het kader van de zitting en de uitspraak die volgt, beschikt de bestuursrechter namelijk over een aantal instrumenten als alternatief voor de ‘traditionele’ opdracht aan het bestuursorgaan om een nieuw besluit te nemen, namelijk:
- 2 de *rechtsgevolgen* van het besluit in

State, J.E.M. Polak, in 2000 getiteld ‘Effectieve bestuursrechtspraak’.

4 B.J. Schueler, ‘De drie taken van de bestuursrechter: rechtsbescherming, controle en geschillenbeslechting’, in: *Milieu & Recht* 2008, 4.

stand laten, de zogenoemde ‘gedektverklaring’ (lid 3); bij ABRS, CRvB en CBb gebeurde dit in respectievelijk 3%, 15% en 8% van de vernietigingen, bij de rechtbanken tussen de 5 en 9%; 3 bepalen dat zijn uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit, het zogenoemde ‘*zelfvoorzien* in de zaak’ (lid 4); rechtbanken doen dit in ongeveer 7% bij vernietigingen, de genoemde hogerberoepsinstanties in respectievelijk 13, 14 en 32%.⁵

In al deze drie gevallen grijpt de rechter in het bestuurlijk proces in.⁶ Bij de gedektverklaring neemt de rechter de beslissing om de gevolgen van dat besluit met zijn uitspraak te dekken. Dit op-

5 De voortrekkersrol van de CRvB past bij de voorgeschiedenis van deze instantie, die al vóór de Awb in de Beroepswet de bevoegdheid had om zelf in de zaak te voorzien. Daarnaast is er op het gebied van het socialezekerheidsrecht doorgaans sprake van sterk gebonden bevoegdheden. Zie verder B.J. Schueler, ‘De bestuursrechter als geschillenbeslechter’, in: *Trema* 2008, nr. 4; A.T. Marseille en R.R. van der Heide, ‘De onderbenutting van de mogelijkheden tot finale beslechting door de bestuursrechter’, in: *JBplus* 2008, p. 78-92.

6 J.A.M. van Angeren, ‘De rechter als bestuurder-plaatsvervanger’, in: *JBplus*, 2007, p. 16-23.

treden als ‘bestuurder-plaatsvervanger’ wordt volgens Van Angeren sterker bij de opdracht een nieuw besluit te nemen met inachtneming van de overwegingen van de uitspraak. Het bestuur kan niet om de uitspraak van de rechter heen; alleen ten aanzien van de concrete invulling en formulering beschikt het bestuursorgaan over enige vrijheid.

Bij het ‘zelf voorzien’ doet de rechter zelf wat ook het bestuur ingevolge de uitspraak had moeten doen.⁷ Het geschil wordt finaal beslecht en het biedt de rechtzoekende eerder zekerheid. Dit laatste is van belang nu het bestuur met enige regelmaat zelfs de opdracht van de rechtbank om binnen een bepaalde termijn een nieuw besluit te nemen niet zonder meer opvolgt, hetgeen vaak weer het instellen van een rechtsmiddel noodzakelijk maakt.

Pleitbezorgers van finale geschillen-

beslechting⁸ stellen voor dat de bestuursrechter bij een gegrond beroep waarop een vernietiging volgt *eerst* kijkt of de rechtsgevolgen in stand kunnen worden gelaten⁹, *dan* kijkt of zelf in de zaak kan worden voorzien en pas in de *derde en laatste plaats* het bestuursorgaan de opdracht geeft een nieuw besluit te nemen.

Rechtsgevolgen in stand laten

De rechter kan de rechtsgevolgen in stand laten:

- bij een formeel *bevoegdheidsgebrek*, waarbij het wél bevoegde bestuursorgaan het besluit (alsnog) voor zijn rekening heeft genomen (bijvoorbeeld van college naar burgemeester of van college naar raad);
- in geval van een formeel of materieel motiveringsgebrek, dat het bestuursorgaan in de loop van de beroepsprocedure heeft hersteld (bijvoorbeeld

in het verweerschrift of een nader besluit);

- wanneer de feitelijke grondslag van het besluit niet juist of niet toereikend was, maar hangende het beroep het feitencomplex alsnog vast is komen te staan (bijvoorbeeld middels een –nieuwe– handavingsrapportage, een goed onderbouwd medisch advies of een nader proces-verbaal).

Zelf voorzien

De rechter kan volgens de dogmatiek zelf in de zaak voorzien indien er rechs (nog) maar één besluit mogelijk is. Dat is in beginsel onder meer niet het geval als:¹⁰

- er nog beleidsvrijheid of beoordelingsvrijheid voor het bestuursorgaan is;
- de feiten niet zijn komen vast te staan en nog nader feitelijk onderzoek nodig is;
- de hernieuwde besluitvorming specialistische kennis vereist.

8 Zoals, zonder anderen tekort te doen, D.A. Verburg, Th.G.M. Simons, B.J. van Ettekoven, B.J. Schueler en A.T. Marseille.

9 Zie ABRS 19 december 2007, LJN: BC0556 (i.h.b. r.o. 2.6.3) waarin de Afdeling vijfentwintig opmerkt dat de rechtbank ‘uit een oogpunt van finale geschillenbeslechting ten onrechte niet heeft onderzocht of de rechtsgevolgen van het besluit in stand kunnen blijven’.

10 Zie D.A. Verburg, *De bestuursrechtelijke uitspraak en het denkmodel dat daaraan ten grondslag ligt*, Uitgeverij Kerkebosch, 2008.

7 Of, om met Th.G.M. Simons, president van de Centrale Raad van Beroep, te spreken: hierbij doet de rechter als het ware de toga uit en doet wat het bestuur had moeten doen (rede gehouden ter gelegenheid van de presentatie van het boek *De bestuursrechtelijke uitspraak* van D.A. Verburg op 25 november 2008).

In beginsel kan volgens Verburg *wel* zelf in de zaak worden voorzien onder meer als:

- het bestuursorgaan het bezwaar niet-ontvankelijk had moeten verklaren;
- het een gebonden besluit betreft en de feiten vaststaan;
- het een zelfstandig schadebesluit betreft (schadevergoeding bepalen is een voorname taak van de rechter);
- het een boete of een andere punitieve sanctie betreft;
- er wel beleidsvrijheid of beoordelingsvrijheid is, maar deze in het specifieke geval volledig is ingevuld door beleid(sregels) die in het voorliggende geval van toepassing zijn;
- het bestuursorgaan (spontaan of desgevraagd) verklaart welk besluit het *zou* nemen als het daartoe de opdracht zou krijgen (en dat besluit wel rechtmatig wordt geoordeeld);
- de beginselen van behoorlijk bestuur dwingen tot het nemen van een bepaald besluit.

Jurisprudentie

De Afdeling bestuursrechtspraak bepaalde op 10 december 2008 (LJN: BG6401), in een zaak waarin een verkeersbesluit een rol speelde (inrijverbod voor vrachtauto's) twee belangrijke dingen:

- in het geval een besluit wordt vernietigd, *dient*¹¹ de rechtbank de mogelijkheden van finale beslechting van het geschil te onderzoeken, waarbij onder meer aan de orde is of er aanleiding is om met toepassing van art. 8:72 lid 3 Awb de rechtsgevolgen van het besluit in stand te laten;
- waarbij niet is vereist dat nog slechts één beslissing mogelijk is.

In het onderhavige geval, waarin een besluit wegens het ontbreken van een deugdelijke belangenafweging is vernietigd, kan er volgens de Afdeling, mede gelet op de beleidsvrijheid van het bestuursorgaan, uit een oogpunt van proceseconomie aanleiding zijn om de rechtsgevolgen van het besluit in stand te laten indien:

.....

11 Let op de imperatieve formulering, terwijl de Awb spreekt over een 'kan-bepaling'. Naar mijn stellige overtuiging was deze uitspraak in het begin van het Awb-tijdperk ondenkbaar geweest. Zie recentelijk voor eenzelfde formulering ABRs 6 april 2009, 200803001/1 (i.h.b. r.o. 2.2.1).

- het bestuursorgaan vasthoudt aan zijn besluiten
- het bestuursorgaan alsnog de vereiste belangenafweging heeft gemaakt, en
- de andere partijen zich daarover in voldoende mate hebben kunnen uitlaten.

Beslissend is daarbij of de inhoud van het vernietigde besluit na de alsnog kenbaar gemaakte belangenafweging de rechterlijke toets kan doorstaan.

Om het contrast duidelijk te maken: op 12 november 2008 (LJN: BH2161) ging het bij de Afdeling om de eigenaar van een wasstraat die opkwam tegen een besluit waarbij de gemeenteraad een parkeerterrein en een busstation aan het openbaar verkeer had onttrokken. De voorzieningenrechter had het beroep eerder gegrond verklaard, doch had bepaald dat de rechtsgevolgen ervan in stand konden blijven zover het de onttrekking betrof. Wél werd de raad opgedragen om nog een nader besluit te nemen omtrent mogelijke aan Carwash toe te kennen nadeelcompensatie. De Afdeling toonde zich kritisch en oordeelde dat de rechtsgevolgen van een vernietigd besluit, waaraan geen toereikende belangenafweging ten grondslag ligt, *slechts in stand kunnen worden gelaten* indien:

- het bestuursorgaan alsnog inzicht heeft gegeven in de wijze waarop het de betrokken belangen heeft afgewogen, en
- de aldus kenbaar gemaakte belangenafweging het vernietigde besluit kan dragen.

Er kon niet worden uitgesloten dat de raad niet tot onttrekking op de wijze, als thans is geschied, zou hebben besloten indien hij had moeten voorzien in nadeelcompensatie voor Carwash. Voor het in stand laten van de rechtsgevolgen bestond onder die omstandigheden geen grond, aldus de Afdeling.

Hardheidsclausule

In een zaak waarin hij moest oordelen over de toepassing van de (voormalige) Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) oordeelde de Centrale Raad van Beroep dat het college van BW in de zeer bijzondere omstandigheden van dit geval aanleiding had moeten vinden om ten gun-

ste van betrokkenen af te wijken van de overige bepalingen van de Verordening. Oftewel, de hardheidsclausule. Niet vaak succesvol, maar hier wel! De Raad zag, met het oog op een finale beslechting van het geschil, dan ook aanleiding om zélf in de zaak te voorzien en de door appellanten aangevraagde voorziening in de vorm van een bruikleenauto toe te kennen.¹²

Wel dient de buitengrens van het geschil goed in ogenschouw te worden genomen. Finale geschillenbeslechting kan geen toepassing vinden om – buiten het aan de orde zijnde geschil om – een oordeel te geven over hetgeen partijen anderszins verdeeld houdt.¹³

Grijp uw kans

In het voorgaande zijn verschillende partijen de revue gepasseerd: de steeds actiever wordende, mee- en verder denkende rechter, die de balans tussen rechtsbescherming en efficiency hoog in het vaandel moet hebben staan en van wie soms nog een mentale gedragsverandering met het oog op finale geschillenbeslechting wordt gevergd; het bestuursorgaan dat zich (pro)actief opstelt en ter zitting over een gemachtigde beschikt met een toereikend en dus soms vergaand mandaat om 'zaken te kunnen doen'¹⁴, én de eisende en/of derde partij, (al dan niet met advocaat) die constructief meedenkt en doorgaans óók gebaat is bij het zo snel mogelijk verkrijgen van een (rechterlijk) oordeel over het betwiste besluit.

Als advocaat moet u daarbij op het volgende bedacht zijn. Bij een gegrond beroep waarin een vernietiging voorligt, hebt u namens de eisende cliënt de vergoeding van het griffierecht en de proceskosten al binnen. Dan liggen er kansen om ter zitting met het oog op de uitspraak die volgt de belangen van de cliënt zo helder en volledig mogelijk voor het voetlicht te brengen. Onderken dit goed en maak van de situatie gebruik. Grijp uw kans om de rechter ervan te overtuigen dat finale beslechting van het geschil hier en nu aangewezen is. Ook voor u is het tijd voor finaliteit!

.....

12 CRvB 2 mei 2007, LJN: BA4396. Zie ook CRvB 19 november 2008, LJN: BG5394.

13 CRvB 9 november 2007, LJN: BB7758.

14 Zie bijvoorbeeld ABRs 4 juli 2007, LJN: BA8693 (i.h.b. r.o. 2.13).

Werken in het buitenland

'Een onredelijk eenzijdig eerste concept voor een overeenkomst opsturen: dat is een vorm van marketing naar de cliënt'

Zinloos en tijdrovend schaakspel

Zijn eerste zaak onder eigen vlag was typerend voor het verschil tussen de Nederlandse en Amerikaanse aanpak. 'Het ging om een merkenrechtelijke kwestie. Mijn Nederlandse cliënt werd hier gedagvaard door een Amerikaanse wederpartij. Deze had namelijk toestemming van mijn cliënt nodig om het merk hier te kunnen registreren. Met andere woorden: zij wilden graag iets gedaan krijgen van mijn cliënt. Als Nederlander zou je denken: dan vraag je dat toch gewoon eerst even aardig? Maar wij kregen direct een vrij agressieve brief dat

het stom en onverstandig zou zijn als we niet meewerkten. Daarop volgde onmiddellijk een dagvaarding. Mijn gedachte was dat partijen er met een snelle schikking vanaf zouden moeten komen, maar dat bleek door die dagvaarding een gepasseerd station. Er volgde een eindeloze procedure waar de tegenpartij meer van te lijden had dan mijn cliënt. Toen ik aan een collega-advocaat mijn ongenoegen uitte over het zinloze en tijdrovende schaakspel waarin ik beland was, zag die het probleem niet. Je kunt toch gewoon je tijd schrijven op die zaak en je verdient er toch je geld mee? Dat was zijn redenering.'

'Amerikanen zijn handiger in het managen van hun klanten, dat is hier echt het halve werk'

Carl van der Zandt (44) is Nederlander, voormalig advocaat bij Nederlandse advocatenkantoren als Van Doorne en Holland Van Gijzen en nu sinds kort voor zichzelf begonnen op Manhattan. Hij vertelt over de cultuurverschillen, New Yorkse praktijken en je eigen advocatenkantoor beginnen in The Big Apple.

.....
Barbara Schneemann
journaliste
.....

100.000 advocaten

Van der Zandt woont al negen jaar in New York, is getrouwd met een Amerikaanse en begon in september 2008 zijn eigen advocatenkantoor. *Van der Zandt PLLC* bezet een driekamersuite op de veertiende verdieping van een chic art-decogebouw naast de monumentale New York Public Library. Het kantoor is nog wat kaal, ergens in een kast staat een koffiezetapparaatje waar ook nog wel een beetje kokend water voor thee uit kan worden gehaald. Toch is Van der Zandt apetrots op zijn eigen kantoor, want hij heeft er hard voor moeten werken.

'Manhattan is de juridische hoofdstad van de wereld. Er gebeurt hier zo ontzettend veel. Dat trekt advocaten aan, zeker jonge advocaten die *on the top of the world* willen zitten'. Alleen al in New York City zijn

bijna 100.000 advocaten. Dat is 10% van het totaal aantal in de VS en bijna zeven keer zoveel als in heel Nederland. Daar komen jaarlijks zo'n 10.000 nieuwe advocaten bij die geslaagd zijn voor de New York *Bar Exam*, het toelatingsexamen voor de advocatuur waarin het hele juridische palet van de staat waarin je dat examen doet, de revue passeert. Van der Zandt: 'De meeste jonge advocaten hebben grote studieschulden en willen bij een van de grote kantoren terechtkomen. Die betalen namelijk een startsalaris van 150.000 tot 180.000 dollar per jaar. Plus bonus, maar die viel afgelopen jaar wat tegen, zoals bekend. Bij kleine kantoren verdient een beginnend advocaat tegen de 40.000 dollar per jaar en daar kun je hier op Manhattan niet van leven, zeker niet als je ook die studieschuld moet afbetalen.'

Behoorlijk hiërarchisch systeem

Bij grote kantoren als *Paul, Weiss, Rifkind, Wharton & Gar-*

rierson LLP en Cravath, Swaine & Moore LLP kom je zonder een titel van Columbia University, New York University, Yale of Harvard niet binnen. Althans, niet als advocaat. Wel als *document reviewer* of *staff attorney*: juridisch medewerker. Van der Zandt: 'Voor veel mensen is dat hun eerste baan in de advocatuur. Je moet ervoor beëdigd zijn, maar het werk is gruwelijk saai en je moet rekenen op werkdagen van minimaal twaalf uur, vaak zes dagen per week. Slavenarbeid. Bovendien zit je op een zijspoor, want als je eenmaal in dit traject zit maak je heel moeilijk de overgang naar een normale bevredigende advocatenbaan. Het is een schaduwwereld van duizenden advocaten die allemaal min of meer administratief werk doen. Voor een redelijk salaris, dat wel, want zo'n *staff attorney* kan al snel een ton verdienen. Omdat deze juristen meestal op een eigen verdieping zitten, afgescheiden van de rest van het kantoor en ver weg van de gewone advocaten, wordt ook wel gezegd dat ze in *The Dungeons* zitten. Een behoorlijk hiërarchisch systeem. Daar is New York heel extreem in.'

Ook Van der Zandt was een tijdje *staff attorney*. Toen zijn contract bij Holland Van Gijzen erop zat en hij terug moest naar Nederland, besloot hij in New York te blijven (hij was inmiddels getrouwd met een New Yorkse architecte), een LLM-opleiding te volgen en de Bar Exam te halen. Nadat hij dat had afgerond, ging hij op zoek naar een baan in de New Yorkse advocatuur. Wat hij dacht dat zijn pluspunt zou zijn – een dubbele opleiding en ervaring in Europese advocatuur – bleek zijn valkuil. Zo kreeg hij tijdens een sollicitatiegesprek bij een kantoor op Wall Street te horen: 'Meneer Van der Zandt, u zult begrijpen dat uw Nederlandse ervaring irrelevant is voor ons.'

Een startpunt

Hij besloot een tijdje als *staff attorney* te werken: 'Het was ontzettend leerzaam, ik kreeg er een kijkje in de keuken van een van de topkantoren en ik had het geluk dat ik wel regelmatig met partners kon samenwerken omdat er een grote zaak speelde waarbij Nederlandse bedrijven betrokken waren. Ik leerde veel over processtactiek en met name over een typisch Amerikaans procesonderdeel, de *'discovery procedure'*, waarin procespartijen elkaar over en weer bestoken met verzoeken om extra informatie en documenten. Maar je moet op een ge-

geven moment wel een beslissing nemen: regulier advocaat worden of daar blijven hangen. Toen besloot ik dat de tijd rijp was voor mijn eigen kantoor.' Aangezien Van der Zandt door de jaren heen een aantal Nederlandse cliënten in zijn avonduren juridisch was blijven adviseren, had hij een startpunt. Langzaam maar zeker bouwde hij een cliëntenbestand op dat groot genoeg was om de stap te wagen.

Van der Zandt richt zich op het Nederlandse midden- en kleinbedrijf dat zaken doet in de VS. Hij bedient bedrijven die technologisch hoogwaardige producten aanbieden als zonne-energie en led-technologie, maar geeft ook veel algemene en praktische begeleiding aan cliënten die voet aan de grond willen krijgen in de VS.

'Op vakgebieden waar ik minder verstand van heb, zoals immigratie of belastingrecht, werk ik samen met een vaste kring externe advocaten, maar ik blijf wel de projectmanager voor mijn cliënt.'

Eerst het mes op tafel

Over tarieven en betalingsstructuren is veel te doen in de VS. Zo gaat de behandeling van de faillissementen van grote banken doorgaans naar grote kantoren die daarvoor een *fee schedule* in moeten vullen dat door de rechter moet worden goedgekeurd. Er gaan stemmen op voor andere betalingsstructuren en lagere tarieven. Van der Zandt: 'In Chicago is onlangs een advocatenkantoor opgericht door voormalig advocaten van grote kantoren, die hoofdzakelijk vaste prijzen, *flat fees*, gaan rekenen voor hun diensten. En in het Amerikaanse advocatenblad, de *ABA Journal*, stond laatst een interview met een aantal zwaargewichten in de advocatuur die aangaven dat de hoge uurtarieven ook een verkeerde *trigger* kunnen geven. Advocaten werken vaak langer dan nodig is op een zaak.'

Ook de onderlinge omgang tussen advocaten is in New York wezenlijk verschillend van Nederland, vindt Van der Zandt: 'Het is hier echt lastiger om goed en constructief samen te werken. Advocaten zijn doorgaans agressief en aanvallend, ook om hun cliënt te laten zien dat ze boven op de zaak zitten. Wij vinden agressie niet altijd in het belang van de zaak, maar hier wordt dat anders gezien. Eerst het mes op tafel, in onderhandelingen extra laag inzetten of een onredelijk eenzijdig eerste concept voor een overeenkomst opsturen. Dat is een

.....
'Je moet hier de klant meteen bellen, regelmatig follow-ups geven, erbovenop zitten en af en toe uit jezelf bellen, zelfs als er niet veel te melden valt'
.....

vorm van marketing naar de cliënt. Verzoeking komt later wel.'

Direct deliverables

De klant is koning en dat moet een advocaat op alle mogelijke manieren tonen. Niet alleen door de zaak agressief aan te pakken, maar ook door veel feedback en aandacht te geven aan cliënten en altijd onmiddellijk te reageren. Dat is volgens Van der Zandt een van de belangrijkste verschillen: 'Toen ik net in New York werkte, moest ik eens een leenovereenkomst opstellen. Ik kreeg de opdracht op dinsdag, werkte er de hele woensdag aan en kwam op donderdagmorgen met een eerste concept. Dat bleek te laat. Ze hadden al een ander gevraagd. Wat ik ervan leerde, is dat het in eerste instantie niet om een compleet antwoord hoeft te gaan. Amerikaanse cliënten willen gewoon *direct deliverables* zien. Een tastbaar resultaat, een heel ruw concept, zodat ze weten dat je ermee bezig bent en ook alvast een klein beetje weten waar ze aan toe zijn. Amerikanen zijn handiger in het managen van hun klanten. Dat is hier echt het halve werk. Meteen bellen, regelmatig *follow-ups* geven, erbovenop zitten en af en toe uit jezelf bellen om de status even door te geven, zelfs als er niet veel te melden valt. Zonder daar overigens meteen voor te factureren. Het is de *TLC-factor*: *tender love and care*.' Anderzijds is de advocatuur in de VS wel meer een *business* dan een beroep. Van der Zandt: 'Het gaat puur om productievolume en winst. Alles wordt gefactureerd, zelfs om een fax te sturen of een kopie te maken moet je een klantnummer invoeren. Hoezeer ze ook *gepamperd* worden, cliënten blijven gewoon *business*.'

Zakelijk ondervindt Van der Zandt weinig last van de kredietcrisis. 'Bedrijven blijken nu meer bereid om ook naar kleinere advocatenkantoren te kijken. Dat is in mijn voordeel.' Van der Zandts tarief ligt rond de 350 dollar per uur. Hij houdt het aantal cliënten beperkt. 'Ik wil bereikbaar kunnen blijven en persoonlijk contact kunnen houden. Zo hou ik de kwaliteit hoog. En de *TLC*.'

Carl van der Zandt is als advocaat **voor zichzelf begonnen op Manhattan**. Hij vertelt over de cultuurverschillen, New Yorkse praktijken en hoe het is om je eigen kantoor te beginnen in The Big Apple.

De advocaat heeft ook in Vlaanderen een niet al te best imago, zegt de **Vlaamse deken Jo Stevens**. Maar omdat het Grondwettelijk Hof het verschooningsrecht goed beschermt, staat het beroep in de politiek niet ter discussie.

De bestuursrechter wordt vaak verweten niet veel meer te doen dan pingpongen met het bestuur. Maar hij heeft nogal wat wettelijke mogelijkheden voor **finale geschillenbeslechting**. Een introductie voor de niet-ingewijde advocaat.

‘Advocaten laten vaak goede **Europese argumenten** liggen’, zegt een advocaat gespecialiseerd in het gemeenschapsrecht. **266**

Hoorzitting in de Tweede Kamer: ‘Bij de derdenrekening, **dáár gebeuren rare dingen!**’ **269**

De **Fransen discussiëren** over herinrichting van de juridische beroepen. En Sarkozy geeft advocaten een steun in de rug. **271**

Een nieuwe verordening maakt per 1 juli duidelijk wat moet worden verstaan onder **financiële integriteit** van advocaten. **282**

De HR legde een lagere straf op, waardoor de gedetineerde **onder de nieuwe Wet v.i.** toch langer moet zitten. **287**

Wat moet je overwinnen als je als rechter **op zondagmiddag** een advocaat wilt mailen? **293**

.....
Verder...

Column Matthijs Kaaks 267 » Recessie: verharding in het insolventierecht 270 » Agenda 272

[Geef uw rechtsgebieden op! 273](#) » [Te casseren uitspraken gevraagd 273](#) » [Van de deken: Onze taal 273](#) » [Tekst en toelichting Besluit aanmerken als opleiding 294](#) » [Tekst en toelichting Verordening op de administratie en de financiële integriteit 296](#) » [Permanente opleiding 304](#) » [Personalia 308](#) » [Tuchtrecht 312](#)

Foute naam bij kroniek

In het nummer van 17 april jl. werden bij de auteursvermelding van de Kroniek insolventierecht fouten gemaakt. Een van de auteurs heet namelijk Esther Oppedijk van Veen, en auteur Chris de Jager werkt bij BLIX advocaten te Amsterdam

Omslag: Dimtry de Bruin

‘Advocaten laten nog te vaak goede Europese argumenten liggen’

Marieke van Eik

Het uitdijende Europese gemeenschapsrecht is een thema in de Europese parlementsverkiezingen van komende week. Werkt die groei door in de rechtspraktijk? Drie advocaten over hun ervaringen met het gemeenschapsrecht: Elies Steyger (advocaat bij Holla Poelman Van Leeuwen en hoogleraar Europees bestuursrecht); Marieke van Eik (advocaat vreemdelingenrecht en internationaal recht bij Böhler Franken Koppe Wijngaarden) en Gerard van der Wal (partner EU & Competition bij Houthoff Buruma in Brussel). Is de rol van het Europese gemeenschapsrecht in hun praktijk groter geworden?

.....
Gerrit Jan Pulles
advocaat en publicist
te Amsterdam
.....

Marieke van Eik: ‘Absoluut. Er is in mijn praktijk eigenlijk geen zaak meer waarin geen beroep wordt gedaan op Europees recht. Grote delen van het vreemdelingenrecht zijn communautair geregeld. Bijvoorbeeld op het gebied van gezinshereniging, minimumnormen voor vluchtelingen, de grenscontroles in het Schengen-gebied. Een groot gedeelte van het recht wordt uiteindelijk wel omgezet in Nederlands recht, maar er komen continu regels bij.’

.....
‘Als ik met Nederlands recht niet verder kom, kijk ik altijd wat Europa me nog te bieden heeft’
.....

Elies Steyger: ‘Ik zie bij organisaties, overheden en ondernemingen een toegenomen bewustzijn van het bestaan en de relevantie van Europees recht. Aan de andere kant zie je dat er in de praktijk nog steeds veel discriminatie is tussen eigen burgers en anderen. Een simpel voorbeeld uit de dienstensector: betalen voor je parkeerplaats met een chipkaart. Heel veel EU-burgers zonder een Nederlandse bankpas kunnen in ons land niet chippen. Dat is strijdig met het Europese principe van een vrije markt. Maar ja, iemand die daardoor een parkeerbon heeft gekregen gaat natuurlijk niet procederen.’ Gerard van der Wal: ‘In 1978 kreeg ik mijn eerste Europese zaak, omdat ik Frans sprak en veel stukken toen alleen in het Frans beschikbaar waren. In die periode openden al een paar grotere Nederlandse kantoren een bijkantoor in Brussel. Mededingingsrecht, staatssteun, landbouw en het vrije goederen- en dienstenverkeer tussen de lidstaten, waren ook toen al belangrijke Europeesrechtelijke onderwerpen. Maar het was maar een zeer klein deel van de balie dat zich daarmee bezighield. Dat is nu wel anders.’

Column

Matthijs Kaaks

Lege-boedel-curatoren

Het symposium van Insolad, de vereniging voor insolventiespecialisten, was driemaal overtekend. Dat kwam door de titel: 'Hoe Haal Ik Geld Uit Een Lege Boedel?'

De lege-boedel-curatoren dromden massaal samen in het zaaltje in Den Haag. Ze waren benieuwd naar het wondermiddel dat geld in het laatje zou brengen en het was een behoorlijke ontgoocheling toen bleek dat het vooral een retorische vraag betrof.

Onder curatoren is armoe troef. Tragisch zijn vooral de nieuwkomers die de teruglopende M&A praktijk net hebben verwisseld voor het curatorschap. Ze voelen zich bedrogen. De voormalige sectiegenoten wijzen maandelijks meesmuilend naar hun tegenvallende omzetcijfers. Er blijkt weinig te kloppen van de goudomrande verhalen over vette boedels waar je met een vork in je hand maanden op kan blijven schrijven. Vergeet het maar. De toegeschoven boedels zijn vaak niet meer dan kale botten waar geen hond nog aan wil kluiwen. Hierover is publiekelijk alarm geslagen.

Deze ernstige misstand was dan ook het gesprek van de dag. Er werd vakkundig geklaagd. Er zijn zelfs curatoren die gemiddeld werken voor slechts 100 per uur.

'We zijn toch geen loodgieters', zei er een.

'Ik voel me soms net een asielzoekersadvocaat', zei een insolventiespecialist met een vlinderstrik.'

'Die krijgt tenminste nog een toevoeging', wierp een ander tegen. 'Kunnen ze ons niet suppleren? Het is dat ik de uren van mijn secretaresse declareer. Anders haal ik mijn target never nooit dit jaar.'

'Nee dan vijftien jaar geleden,' zei de vlinderstrik en hij toonde de forse Rolex aan zijn pols. 'Een van mijn eerste faillissementen. Een juwelierszaak. Kom er nu maar eens om. En als je een keer een meevallertje hebt, zit iedereen je op de vingers te kijken.'

Na de pauze stond Marc – the Shark – Udink op het programma, de supercurator uit Den Haag. Vooral bekend geworden in de jaren negentig als curator van Patty Brard, wier geveilde broekjes samen met de knuffels van haar dochter destijds nog een behoorlijk honorarium opleverden.

'In elke boedel is wel wat te vinden.' Zo maakte hij duidelijk. 'Maar zoek niet alleen in de keukenkastjes.' Hij haalde een groot stanleymes uit zijn binnenzak dat hij demonstratief in- en uit-schoof. 'Snij de voeringen en matrassen open. Kijk in de kussens. Wring die boedel uit.

Want leeg is niet altijd leeg!', riep hij profetisch.

En zo gingen de lege-boedel-curatoren hoopvol gestemd weer aan de slag.

Elies Steyger

Foto: Gerrit Jan Pulles

Maakt het gemeenschapsrecht de praktijk gecompliceerder?

Van der Wal: 'Het heeft het stempel ontoegankelijk te zijn. Fysiek was het dat vroeger zeker. Als er een nieuwe richtlijn of uitspraak van het Europese Hof van Justitie in Luxemburg was verschenen, moest je maar zorgen dat je een kopietje te pakken kreeg. Nu is alles online beschikbaar. Inhoudelijk is het recht vaak verspreid over een wirwar aan rechtsbronnen: primair recht, basisverordeningen, uitvoeringsrichtlijnen, besluiten. Dat is soms aardig complex.'

Steyger: 'Als je weet waar je moet zoeken is een Europese zaak niet gecompliceerder dan bijvoorbeeld een grote civiele zaak. Maar advocaten moeten wel gevoel krijgen voor het cultuurverschil tussen de twee rechtstelsels. Oog hebben voor de verhouding tussen nationaal en Europees recht. De nationale wet en de bedoeling van de Nederlandse wetgever minder centraal stellen als ze strijden met Europese regels. De perceptie moet niet zijn "de richtlijn is in strijd met de wet", nee, het EU-recht gaat voor.'

Marieke van Eik: 'Maar het biedt ook nieuwe moge-

lijkheden. Als ik met Nederlands recht niet verder kom, kijk ik altijd wat Europa me nog te bieden heeft.'

Hoe is het gesteld met de kennis van advocaten?

Elies Steyger: 'Van een deel van de kantoren die zich profileren als specialist Europees recht betwijfel ik of dat ook zo is. Ik zie nog vaak dat vakgenoten in procedures goede Europeesrechtelijke argumenten laten liggen. Maar met name bij grote en middelgrote kantoren is het inmiddels een serieus specialisme.'

Gerard van der Wal: 'In vergelijking met veel andere Europese landen is de kennis goed. Ook het besef dat het Europese gemeenschapsrecht in feite altijd is gericht op één uitkomst: het Europese ideaal van een gemeenschap van landen en belangen, dringt bij advocaten steeds beter door. Al leidt dat nationaal nog wel eens tot onbegrip. Bijvoorbeeld toen het Hof in Den Haag vorig jaar bepaalde dat een door de regering voorgestelde fijnstof tax streed met Europese regelgeving en niet mocht worden ingevoerd. De tax liep vooruit op komende EU-milieu-regels, maar belemmerde de

verkoop van elders in de EU toegestane dieselauto's. Het is voor sommigen nog wenen dat het belang van de gemeenschappelijke markt prevaleert boven nationale maatregelen, hoe goed die ook zijn bedoeld.'

Marieke van Eik: 'Het is regelmatig pionieren. Ik voer procedures voor het Europese Hof van Justitie in Luxemburg voor cliënten die op een Europese zwarte lijst zijn gezet wegens vermeende terroristische activiteiten. Die zaken gaan voor een deel over de bescherming van grondrechten in het gemeenschapsrecht. Daar is beperkte rechtspraak en literatuur over en ik heb weer heel wat uren moeten studeren. Maar het is prachtig om iets aan het recht toe te kunnen voegen.'

En weet de rechterlijke macht inmiddels genoeg van Europees recht?

Van Eik: 'Vreemdelingenrecht is goed ingevoerd. De Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State

zou wel wat vaker een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie mogen stellen. Regelmatig is de interpretatie van een Europese regel niet eenduidig en dan is er behoefte aan uitleg vanuit Luxemburg.'

Van der Wal: 'Bij rechtbanken is men zich absoluut bewuster geworden van de relevantie van het gemeenschapsrecht. Al zie je in vonnissen nog wel dat specialistische betogen net niet volledig zijn begrepen.'

Steyger: 'Ik heb goede ervaringen bij specifieke rechters. Het CBB en de Rechtbank Rotterdam bijvoorbeeld. Elders wisselt de kennis en worden vaak Europeesrechtelijke argumenten toch naar Nederlands recht beslist.'

Kunnen advocaten een praktijk draaien met alleen Europees recht?

Marieke van Eik: 'Veel gemeenschapsrecht wordt geschreven om uiteindelijk te worden omgezet in nationaal recht. Andere regels werken

door in onze rechtsorde via Nederlandse procedureregels. Nederlands recht blijft relevant. En als ik alleen nog maar Europees zou werken, zou ik mijn snelle Nederlandse procespraktijk gaan missen.'

Gerard van der Wal: 'Ook in Brussel werken we met nationaal recht. Zaken hebben hun oorsprong tenslotte bijna altijd in het recht van een lidstaat. Maar het belang van het recht moet af en toe worden genuanceerd. Ik ben opgeleid door Willy Alexander, een van de pioniers op het gebied van het Europese recht in Nederland. Ik denk nog weleens terug aan de belangrijke les die ik van hem leerde: dat ook in juridisch complexe zaken de feiten vaak van doorslaggevend belang zijn dan het recht. Ongeacht het toepasselijke recht.'

Elies Steyger: 'Ik schat dat in tachtig procent van mijn zaken Europees gemeenschapsrecht een grote rol speelt. Dus dat komt in de buurt. Een aantal rechtsgebieden

Gerard van der Wal

is nog bijna helemaal Nederlands en zal dat nog wel even blijven, zoals huurrecht of faillissementsrecht. Maar ik vind wel dat een advocaat iets van Europees recht moet weten om juridisch goed te functioneren. En dat leer je niet in één PAO-cursusje. Aan het kweken van een Europese denkwijze moet je vroeg beginnen, of lang werken.'

Foto: Marieke Geels

Commissie cassatie in belang der wet vraagt uitspraken

De door P-G bij de Hoge Raad, mr. J.W. Fokkens, ingestelde Commissie cassatie in het belang der wet (bestaande uit mr. R.A.A. Duk, mr. M.M. Olthof, prof. mr. J.B.M. Vranken en mr. A.J.P. Schild) heeft tot taak 'te bezien op welke wijze een ruimere toepassing van het rechtsmiddel

cassatie in het belang der wet kan worden bevorderd'. Daarom nodigt ze eenieder uit 'uitspraken onder de aandacht van de commissie te brengen die zich zouden lenen voor cassatie in het belang der wet, gelet op het belang van de rechtseenheid en/of de rechtsontwikkeling'. Per adres: secretaris van de Commissie cassatie in het belang der wet, mr. A.J.P. Schild, Hoge Raad der Nederlanden, Postbus 20303, 2500 EH Den Haag.

(advertenti)

KB
systeemappen

gratis proefmap?
0252-241300

Pleterij 11
2211 JT
Noordwijkerhout
kb@systeemappen.nl
www.systeemappen.nl

De Trias dossiermap
"DE NIEUWE MAP VOOR DE ADVOCATUUR"

Prijzen vanaf
€49,50
p/100 stuks
excl. BTW

6 cm

- 12 KLEUREN
- ELASTIEK
- ONVERSLIJTBAAR

'Bij de derdenrekening, dáár gebeuren rare dingen'

Aan het verschoningsrecht hoeft niet te worden getornd, als de Orde maar de advocaten 'die te kwader trouw zijn gewoon áánpakt'. Dat was midden mei te horen in de Tweede Kamer.

.....
Tatiana Scheltema
 Orderedacteur
 .....

Op maandag 18 mei wijdde de vaste Kamercommissie voor Justitie een hoorzitting aan de reikwijdte van het verschoningsrecht van geheimhouders. De bijeenkomst borduurde voort op het rapport *Verwevenheid van de bovenwereld met de onderwereld* van de gelijknamige parlementaire werkgroep uit

.....
'Niet het verschoningsrecht, maar de handhaving van de plichten die dat recht meebrengt staat ter discussie'
 .....

oktober vorig jaar. Een van de aanbevelingen was om het verschoningsrecht van geheimhouders als advocaten en notarissen te herzien.

Dat verschoningsrecht frustreert menig onderzoek naar zware criminaliteit van het Bureau Financieel Economische Recherche (BFER), en moet daarom beperkt worden tot handelingen op strafrechtelijk vlak, zei

BFER-rechercheur Michiel Princen tijdens de hoorzitting. 'Zaken als het oprichten van een BV, of het openen van een bankrekening, zouden er niet onder moeten vallen. Die kunnen ook door boekhouders of gewone juristen worden uitgevoerd.' Zeer frustrerend voor opsporingsambtenaren is ook het feit dat de derdengeldrekening onder het verschoningsrecht valt. 'Dáár gebeuren rare dingen,' zegt Princen. 'En wij mogen er niet bij.'

In de spiegel

Toch moet aan het grote goed van het verschoningsrecht niet worden getornd, vond super-P-G Harm Brouwer. 'Waar het vaak misgaat is als strafrechtadvocaten zich met civielrechtelijke zaken gaan bezighouden: het oprichten van BV's, uitoefenen van bestuursfuncties in bedrijven van cliënten, openen van bankrekeningen of de aanschaf van roerende en onroerende goederen. Ik kan me voorstellen dat een advocaat die werkzaamheden overlaat aan iemand buiten het kantoor.'

Advocaat Jan Leliveld meende echter dat het onderscheid tussen straf en civiel soms moeilijk is te maken. 'Als je in de spiegel kunt kijken en zeggen: wat ik doe is ethisch, dan is er niets aan de hand.'

'Nou ja, dan zaten we hier nu niet,' bromde oud-officier van justitie Fred Teeven (VVD). Hij vroeg zich af of 'we het afgeleide verschonings-

recht dan niet een beetje moeten afknijpen'. Maar daar wilde de Bossche deken Van Dijk niet van horen. Niet als het gaat om civiele opsporingsactiviteiten, gericht op het aantonen van de onschuld van verdachten, zoals technische expertisebureaus of forensisch DNA-onderzoekers, maar ook niet als er sprake is van zware delicten. 'In de praktijk werkt het trouwens al zo dat een advocaat de cliënt die op pad gaat om een moord te plegen heus wel aanmeldt bij de politie.'

Onderzoeksbureau

Harm Brouwer wilde niet het verschoningsrecht inperken maar vindt dan wel dat de deken bij een vermoeden van misstanden eerder en krachtiger moet ingrijpen, en niet wachten tot er een aanklacht ligt, zoals nu vaak gebeurt. Brouwer: 'Niet het verschoningsrecht zelf, maar de handhaving van de plichten die het verschoningsrecht met zich brengt staat ter discussie.'

Hij pleitte voor een apart onderzoeksbureau bij de Orde dat werkt met aanklagers, net als in het betaald voetbal, en met bevoegdheden die de huidige overstijgen. En de leeuw moet klauwen krijgen. 'Er worden veel te lage straffen uitgedeeld, waardoor het afschrikwekkende karakter ervan onvolgende wordt bereikt.'

Daarom moeten tuchtrechtelijke maatregelen ook duidelijk worden gepubliceerd, wat Kamerlid

Ton Heerts (PvdA) betreft. Daarover liet AR-lid Herbert Cotterell weten dat binnen de Orde een 'redelijke consensus' is bereikt, hoewel hij bij mindere vergrijpen liever niet wil publiceren, omdat informatie op het internet er nooit meer afgaat.

Geschrap

Maar tijdens de hoorzitting bleek het beeld van laks en ondeskundig toezicht op de advocatuur behoorlijk hardnekkig. Zo bleek het bestaan van de vorig jaar ingestelde, volgens Cotterell goed functionerende 'Vliegende Brigades' nauwelijks bekend, noch dat er soms advocaten worden geschrap van het tableau. Het is bovendien de tuchtrechter die de strafmaat bepaalt, aldus algemeen deken Willem Bekkers. Hij vond het zorgelijk dat degenen die iets te klagen hebben, zich niet direct tot de dekens wenden. 'Wij zijn afhankelijk van signalen van officieren van justitie of rechters. U moet óns weten te vinden.'

'Bij de notarissen proef ik toch meer bereidheid om het verschoningsrecht aan te pakken', zei Nicolien van Vroonhoven (CDA). Van Brouwer wilde ze weten of hij genuanceerder is over advocaten. Brouwer: 'Ik ben niet ontevreden. Ze maken het ons buitengewoon moeilijk, maar dat is ook hun taak. De mensen die te kwader trouw zijn moeten gewoon aangepakt worden. Door de beroepsgroep zelf.'

De recessie

Verharding op alle fronten

Hebben curatoren de tijd van hun leven? Nou nee, maar Insolvency & Restructuring heeft het wel lekker druk. Jako van Hees is advocaat bij De Brauw en hoogleraar faillissementsrecht, en was de afgelopen drie jaar voorzitter van Insolad, de vereniging van insolventieadvocaten.

.....
Janneke Vonkeman
journalist
.....

‘De kettingreactie van de bankencrisis is goed op gang gekomen, zeker in het tweede kwartaal van dit jaar. In het eerste kwartaal was het vooral druk door arbeidsrechtelijke zaken; nu volgt de stortvloed van faillissementen, met name in het mkb. Advocaten die eerst fusies en overnames deden of betrokken waren bij complexe financieringen, hebben op dat terrein niet veel te doen, terwijl de faillissementsafdeling het razenddruk heeft. Het afwikkelen van faillissementen vergt veel algemeen ad-

vocatuurlijke vaardigheden, die je vrij snel kunt leren als je de ondernemerspraktijk al kent. Advocaten zijn flexibel, ze schuiven dus door. Hier op kantoor ook. Lang hadden we bij Insolvency & Restructuring twee compagnons, onder wie ikzelf. Nu zijn het er vijf. En het aantal medewerkers is de afgelopen tijd verdrievoudigd.

Terwijl de transactiepraktijk op dit moment heel rustig is, draait litigation op volle toeren: er wordt meer geprocedeerd en uitgevochten dan ooit tevoren. Je ziet een verharding op alle fronten. Kredietvoorwaarden zijn strakker; er moet contant worden betaald, er worden garanties verlangd. Jarenlang is er zoveel verdiend dat het bedrijven niet veel uitmaakte of een relatie omviel. Het geld kwam wel weer elders vandaan. Nú doet elke afboeking pijn.

Zodra het vertrouwen terug is, kan de economie weer draaien. Dan zullen bedrijven, banken en andere financiële instellingen een wijze les hebben geleerd. Maar voorlopig is het vertrouwen er niet. Het is erg grimmig.’

Verwijderingsbijdrage

‘Of curatoren de tijd van hun leven hebben? Het is prach-

tig werk, maar los van de kredietcrisis zijn er ernstige zorgen over de beloning van insolventieadvocaten. Grote kantoren doen nauwelijks nog faillissementszaken, omdat de tarieven relatief laag zijn en vaak niet eens gerealiseerd kunnen worden, zeker als sprake is van lege boedels. Alleen de heel grote, complexe zaken zijn dan nog interessant, maar daar doet zich snel een belangenconflict voor: er zijn legio partijen en dan blijkt er altijd wel

zijn weer niet geëquipeerd voor grotere, complexe zaken. Als Insolad hebben we hierover het rapport *Beloning Curatoren* gepubliceerd. Er wordt nu een werkgroep gevormd, met Recofa (R-C’s in faillissementen, red.), de fiscus en de banken, om aanbevelingen te doen aan Justitie. Moeten curatoren, net als in Engeland, door de overheid worden betaald? Of zou je, via de Kamer van Koophandel, van bedrijven een soort “verwijderingsbijdrage”

.....
‘De curator kan zich vaak geen feitenonderzoek permitteren, zeker niet bij de vele lege boedels, terwijl daar juist gefraudeerd kan zijn’
.....

een eigen cliënt betrokken, zodat je als curator niet meer kunt optreden. Met andere woorden, je richt je als groot kantoor eerder op de kleine zaken, terwijl dáár vaker sprake is van lege boedels.

Van oudsher liet je als curator de “slechte faillissementen” compenseren door de goede, grote zaken, maar die vallen dus weg. Ook middelgrote kantoren schrikken nu, vanwege het financiële risico, terug voor curatorschap, zodat de écht kleine overblijven. Maar die

kunnen vragen om een speciaal fonds te vormen? In elk geval moeten curatoren in staat worden gesteld om uitgebreid feitenonderzoek te laten doen en te procederen in gevallen van fraude – dat dient het maatschappelijk belang. De curator kan zich dat nu vaak niet permitteren, zeker niet bij lege boedels. Terwijl daar juist sprake van fraude kan zijn.’

Peter van Wijmen: Sarkozy geeft advocaat steun in de rug

Frankrijk richt de juridische beroepen anders in. Met de aanbevelingen van de Commissie-Darrois moet de Franse advocaat zijn vleugels kunnen uitslaan naar de mondiale markt, maar ook naar concurrerende beroepsgroepen. De advocaat mag in loondienst en moet ook akten kunnen opmaken. De voorzitter van de Nederlandse herbezinningscommissie reageert.

.....
Lex van Almelo
 journalist
 .....

De Franse advocatuur bestaat uit vijftigduizend advocaten, die verdeeld zijn over 182 balies, verenigd in de Conseil National des Barreaux (CNB). Een groot deel van de advocaten is eenpitter. De CNB probeert schaalvergroting en samengaan in associaties te bevorderen, vanwege de kwaliteit en de mogelijkheid tot specialisatie, maar niet in de laatste plaats omdat advocaten in grotere verbanden meer verdienen. Het gemiddelde inkomen van de Franse advocaat schommelt de laatste jaren rond de € 70.000. Maar voor de helft van de advocaten is het minder dan € 42.000, en voor een kwart van advocaten zelfs minder dan € 25.000. Veel van de armere advocaten werken op toevoegingsbasis in de provincie en doen relatief meer in de proces- dan in de

Laetitia Casta, model voor de Franse Marianne

adviespraktijk. Zij hebben de laatste jaren minder werk, omdat het aantal zaken dat voor de rechter komt terugloopt.

De economische kloof is grotendeels geografisch bepaald: de grote steden en met name Parijs versus de provincie. De ruim vierhonderd procureurs bij de gerechtshoven (*avoués*) en de negentig leden van de cassatiebalie (die in Frankrijk het Hof van Cassatie én de Raad van State bestrijkt) verdienen veel meer dan 70.000 euro. De gemiddelde cassatieadvocaat heeft een inkomen van bijna zeven ton als hij in zijn eentje werkt en vijfenhalve ton op een groter kantoor.

De dreigende verpaupering bij een deel van de advocatuur was vorig jaar een van de redenen voor president Sarkozy om de zogenoemde Commissie-Darrois in te stellen. Een andere reden is de concurrentie van Angelsaksische advocatenkantoren. De commissie moest nadenken over het advocatenberoep met als doel 'één grote juridische beroepsgroep te creëren'. Ook moest de commissie haar gedachten laten gaan over de manier waarop de positie van de advocaat in de

Franse maatschappij en op de mondiale markten kan worden versterkt. Verder moet de toegang tot het recht worden verbeterd via de gefinancierde rechtsbijstand. Daarbij moesten natuurlijk wel de kosten in de hand worden gehouden.

Multidisciplinair

De Commissie-Darrois zoekt de oplossing in een nieuw fonds, dat zal worden beheerd door een nieuw te vormen Hoge Raad voor de juridische beroepen. De staat zou 300 miljoen euro moeten stoppen in een fonds, dat verder wordt gevoed door een belasting op bepaalde juridische diensten, ongeacht de beroepsgroep die deze verleent.

Procederen bij de Raad van State en het Hof van Cassatie blijft het domein van negentig uitverkorenen. Het aantal leden van deze balie zou volgens Darrois c.s. wel moeten worden verdubbeld tot 180. Op dit moment kan een advocaat zich maar bij één lokale balie inschrijven. Ultimo 2014, als elektronisch communiceren met de gerechten gladjes verloopt, moeten de territoriale monopolies zijn opgeheven. Overigens kunnen advocaten feitelijk nu al in heel Frankrijk pleiten en optreden. Wel

zijn bij de gerechtshoven nog procureurs nodig.

Echte rechter gewenst

Naar Nederlandse begrippen zijn de aanbevelingen over het tuchtrecht bepaald niet revolutionair te noemen. Maar interessant, wegens een discussie die nu ook in Nederland speelt, is de aanbeveling om met het oog op Europese jurisprudentie ten minste één rechter in de tuchtcolleges op te nemen, te midden van vier advocaten.

In de buurlanden van Frankrijk bestaan ze allang: de advocaten in loondienst. Maar in Frankrijk is het nog steeds een controversieel onderwerp. De Commissie-Darrois vindt dat advocaten in dienst moeten kunnen zijn van een onderneming. Zij vallen dan onder het gezag van hun werkgever én de deken c.q. tuchtrechter. Verder mogen zij geen persoonlijke cliënten hebben en niet in rechte pleiten voor de onderneming. Ook niet als zij slechts in deeltijd werken voor de onderneming. Wel mogen zij de titel advocaat voeren en profiteren van het verschoningsrecht.

De vorming van multidisciplinaire praktijken moet worden bevorderd. Niet door één juridisch beroep te vormen, maar door meer samen te werken onder één dak met Chinese muren. Maar voor advocaten moet het verboden blijven om de beloning volledig afhankelijk te maken van het behaalde resultaat.

Advocaten moeten akten kunnen opmaken en ondertekenen. Door deze versterking van de onderhandse

akte' krijgen bijvoorbeeld huur- en borgstellingscontracten meer bewijskracht in rechte. Anders dan de authentieke akten van de notaris hebben deze akten geen executoriale titel. Verder bevelen Darrois c.s. aan dat advocaten accountants moeten kunnen aan-nemen. En als de advocaten over de juiste kwalificaties beschikken moeten zij ook als accountant

werkzaam kunnen zijn.

Wijs

Oud-advocaat Peter van Wijmen is positief over de voorstellen. Hij was voorzitter van de Commissie Advocatuur. Dat de Commissie-Darrois een verbod voor puur resultaatafhankelijke beloning bepleit, vindt Van Wijmen terecht. De advocatenakte vindt

hij een interessant idee. Maar het concept van de multidisciplinaire praktijk is hier inmiddels achterhaald. 'Chinese Walls werken niet. Wij zijn juist bezig met ont- vlechten.' Dat advocaten optre- den als accountant of andersom, ziet hij niet snel gebeuren.

'Wijs' vindt Van Wijmen de aanbeveling de advocaat in loon- dienst niet te laten pleiten voor

de eigen onderneming. 'Ik liet een zaak waar ik bij betrokken was ooit bepleiten door een kan- toorgenoot. Tijdens de zitting zat ik achter in de zaal. Ik wond mij zo op dat de rechter mij bijna wegstuurde. Pleiten in eigen zaak kost je je vriendschap. Of je verpest de zaak.'

agenda

POSITIE HOGE RAAD

Op **vrijdag 5 juni** houdt De Nederlandse Vereniging voor Procesrecht (NVvP) haar voor- jaarsvergadering over de vraag of het huidige tijdsgewricht andere eisen aan de Hoge Raad stelt en of dit tot wijzigingen in zijn takenpakket zou moeten/ kunnen leiden. Als inleiders zullen optreden mr. G.J.M. Corstens (president Hoge Raad), mr. E.J. Daalder (advocaat te Den Haag) en prof. mr. L. Tim- merman (advocaat-generaal bij de Hoge Raad). De vergadering is uitsluitend toegankelijk voor leden van de vereniging. Aan het bijwonen hiervan zijn geen kosten verbonden. Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij: mr. H.M. ten Haaf (secreta- ris) en mr. R.G. Hendrikse (ad- junct-secretaris), tel. 020 - 678 92 45/ e-mail: nwp@van-doorne. com.

'CULTURELE CRIMINOLOGIE, EEN UITDAGING!'

Op **2 en 3 juni 2009** organiseert het Centrum Culturele Cri- minologie in Utrecht de twee- daagse conferentie 'Culturele Criminologie: een uitdaging!'. Dit vakgebied onderzoekt etno- grafische aspecten van criminele fenomenen. Deze keer wordt beoogd een staalkaart te geven van het onderzoek dat onder de

vlag van Culturele Criminolo- gie wordt gedaan. Zowel jonge als meer ervaren onderzoekers doen verslag, onder wie antro- pologen, sociologen, juristen en criminologen. Op **woensdag 3 juni** geeft Frank Bovenkerk ter gelegenheid van zijn emeritaat een afscheidscollege getiteld: 'Etniciteit, criminaliteit en het strafrecht'. Aanmelden voor 25 mei via wpi.congres@law.uu.nl of tel. 030-253 71 25.

NK WIELRENNEN VOOR JURISTEN

Op zaterdag **13 juni 2009** orga- niseert Elsevier Juridisch in sa- menwerking met Stichting Tour de Force op het wielercours in Spaarndam voor de tweede achtereenvolgende maal het NK Wielrennen voor Juristen. Het NK Wielrennen voor Juristen staat open voor iedereen met een doctoraal of master in de rechts- geleerdheid: advocaten, rech- ters, notarissen, bedrijfsjuristen maar ook alle overige meesters kunnen van start gaan. Ook rechtenstudenten in hun mas- terfase mogen deelnemen. Via www.nkjuristen.nl kunt u zich inschrijven. Wie wordt meester van het peloton?

RECHTSBIJSTAND IN VREEMDELINGENZAKEN

Op **dinsdag 2 juni** organiseert FORUM de *Werkgroep Rechtsbij-*

stand in Vreemdelingenzaken (WRV) in de Jaarbeurs te Utrecht. Aan de orde komen onder andere de volgende onderwerpen: het wetsontwerp TK 31 813 (R 1873) Wijziging van de Rijkswet op het Nederlandschap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nati- onaliteitsrechtelijke kwesties van 16 december 2008; actuele ontwikkelingen in regelgeving en jurisprudentie Vw 2000; en hoe steken zowel de Wi als de Wib in elkaar? De bijeenkomst vindt plaats van 13.45-20.00 uur. U kunt zich aanmelden via ijb@forum.nl, vermeld hierbij uw naam en adresgegevens of bel met 030-29 74 207.

NEVER SCRIPTIEPRIJS ENERGIERECHT

Ter bevordering van de inte- resse in en de verspreiding van de kennis van het energierecht heeft de NeVER besloten om in 2009 wederom een prijs uit te reiken aan de beste eindschrijft die in de periode januari 2007 - juni 2009 aan een Nederlandse universiteit op het terrein van het energierecht is geschreven. Aan de scriptieprijs is een geld- bedrag van € 1.000 verbonden alsmede een jaar lang gratis lid- maatschap van de NeVER. Een- ieder die een eindschrijft heeft geschreven over (een onderdeel van) het energierecht die is be-

oordeeld met een cijfer 7,5 of hoger kan deze ter beoordeling indienen bij het secretariaat van de NeVER. De uiterste inzend- termijn is **1 september 2009**. Meer informatie over de scrip- tieprijs alsmede het reglement kunt u vinden op de website van de Nederlandse Vereniging voor Energierecht: www.never.nl.

NIEUWE ONTWIKKE- LINGEN GELIJKEBE- HANDELINGSRECHT

De Vereniging voor Vrouw en Recht Clara Wichmann (VVR) en de Sectie Gender en Recht van de Juridische Faculteit Univer- siteit Utrecht organiseren op **25 juni 2009** een bijeenkomst over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van het gelijkebe- handelingsrecht. Erica Howard van de Middlesex Universiteit in Londen zal spreken over: het Genderaceproject, een EU- onderzoeksproject waarin meer- voudige discriminatie op grond van ras en geslacht centraal staat; en een onlangs door de Britse regering ingediend wets- voorstel voor een Equality Bill. De bijeenkomst vindt plaats van 14.30 uur tot 16.30 uur in de Juri- dische Bibliotheek Universiteit Utrecht. Aanmelden per e-mail wordt op prijs gesteld bij: werk- groepsociaal@vrouwenrecht.nl.

UNIEK CONCEPT ORV ADVOCATUUR

Mutsaerts realiseert overlidensrisico verzekering (ORV) met scherpste premies en unieke flexibiliteit.

Middels een overlidensrisicoverzekering met leeftijdsafhankelijke premies bent u goedkoper uit en kunt u exact conform uw wensen verzekeren.

Wanneer?

- om uw nabestaandenpensioen te verzekeren (mogelijkheid om jaarlijks aan te passen in samenhang met de eigen beheersreserve van uw pensioen)
- om uw hypotheekschuld af te dekken
- als kapitaalsuitkering op het leven van uw partner

Voor wie?

- zowel voor partners, als advocaatmedewerkers

Overige bijzonderheden

- hoge verzekerde bedragen mogelijk
- jaarlijks opzegbaar
- niet-rokers tarieven
- mogelijkheid collectiviteiten voor maatschappen

Jaarpremie per € 500.000

	Niet-Rokers	
	Man	Vrouw
30	256	194
35	294	239
40	389	322
45	583	489
50	883	706
55	1.367	961

	Rokers	
	Man	Vrouw
30	400	294
35	483	400
40	678	583
45	1.067	967
50	1.689	1.461
55	2.678	2.056

Eenmalige eerste kosten € 650,-. Bij mutatie eenmalige kosten € 25,-

Wie is Mutsaerts?

Mutsaerts BV, gevestigd in Tilburg, is een onafhankelijk assurantie-kantoor en heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1926. Met name advocaten(kantoren) behoren tot haar cliëntèle. Het aangaan van een langdurige relatie staat hierbij voorop, waarbij Mutsaerts een proactieve rol vervult.

Uitnodiging

Hebt u interesse in een voor u of uw kantoor op maat gemaakte offerte of vergelijking? Neemt u dan rechtstreeks contact op met ons kantoor en vraagt u naar Kim Thönissen, kthonissen@mutsaerts.nl

Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 · Tilburg
Postbus 9102 · 5000 HC Tilburg
T 013 5942828
F 013 5942829
www.mutsaerts.nl

De nieuwe Verordening op de administratie en de financiële integriteit (Vafi, 1 juli a.s. in werking)¹ maakt duidelijk wat verstaan wordt onder de financiële integriteit van advocaten. Bestaande verplichtingen zijn samengebracht en op enkele punten aangescherpt en soms samengevoegd of opnieuw geformuleerd. De beleidsadviseur² licht de veranderingen toe.

Verordening op de administratie en de financiële integriteit

Bestaande verplichtingen

.....
Niels Hupkes

beleidsadviseur bij het bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten
.....

Op 25 maart jl. stelde het College van Afgevaardigden de nieuwe Verordening op de administratie en de financiële integriteit (Vafi) unaniem vast. Deze nieuwe verordening voegt samen de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991, de Boekhoudverordening 1998, de Verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel Wid en Wet MOT) en de Richtlijn ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen (Bruyninckx-richtlijnen).

Aanleiding voor deze samenvoeging was het rapport 'De betaling verantwoord' uit 2004, het rapport 'De praktijk van de derdenrekeningen' uit 2006³ en de discussie in het College van Afge-

.....
1 Zie achter in dit nummer voor de tekst van de Vafi.

2 Zie ook *Advocatenblad* 2009-5, p. 181.

3 *De betaling verantwoord* (TK 2004-2005, JUST041183) en *De praktijk van de derdenrekeningen*.

vaardigden over de verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel Wid en Wet MOT). De Algemene Raad vond het op basis hiervan noodzakelijk om meer duidelijkheid te scheppen over de rol en de positie van de advocaat op het gebied van de financiële integriteit. De financiële integriteit van advocaten houdt onder andere in dat zij de financiële administratie op orde hebben, dat zij verzekerd zijn voor risico's van beroepsaansprakelijkheid en dat zij geen gelden en goederen aannemen die niet functioneel zijn voor de dienst die zij verlenen.

Verzekerde bedrag verhoogd

De nieuwe verordening gaat uit van een verzekering per aanspraak in plaats van per gebeurtenis en sluit daarmee beter aan op de huidige tijd. Was voorheen het minimale verzekerde bedrag € 453.780 per gebeurtenis met een minimum van twee keer dit bedrag per verzekeringsjaar, nu is de hoogte van het verzekerde bedrag ten minste € 500.000 per aanspraak met een minimum van twee keer dit bedrag per verzekeringsjaar. Daar-

.....
Een onderzoek onder notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten (TK 2006-2007, 30 800 VI, nr. 73).

naast dienen de werkzaamheden van de advocaat als mediator, bindend adviseur of arbiter ook meeverzekerd te worden (art. 4 sub d).

Twee bepalingen uit de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid zijn vervallen, omdat er geen beroep op werd gedaan: de bevoegdheid van de Algemene Raad te bemiddelen bij het verkrijgen van een verzekering en het verlenen van een vrijstelling voor de verzekeringsplicht.

Derdengeldenregels aangescherpt

De verplichting met betrekking tot de derdengelden is op twee punten aangescherpt. Aan de definitie is toegevoegd dat het om gelden gaat die niet zijn bestemd voor de advocaat 'in het kader van zijn optreden als advocaat en die een relatie moeten hebben met betrekking tot de dienst die door hem wordt verleend' (art. 1 sub h). In de tweede plaats wordt nu expliciet gesteld dat de Stichting Derdengelden alleen gebruikt mag worden voor derdengelden in de zin van deze verordening (art. 6 lid 1). Anders gezegd: de advocaat mag alleen gelden op de derdenrekening ontvangen die een directe relatie hebben met een dienst die

.....
Er mogen alleen gelden op de
derdenrekening worden ontvan-
gen die een directe relatie hebben
met een dienst die als advocaat
voor de cliënt wordt verricht
.....

Maar dan maken we er toch gewoon
twee zaken van? —

in nieuw jasje

hij als advocaat voor zijn cliënt verricht. Daarbij geldt nog steeds dat het de voorkeur geniet om de derdengelden zo veel mogelijk direct naar de rechthebbende te laten overmaken en niet naar de Stichting Derdengelden.

Nieuw is ook dat de advocaat derdengelden mag aanwenden voor de betaling van een eigen declaratie indien de rechthebbende daar ondubbelzinnig mee instemt en dit zo snel mogelijk schriftelijk wordt vastgelegd met een verwijzing naar een specifiek omschreven declaratie en het verschuldigde bedrag (art. 6 lid 7).

Wanneer de advocaat door een rechter wordt benoemd als bijvoorbeeld curator of bewindvoerder is hij niet gehouden aan de verplichtingen van dit artikel, met uitzondering van de verplichting

om een Stichting Derdengelden tot zijn beschikking te hebben. Voor zover in het arrondissement niet is voorzien in bijvoorbeeld een speciale door een R-C gecontroleerde regeling voor faillissementen, kan de advocaat de rekening die als curator wordt aangehouden onder de stichting doen vallen (art. 6 lid 8).

Statuten te wijzigen bij gelegenheid

Met deze verordening veranderen ook de modelstatuten Stichting Derdengelden en de Model overeenkomst kantoor-Stichting Derdengelden. Inhoudelijk is de definitie van derdengelden nu gelijk aan de definitie in de verordening, en aan art. 9.1 van de modelstatuten is toegevoegd dat de statuten ook gewijzigd

mogen worden indien de naam van het kantoor verandert. Dit was tot op heden niet toegestaan.

Gelet op de beperkte wijziging van de modelstatuten en om kantoren niet onnodig met kosten op te zadelen, heeft de Algemene Raad in overleg met de lokale dekens besloten dat de statuten per 1 juli 2009 niet direct behoeven te worden gewijzigd, maar zodra de gelegenheid zich voordoet. Dit laat overigens onverlet dat nu al gebruik kan worden gemaakt van de nieuwe standaardstatuten.

Vergewissen van identiteit cliënt en gegevensverificatie

Als advocaat wilt u weten wie uw cliënt is en wilt u weten dat uw diensten niet worden misbruikt voor onwettige ac-

De advocaat moet de opdracht neerleggen als er in redelijkheid aanwijzingen zijn dat de gevraagde diensten illegale activiteiten ondersteunen

tiviteiten. Dit volgt uit de beroeps- en gedragsregels en de nu nog geldende Bruyninckx-richtlijnen. Art. 7 van de verordening verplicht de advocaat tot het vergewissen van de identiteit van de cliënt en in voorkomend geval ook van de tussenpersoon. Anders gezegd: de advocaat is verplicht te weten wie zijn cliënt is. De term 'vergewissen' komt uit de Bruyninckx-richtlijnen en brengt de eigen verantwoordelijkheid van de advocaat tot uitdrukking. De advocaat bepaalt zelf op welke wijze hij zich vergewist van de identiteit van zijn cliënt. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van een paspoort of een rijbewijs, maar dat is niet verplicht.

De vergewissingsplicht van de identiteit van de cliënt staat los van de verplichtingen die voortvloeien uit de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft).⁴ Het kan dus voorkomen dat de advocaat zich moet vergewissen van de identiteit van de cliënt en gelijktijdig op grond van de Wwft verplicht is een cliëntenonderzoek uit te voeren. De Wwft gaat verder dan de verplichtingen uit deze verordening. Het ligt dan ook voor de hand dat, wanneer een cliëntenonderzoek op grond van de Wwft is uitgevoerd, ook is voldaan aan de vergewissingsplicht.

Om er voor te zorgen dat de advocaat weet wie zijn cliënt is en dat zijn diensten niet worden misbruikt voor onwettige doeleinden, dient hij een aantal stappen te nemen. Ten eerste dient de advocaat zich te vergewissen van de

4 Art. 11 verplicht de advocaat een zodanige administratie te voeren dat daaruit de naleving van de verplichtingen (onder andere het cliëntenonderzoek en de meldingsplicht) uit de Wwft blijkt. Deze verplichting bestaat ook al in de huidige regelgeving.

Leg me in hemelsnaam uit, consigliere —
wat is er dan niet functioneel aan?

identiteit van de cliënt (art. 7 lid 1). Ook dient hij na te gaan of er signalen zijn dat de opdracht strekt tot voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten (art. 7 lid 2). Hierbij geldt dat de advocaat mag afgaan op de juistheid van de door de cliënt verstrekte informatie, tenzij hij gerede twijfel heeft of er omstandigheden zijn die gerede twijfel rechtvaardigen (art. 8 lid 1). In dat geval dient de advocaat een onderzoek in te stellen naar de juistheid van de verschaftte gegevens, de achtergrond van de cliënt, de tussenpersoon en het doel van de opdracht (art. 8 lid 2).

Voor zowel de vergewissingsplicht als het onderzoek naar de door de cliënt verschaftte gegevens geldt dat dit niet noodzakelijk is wanneer er feiten of omstandigheden zijn die dit onmogelijk maken. Hierbij moet gedacht worden aan spoedeisende zaken (bijvoorbeeld een kort geding of een beslaglegging) waarbij het niet mogelijk is om voor aanvang van de dienstverlening aan de verplichtingen te voldoen. Een ander voorbeeld is de vreemdelingenpraktijk waarbij de identiteit van de vreemdeling niet altijd met zekerheid vast te stellen is. Uitgangspunt bij de uitzondering is dat de cliënt niet verstoken mag blijven

van noodzakelijke rechtsbijstand.

De advocaat is zich verplicht te onthouden van dienstverlening of de opdracht neer te leggen als hij in onvoldoende mate gegevens heeft gekregen van de cliënt of indien er in redelijkheid aanwijzingen zijn dat de diensten die worden gevraagd, strekken tot voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten (art. 9 lid 1). Uiteraard geldt dit niet alleen voorafgaand aan de dienstverlening, maar ook tijdens de dienstverlening. Indien de advocaat tijdens de dienstverlening gegevens of aanwijzingen krijgt dat zijn dienst wordt misbruikt voor onwettige activiteiten, dient hij de opdracht neer te leggen.

Betalingsverkeer

De regelgeving met betrekking tot het betalingsverkeer is aangescherpt. Het uitgangspunt van de Bruyninckx-richtlijnen is dat het geldverkeer zo veel mogelijk giraal plaatsvindt en dat contante betaling zo veel mogelijk moet worden vermeden. De maximale contante betaling die een advocaat in het kader van zijn dienstverlening mag verrichten of aanvaarden is nu € 11.345 en wordt € 15.000.

De hoofdregel van de verordening is dat de advocaat in het kader van zijn praktijkuitoefening alleen girale betalingen verricht of aanvaardt (art. 10 lid 1). Op deze hoofdregel is een uitzondering gemaakt omdat een volledige beperking van het contante betalingsverkeer onwenselijk en onmogelijk is. Als er feiten en omstandigheden zijn die het rechtvaardigen, zijn contante betalingen toegestaan (art. 10 lid 2). De eigen verantwoordelijkheid van de advocaat komt hier nadrukkelijk naar voren. Het is de advocaat die bepaalt of hij contante betalingen verricht of aanvaardt. De nota van toelichting noemt als voorbeelden van feiten en omstandigheden die contante betalingen kunnen rechtvaardigen de eigen bijdrage in het kader van een toevoeging, de betaling van griffierechten en het geval waarin de bankrekening van de cliënt is geblokkeerd of dat de cliënt geen bankrekening kan krijgen. Bij contante bedragen boven de € 15.000 pleegt de advocaat altijd overleg met de deken (art. 10 lid 3). Dit overleg is er om de advocaat bewust te maken van de risico's van het contante betalingsverkeer. Het overleg met de deken creëert de mogelijkheid voor de advocaat om nogmaals naar de zaak te kijken en te bepalen of de

contante betaling noodzakelijk is voor zijn dienstverlening. Overigens geldt het bedrag van € 15.000 voor al het contante betalingsverkeer in één zaak.

Toezicht wordt gedifferentieerder

Het toezicht op de naleving van deze verordeningen ligt primair bij de lokale deken. De advocaat is dan ook verplicht om aan de deken te verklaren dat hij aan de verplichting van deze verordening heeft voldaan (art. 12 lid 1). Om het toezicht doelmatiger te laten zijn, is de uitvoering van het toezicht sinds 2002 gemandateerd aan de secretaris

.....
**De deken kan nu
een team van advoca-
ten en accountants
inschakelen voor
nader onderzoek
op korte termijn**
.....

van de Algemene Raad. De secretaris controleert namens de deken jaarlijks de verklaringen van de advocaten via de Centrale Controle Verordeningen (CCV).

Naar aanleiding van deze verordening en de discussie over Vakbekwaamheid werkt de Algemene Raad samen met de lokale deken aan een nieuw systeem van toezicht. Uitgangspunt daarbij is de eigen verantwoordelijkheid van de advocaat en het vertrouwen in zijn functioneren. Het nieuwe toezicht zal dan ook meer gedifferentieerd zijn naargelang de aard en de omvang van de praktijk van de advocaat. Het toezicht wordt vormgegeven rondom het principe 'soepel waar het kan, streng waar het moet'.

De bevoegdheid van de deken om een onderzoek in te stellen, is uitgebreid. De deken heeft nu ook de mogelijkheid om een team bestaande uit een advocaat en een accountant in te schakelen om (op korte termijn) een nader onderzoek naar de advocaat in te stellen (art. 12 lid 3). Dit onderzoek kan zich richten op de financiële administratie, de verzekering, de Stichting Dergengelden, de vergewissingsplicht en het betalingsverkeer van de advocaat.

We weten nu toch gewoon nog niet
wie de rechthebbende wordt?
Tot die tijd staat het op jouw
Dergengeldrekening...

13 juni 2009 - Doe mee en meldt u aan!

Het NK Wielrennen voor Juristen 2009

13 juni 2009 - Wheeler Planet Spaardam

Wie wordt de meester van het peloton?

Doe mee aan het tweede **NK Wielrennen voor Juristen**. Een mooie dag vol sportiviteit en gezelligheid en de winnaar mag zich een jaar lang **Nederlands kampioen** noemen! Deelnemen kan individueel en per ploeg.

Meldt u snel aan op www.nkjuristen.nl

Nieuwe Wet v.i. benadeelt nóg een categorie gedetineerden

Openbaar Ministerie te weinig magistraatelijk

De Hoge Raad legt een lagere straf op, omdat de procedure tot dan toe te lang duurde, met als gevolg dat de straf onder de nieuwe Wet v.i. wordt verlengd. Wie doet er iets aan?

Petra Dijks
advocate te Maastricht

De nieuwe Wet voorwaardelijke invrijheidstelling¹ heeft geen gevolgen voor ‘veroordelingen tot vrijheidsstraf’ die vóór 1 juli 2008² (datum inwerkingtreding) zijn uitgesproken (lid 1 art VI³). Wat moet onder ‘veroordeling tot vrijheidsstraf’ worden verstaan, en valt een uitspraak van de Hoge Raad daar ook onder? De wetgeschiedenis geeft op die vragen geen antwoord. Volgens de afdeling voorlichting van het ministerie van Justitie wordt in de meeste gevallen een cassatieberoep met een standaardmotivering afgewezen: ‘Het lijkt in dergelijke gevallen niet gerechtvaardigd om toch de nieuwe v.i.-regeling toe te passen, in de gevallen dat de uitspraak van het gerechtshof vóór 1 juli is gedaan’, zo werd mij bericht.

Maar hoe zit het als de Hoge Raad ná 1 juli 2008 het arrest van het hof van vóór die datum vernietigt, maar uitsluitend wat betreft de duur van de opgelegde gevangenisstraf, omdat er sprake is van een schending van de redelijke termijn in de cassatiefase? Is dat een ‘nieuwe’ veroordeling? Is het dan ook gerechtvaardigd dat de veroordeelde onder de nieuwe v.i.-regeling zou vallen? De afdeling voorlichting gaf daar evenmin antwoord op. Het Openbaar Ministerie heeft daarover zo een eigen opvatting, blijkt uit het volgende praktijkgeval.

Een derde erbij

Dhr. A. werd op 28 april 2006 door het gerechtshof Den Haag veroordeeld tot een gevangenisstraf van 15 maanden waarvan 5 voorwaardelijk. Hij ging in cassatie. Vervolgens vond er een schending van de redelijke termijn plaats. Op 30 september 2008 werd hij door de Hoge Raad daarvoor gecompenseerd; hij kreeg 14 maanden waarvan 4 maanden en 2 weken voorwaardelijk wegens schending van de redelijke termijn. Op grond van de oude v.i.-regeling zou dhr. A. daarvan 215 dagen moeten uitzitten. Dhr. A. kreeg echter een brief van het LCA⁴ om zich te melden voor het uitzitten van zijn straf. In die brief stond dat er ‘geen rekening is gehouden met een mogelijkheid tot vervroegde invrijheidstelling’ en dat zijn gevangenisstraf 286 dagen zou belopen. Klaarblijkelijk is het OM van mening dat dhr. A. onder de nieuwe regeling valt.

Met andere woorden: de Hoge Raad verlaagt de straf vanwege de schending van art. 6 EVRM maar omdat het arrest van de Hoge Raad ná 1 juli 2008 is geweest, moet dhr. A. volgens het OM dus langer gaan zitten, namelijk 286 dagen in plaats van 215 dagen. Dat zal toch zeker niet de bedoeling van de Hoge Raad maar ook niet van de wetgever zijn geweest? Immers, ‘de regering heeft op voorhand geen redenen om aan te nemen dat een aanzienlijk strafverhogend effect zal optreden’, aldus de Memorie van Toelichting.⁵ In de praktijk blijkt dat dus anders uit te pakken.

Een andere cliënt is min of meer hetzelfde lot beschoren. Hij werd op 22 januari 2008 veroordeeld door het gerechtshof Den Bosch tot 5 jaar. Op 8 juli 2008 heeft de

Hoge Raad de gevangenisstraf verlaagd tot 4 jaren en 10 maanden wegens schending van de redelijke termijn in de cassatiefase. Maar ook deze cliënt, zo blijkt nu, valt volgens het OM onder de nieuwe v.i.-regeling en krijgt daardoor voor de algemene voorwaarden en een aantal bijzondere voorwaarden een proeftijd voor de duur van 587 dagen.⁶

Niet van toepassing

De Hoge Raad heeft deze verdachten een minder zware straf willen opleggen omdat hun (mensen)rechten onvoldoende zijn gerespecteerd waarna het OM hen vanwege de compensatie door ons hoogste rechtscollege een zwaardere straf wil opleggen. Inmiddels heb ik de president van de Hoge Raad van deze gang van zaken op de hoogte gesteld. Het overgangsrecht wordt door het OM mijns inziens verkeerd uitgelegd. Er is in genoemde praktijkgevallen immers geen sprake van een veroordeling tot een vrijheidsstraf door de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft namelijk niet naar aanleiding van de vragen van art. 348 en 350 Sv, gelet op alle omstandigheden van het feit en van de persoon van de verdachte, een veroordeling uitgesproken. De veroordelingen waren eerder al uitgesproken door het gerechtshof. Het ‘enige’ wat de Hoge Raad in deze zaken heeft gedaan, is het toekennen van strafvermindering wegens schending van art. 6 EVRM; de bewezenverklaring werd in stand gelaten.

Nu er geen sprake is van een veroordeling tot vrijheidsstraf die is geweest na 1 juli 2008, is de nieuwe Wet v.i. niet van toepassing op de beide zaken. Een en ander getuigt van een weinig magistraatelijke opstelling van het OM.

¹ Zie voor eerdere waarschuwingen over deze wet: Petra Beukink, ‘Op eieren lopen en goed rekenen’, in *Advocatenblad* 2008-14.

² *Staatsblad* 2008/194.

³ *Staatsblad* 2007/500.

⁴ Landelijk Coördinatiepunt Arrestatiebevelen.

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 513, nr. 3, p. 20.

⁶ Art. 15a lid 2 jo. 15c lid 3 Sr.

De Orde van Vlaamse Balies roert zich flink in de media, zowel met reclamespotjes om het beroep te positioneren als met free publicity wanneer de Orde zich inzet voor een hoger juridisch doel. De advocaat heeft ook in Vlaanderen een beroerd imago, zegt OVB-voorzitter Jo Stevens. Maar omdat het Grondwettelijk Hof het verschoningsrecht goed beschermt, staat het beroep niet ter discussie bij de wetgever.

Foto: Eric van der Burgt

Jo Stevens komt op voor de Vlaamse advocaat

‘Natuurlijk heeft de

.....
Lex van Almelo
Journalist
.....

Nederlander Chris Hölsken kondigt in maart in de Vlaamse media aan dat hij zal komen met een Belgische pendant van stopkinderporno.nl. Via deze site is te achterhalen in welke buurten

een al dan niet veroordeelde pedofiel woont. De Orde van Vlaamse Balies (OVB) laat in een persbericht weten dat er in een rechtsstaat geen plaats is voor ‘publieke elektronische schandpalen’. De Belgische privacytoezichthouder doet aangifte en korte tijd later sluit Justitie de Belgische website.

Jo Stevens: ‘Als advocaat moet je je verantwoordelijkheid nemen. Wanneer je het niet regelmatig opneemt voor de

privacy van verdachten en veroordeelden of voor de onschuldpresumptie, ontstaat er een lynchmentaliteit.’

Taalgrens

Jo Stevens is onlangs begonnen aan zijn tweede termijn als voorzitter van de OVB. Hij is er fulltime mee bezig, tegen een bescheiden vergoeding. ‘Willem Bekkers krijgt meer.’ De 66-jarige Stevens stopt over drie jaar. Zijn

.....
Wanneer je het niet
regelmatig opneemt
voor de privacy van
veroordeelden of de
onschuldpresumptie,
ontstaat er een
lynchmentaliteit'
.....

advocaat een rot imago'

advocatenpraktijk – als bankrecht-specialist trad hij onder meer op voor Fortis – heeft hij al beëindigd. 'Als je het voorzitterschap goed wilt doen, moet je een keuze maken. Nee, ik doe het niet uit roeping. Na veertig jaar advocatuur wilde ik iets anders beleven.'

Kort voor het gesprek hebben de OVB en de OBFG (de Orde voor de Franstalige balies) een procedure aangespannen tegen de minister van Migratie en

Asielbeleid. Die heeft beloofd dat er regels komen voor het legaliseren van *sans papiers*, illegalen. Stevens: 'Maar die regels zijn er nog steeds niet. Daardoor is het nog altijd niet duidelijk wie geregulariseerd kan worden. Ja, dit soort acties doen wij samen met de Franstaligen. Tot 1998 was er één Nationale Orde. Maar die hebben wij opgeblazen wegens een brouille over de mutualisering van de rechtshulp. De Franstaligen waren

voor een soort ziekenfonds, zodat elke Belg recht heeft op gratis hulp, met eventueel een eigen bijdrage. Wij waren daartegen, omdat advocatuur een vrij beroep moet zijn. Voor ons is de advocaat een zelfstandige die niet in dienst kan zijn van een onderneming. Volgens de Waalse reglementen kan dat wel. In Brussel heb je daardoor kantoren waarvoor verschillende regels gelden. Maar in de praktijk is dat geen probleem.'

In Brussel zijn er meer buitenlandse advocaten dan in New York

Dubbelfunctie

Stevens: ‘De Nationale Orde was vroeger een slapend orgaan. Nu wij twee Ordes hebben, is er wedijver en blijven wij vief. Er zijn zeer goede contacten tussen de twee Ordes. Maar wij vertellen de OBFG niet altijd wat wij van plan zijn. We willen onze eigen koers varen.’

De Ordes kregen na de splitsing een wettelijke basis in het Gerechtelijk Wetboek. De Ordes en de aangesloten balies moeten ‘waken over de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van hun leden’. En moeten initiatieven en maatregelen nemen ‘die nuttig zijn voor de opleiding, de tuchtrechtelijke regels en de loyauteit in het beroep en voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van rechtzoekenden’.

Meer advocaten in België

België heeft (per 1 december 2008) iets meer advocaten dan Nederland: 15.833 respectievelijk 15.805. Per 100.000 inwoners telt België anderhalf keer zo veel advocaten: ongeveer 150 versus 100. Het merendeel van de Belgische advocaten staat ingeschreven bij Vlaamse balies (8825), de anderen (7008) bij Franstalige.

De groei van de Belgische advocatuur is de laatste twee jaar iets afgevlakt. In de loop der tijd is met name het aantal vrouwen toegenomen, tot 37% procent in 2006; in Nederland ligt dat nu op ruim 40%. Hoewel de tendens van schaalvergroting ook in de Vlaamse advocatuur zichtbaar is, zijn er in Vlaanderen meer kleine kantoren dan in Nederland.

Twee van de drie advocaten hadden in 2006 een bruto jaarinkomen van tussen de 25.000 en 75.000 euro en één op de vijf tussen de 100.000 en 150.000. Ongeveer één op de tien verdiende dat jaar meer dan 150.000 en één op de zestien minder dan 25.000 euro.

Van een spanning tussen de publieke en belangenbehartiging voor advocaten is volgens Stevens geen sprake. ‘We hebben deze wet zelf geschreven voor beide landsdelen, net als de tuchtwet. Vroeger dachten wij: je moet zo weinig mogelijk reglementeren, dan komt het allemaal wel in orde. Nu zijn we teruggekomen van deze ongebreidelde deregulering. Bij ons werken honderden advocaten onder hun *home title*. In Brussel zijn er meer buitenlandse advocaten dan in New York. Een deel van hen is lobbyist. Als je voor vrije vestiging bent, heb je bepaalde minimumnormen nodig voor de kwaliteit. Als je die niet vastlegt in een reglement, worden zij eerst met vertraging geformuleerd in de tuchtrechtspraak.’

Nederlands voorbeeld

Stevens: ‘Bij de regulering van het tuchtrecht hebben wij gekeken naar het Nederlands model en de procedure klantvriendelijker gemaakt. De klager krijgt de mogelijkheid om erbij te zijn op de zitting en hij wordt op de hoogte gehouden over de afloop. Verder hebben wij ingevoerd dat de kosten van het onderzoek kunnen worden verhaald op de verliezende partij. Dit hebben wij ontleend aan een uitspraak in de zaak-Moszkowicz. Achteraf bleek dat die regel in Nederland helemaal niet bestaat.

Wij hebben veel aandacht voor de Nederlandse advocatuur. De Franstalige balies willen daar absoluut niets van weten; die kijken altijd naar Frankrijk. Bij hen bestaat de Algemene Vergadering uit alle veertien stafhouders, lokale dekens. Bij ons is de Algemene Vergadering – net als bij de Nederlandse Orde – meer een parlement, dat bestaat uit 71 leden.’

De aandacht voor de Nederlandse advocatuur blijkt ook uit de verwijzing naar de Nederlandse literatuur over de advocaat bij het politieverhoor, met

name naar de artikelen van Taru Spronken. Net als de Nederlandse voelen de Belgische autoriteiten weinig voor een ruime uitleg van de recente Europese jurisprudentie hierover. En net als de Adviescommissie Strafrecht van de NOVA pleiten Jo Stevens en een medewerkster van de OVB-studiedienst voor een uitleg die neerkomt op actieve bijstand van een advocaat tijdens het politieverhoor. Zij halen in het aprilnummer van *Ad Rem*, het Vlaamse advocatenblad, het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aan. Dat zei dat het Europees verdrag niet is ontworpen om theoretische en illusoire rechten te waarborgen, maar rechten die praktisch en effectief zijn.

Reclamecampagne

Hoewel ook de Vlaamse advocaten nog weinig last hebben van de crisis, voert de OVB dit jaar weer een grootscheepse publiciteitscampagne voor het beroep. In radiospotjes geeft Tante Kaat de ‘gouden raad’ om de handtekening onder een arbeids-, huur-, bouw- of vennootschapscontract te verwijderen met huishoudmiddeltjes. Daarna zegt een mannenstem: ‘Een handtekening kunt u nu eenmaal niet verwijderen. Laat contracten altijd eerst nalezen door een advocaat. Meer info op www.advocaat.be. Een advocaat, beter vroeg dan laat!’

Stevens: ‘De notarissen voeren al lang campagne en zijn daarmee redelijk succesvol. Vijftien jaar geleden was dit beroep ten dode opgeschreven. Maar door een intensieve publiciteitscampagne is het zelfs een beetje *flashy* geworden. Zo speelt de notaris een rol in de soap *Thuis*. Daarin zegt hij hele sympathieke dingen en weet hij alles. Het notariaat betaalt dat. Het zal heel veel kosten, maar ik vind het een geniale gedachte, eerlijk gezegd. Het betekent wel dat ook bij ons iets moest gebeuren.

Advocaten hebben een rot imago bij het publiek, niet bij negen van de tien cliënten, terwijl je toch maar de helft van de zaken wint

In de reclame is de eerste fase aanvaarding, acceptabel worden, jezelf positioneren, het imago verbeteren. Pas in de tweede fase gaat het om extra werk. Natuurlijk hebben advocaten een rot imago, dat weet ik. Bij het publiek, maar niet bij negen van de tien cliënten. Terwijl je grofweg toch maar de helft van de zaken wint. Een begrafenisondernemer zorgt dat iemand wordt begraven. Dat kun je aan iedereen uitleggen. En als je naar een arts gaat, krijg je vrij wegens ziekte en krijg je meteen een middelje. Maar wij hebben een ontevreden tegenpartij en bij verlies soms ook ontevreden eigen cliënten. Wij moeten op eieren lopen.

Het probleem met zo'n campagne is dat het zo veel geld kost om de effectiviteit te meten. Ongeveer evenveel als de campagne zelf: 300.000 euro. Daarom doen wij dat niet. Vorig jaar hadden wij een campagne met de "juriclowns". Uit reacties blijkt dat de ene helft de spotjes heel goed vond en de andere heel slecht. Daarom zijn we nu voorzichtig. Je kunt een campagne niet één jaar doen en daarna niets meer. Die moet worden voortgezet.

Met een soap? Er zijn advocatenseries, meestal Amerikaans of Engels, die een

totaal verkeerd beeld geven van de advocaat. Alsof advocaten zelf onderzoek doen. Ik zou nog wel eens een sympathieke advocaat kunnen neerzetten. Maar ik zou die rol niet willen spelen in een serie. Dat moet een jong, dynamisch iemand zijn.

De Nederlandse Orde van Advocaten zou wellicht ook een voorbeeld kunnen nemen aan de campagne van de Deutsche Anwalts Verein. Die adverteert onder meer in verschillende tijdschriften. Dat is heel duur, maar een hele sympathieke en knappe campagne.'

Fortis-affaire

Als de campagne van de OVB bijdraagt aan een beter imago wordt dat voor een deel tenietgedaan door de houding van een advocaat tijdens het parlementaire onderzoek in de Fortis-affaire. In deze affaire moest de regering-Leterme aftreden, omdat zij het Hof van Beroep onder druk zou hebben gezet om akkoord te gaan met de reddingsoperatie van Fortis. In het parlementair onderzoek naar de manier waarop de regering de scheiding der machten heeft doorbroken, werd advocaat Christian van Buggenhout opgeroepen om te getuigen. Hij kwam, maar weigerde een eed af te leggen, om-

dat zijn stafhouder hem verboden had het beroepsgeheim te schenden.

Stevens: 'Advocaten hebben van alle vrije beroepen in België het strengste beroepsgeheim. Het verschoningsrecht wordt zeer goed beschermd door het Grondwettelijk Hof, dat hierin verder gaat dan het Hof van Justitie in Luxemburg. Daarom staat de positie van de advocaat niet ter discussie bij de Belgische wetgever. Dat de stafhouder de advocaat heeft verboden te getuigen, kan ik nog wel geloven. Maar de advocaat had zelf een beroep moeten doen op zijn verschoningsrecht en zich niet moeten verschuilen achter de stafhouder. Na afloop van de zitting van de onderzoekscommissie heeft deze advocaat wel een persconferentie gegeven. Dat is nogal verwarrend. Bovendien – en dat is misschien nog wel het ergst – heeft hij een kopie van een vertrouwelijke brief aan zijn stafhouder aan de verantwoordelijke minister gegeven, die daarmee de publiciteit opzocht. Daarin staat dat de minister geen contact zou hebben opgenomen met het magistratuur. Deze dubbelzinnige houding van de advocaat is niet goed voor het imago van de advocatuur.'

Carrièrehypotheek maakt het verschil!

De voordelen voor u op een rij:

- Flexibel inspelen op uw inkomen
- De beste hypotheek voor starters
- Ideaal om uw huidige hypotheek over te sluiten.

Speciaal voor de jonge academicus of hbo'er hebben wij een unieke hypotheek ontwikkeld, de **Carrièrehypotheek**. De perfecte hypotheek voor de starter. Met de **Carrièrehypotheek** van het Hypotheekcentrum voor Academics kunt u een voorschot nemen op de toekomst!

- Tot 35% lagere maandlasten
- Speciaal voor hbo'ers en wo'ers
- Hoger bedrag lenen en lagere maandlasten
- Maandlasten in balans met uw inkomen.

Met de **Carrièrehypotheek** komt uw (eerste) droomhuis binnen handbereik!

Contact

Wilt u ook starten met een hypotheek waarbij de lasten tot 35% lager zijn, kijk dan op www.hypotheekcentrum.nl of bel met een van onze adviseurs: 010-403 11 55

Hypotheekcentrum voor Academics

Niveau waar u op rekent

www.hypotheekcentrum.nl

VOX ET
LINGUA

Vertalingen (gewaarmerkt)

Da Costakade 8-huis
1052 SJ Amsterdam

Mobiel 06-20004823
Telefoon 020-6167821
E-mail vox@euronet.nl
Internet www.voxetlingua.nl

VOX ET LINGUA

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51 3044 AS Rotterdam
Tel. 010 - 245 07 66 Fax 010 - 245 07 67

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

rechter schrijft terug

Jan van der Does

Digitale rechter

Die zondagmiddag ging hij naar de rechtbank. Op maandag had hij een PR, zoals de geheimtaal van het rooster aangaf, en hij had nog niet de tijd gehad om die voor te bereiden. Het voordeel van een zondagmiddag in het gebouw was de absolute rust, het nadeel de bedompte lucht. Maar hij verwachtte snel op te gaan in de dynamiek van de zaken, zodat hij niet zou blijven hangen in deze en dergelijke spinsels.

Tien zaken, dat was te doen.

In het mapje correspondentie van de eerste zaak stuitte hij onmiddellijk op een brief van de raadsman. Deze kondigde aan dat hij vier getuigen mee zou nemen die belangwekkende informatie konden verstrekken over de ten laste gelegde feiten. Elke opgave van de getuige was voorzien van een indrukwekkende toelichting, en elke toelichting eindigde in de stellige conclusie dat het horen van deze getuige absoluut noodzakelijk was. De moed zonk hem onmiddellijk in de

schoenen. Vier getuigen in een zaak waar een halfuur voor was gepland! En die zaak stond ook nog eens als eerste geagendeerd zodat alle zaken van de zitting eindeloos zouden uitlopen. Lusteloos bladerde hij door het dossier. Fraude met creditkaarten, gecombineerd met een vordering benadeelde partij. Ook dat nog.

Hij staaarde somber voor zich uit. Was er maar een collega om even te overleggen. Even schoot het door hem heen om de hele zaak maar voor onbepaalde tijd aan te houden. Dat zou grote praktische voordelen opleveren, voor zijn humeur en voor het zittingsrooster en voor de zondag.

Maar hij vermande zich. Als hij nu eens de behandeling een uur of vier zou aanhouden, en de zaak als laatste aan de orde liet komen. Dat zou een hoop irritatie voorkomen. Maar hoe kon hij tijdig de raadsman inlichten? En die weer de getuigen? Normaal zou hij de griffier verzoeken om even te bellen. Nu deed zich de beperking van de zondag ten volle gelden. De rust was tevens zijn isolement. De enige mogelijkheid was het versturen van een mail. Maar dat had hij nog nooit gedaan, een mail vanaf het werk, op zijn eigen naam, rechtstreeks aan een advocaat. Hij probeerde alle mogelijke consequenties te overzien. Zijn mailadres zou bekend raken binnen dat kantoor, en daarmee zou hij blootstaan aan allerlei toenaderingen waar normaal de griffier als buffer gold. Verder zouden die advocaten voortaan ook zijn *auto-reply* ontvangen, waarin standaard zijn voornaam en mobiel telefoonnummer was opgenomen. Hij zou vervolgens zeker mobiel gebeld worden, want sommige advocaten deinden nergens voor terug. Het begon hem te duizelen. Hij zou zijn auto-reply moeten wijzigen. Of zouden er twee *replies* mogelijk zijn, één voor intern en één voor extern gebruik. En hij zou eigenlijk meerdere mobieltjes moeten hebben, zoals sommige drugsdealers. En dit waren dan nog maar de gevolgen die hij overzåg.

Zich ten volle bewust van de penibele situatie stuurde hij de mail naar het advocatenkantoor.

Er was een halfuur voorbij en hij moest nog steeds beginnen. De stilte en de bedompte atmosfeer begonnen hem te beklemmen. Hij wilde zich juist verdiepen in de wereld van de creditcards toen er een mail terug kwam. 'Edelachtbare Heer, dank voor Uw mail, ik zal de getuigen verwittigen van het gewijzigde tijdstip. Ik meende er goed aan te doen U hiervan op de hoogte te stellen. Hoogachtend...'

Hij las de tekst een aantal malen over. Het ging hem niet om de inhoud maar om de stijl. Daar sprak een zekere beschaving uit. Niet iemand die onmiddellijk een mobiel nummer van een rechter op internet zou zetten.

Ergens in de stad was een ander gebouw, waar ook iemand in eenzaamheid zat te werken, aan dezelfde zaak. Dat gaf een band. De wereld had toch nog een geruststellende orde.

Wet- & regelgeving Permanente Opleiding

Besluit aanmerken als opleiding¹

De Algemene Raad,

Gelet op artikel 1 sub f onder 4 van de Verordening op de Permanente Opleiding 2000

Besluit:²

Hoofregel:

onderwijs dat de praktijkuitoefening of praktijkvoering ten goede komt, gevolgd bij een instelling

- erkend door de Algemene Raad levert één opleidingspunt per 60 minuten op;
- niet erkend door de Algemene Raad levert één opleidingspunt per dagdeel op.

Onder 'dagdeel' wordt in dit besluit verstaan een periode van minimaal drie uren.

Met het te geven of te volgen onderwijs kunnen opleidingspunten worden behaald indien het onderwijs de praktijkuitoefening of de praktijkvoering van de advocaat ten goede komt. Dit betekent dat naast juridisch onderwijs ook onderwijs in vaardigheden of in management/organisatie onderwijs opleidingspunten kan opleveren.

In dit besluit levert onderwijs gevolgd door de advocaat opleidingspunten per dagdeel op en niet per 60 minuten, als het door de betrokken onderwijsinstelling georganiseerde onderwijs niet op voorhand door de Algemene Raad op

Te laat gepubliceerd

Bij besluit van 5 januari 2009 heeft de Algemene Raad een aantal wijzigingen in het Besluit aanmerken als opleiding vastgesteld. De aanpassingen zijn met terugwerkende kracht tot 1 januari 2009 in werking getreden. Door een communicatiestoornis bij de uitgever werd de aanpassing niet eerder gepubliceerd.

bepaalde kwaliteitseisen getoetst is, zoals dat gebeurt in de door de Algemene Raad gehanteerde procedure voor erkenning van opleidingsinstellingen.

De advocaat dient bewijs van het gevolgde of gegeven onderwijs bij zijn verzoek te voegen. Van een (afwijzende) beslissing van de Algemene Raad staat bezwaar en beroep open op grond van de Algemene wet bestuursrecht.

1 Algemeen

1.1 Door of namens de Algemene Raad kunnen opleidingspunten worden toegekend aan het volgen of geven van onderwijs als bedoeld in 2 tot en met 8 voor het kalenderjaar waarin de handeling is afgerond, mits daartoe in dat jaar schriftelijk een gemotiveerd verzoek bij de Algemene Raad is ingediend.³

1.2 Het volgen of geven van onderwijs dient de praktijkuitoefening of de praktijkvoering van de advocaat ten goede te komen en dient aangevoerd te worden met door de desbetreffende onderwijsinstelling te verstrekken bewijsstukken.

1.3 Met het volgen of geven van onderwijs worden ten hoogste 48 opleidingspunten per kalenderjaar in aanmerking genomen.⁴

3 Een meerdaagse cursus die gegeven wordt in twee opeenvolgende kalenderjaren kan eerst opleidingspunten opleveren in het jaar waarin de cursus wordt voltooid (AR besluit 2 juli 2007, inw.tr. 1 januari 2008).

4 Op grond van het BAAO zou een advocaat meer dan 48 opleidingspunten kunnen behalen. Gelet op het bepaalde in artikel 3, vierde lid,

2 Volgen en geven van onderwijs in het buitenland⁵

2.1 Het gedurende 60 minuten volgen van onderwijs in een ander land dan Nederland wordt gewaardeerd met één opleidingspunt indien het onderwijs wordt gevolgd bij een:

- universiteit, of
- onderwijsinstelling die voor het betreffende onderwijs samenwerkt met een universiteit, of
- onderwijsinstelling die voor het betreffende onderwijs gebruikmaakt van universitaire docenten dan wel andere deskundige docenten van gelijkwaardig niveau, of

- onderwijsinstelling die door de nationale advocatenorganisatie in dat land als zodanig is erkend of die een cursus aanbiedt die aldaar opleidingspunten oplevert in het kader van de permanente opleiding voor advocaten.

2.2 Het gedurende 30 minuten geven van onderwijs in een ander land dan Nederland wordt gewaardeerd met één opleidingspunt indien het onderwijs wordt aangeboden door een onderwijsinstelling als bedoeld in art. 2.1.

1 Het Besluit aanmerken als opleiding (BAAO) is vastgesteld door de Algemene Raad op 6 december 1999. De inwerkingtreding is bepaald op 1 januari 2000.

Wijzigingen van het BAAO hebben plaatsgevonden bij besluit AR 2 juli 2007, inw.tr. 1 januari 2008 (*Adv.bl.* 2007, nr. 11, blz. 453) en bij besluit AR 4 februari 2008, inw.tr. 4 februari 2008 (*Adv.bl.* 2008, nr. 3, blz. 83). Laatstelijk gewijzigd bij besluit AR 5 januari 2009, inw.tr. 1 januari 2009 (*Adv.bl.* 2009, nr. 7).

2 Ter uitvoering van artikel 1 sub f onder 4 van de Verordening op de Permanente Opleiding 2000 (VPO) worden in dit besluit de handelingen genoemd die de Algemene Raad als opleiding kan aanmerken als aan de in dit besluit neergelegde voorwaarden is voldaan.

VPO, waarin de overschotregeling is neergelegd, heeft een advocaat niets aan toekenning van meer dan 48 opleidingspunten. Daarom wordt in een beslissing volstaan met de mededeling dat een advocaat meer dan 48 opleidingspunten heeft behaald en wordt niet het werkelijk aantal genoemd (AR besluit 4 februari 2008, inw.tr. 4 februari 2008).

5 Het aantal opleidingspunten dat door een buitenlandse balie aan een cursus wordt toegekend, is alleen relevant, indien de toekenning van die opleidingspunten vergelijkbaar is met de systematiek van de VPO en het BAAO. Indien het onderwijs genoemd in artikel 1 BAAO voor een deel wordt gevolgd in Nederland, wordt aan dit onderwijs één opleidingspunt per 60 minuten toegekend. De Algemene Raad behoudt zich het recht voor ter zake van het volgen en geven van onderwijs in het buitenland in voorkomende gevallen in afwijking van het voorgaande een andere puntentoekening te hanteren. Gelet op het bepaalde in artikel 1 sub f onder 1 en 2 van de VPO levert het volgen en geven van onderwijs in het buitenland aan een door de Algemene Raad in het kader van de Permanente Opleiding erkende onderwijsinstelling opleidingspunten op.

3 Geven van onderwijs in het hoger- en middelbaar beroeps- onderwijs in Nederland

3.1 Het gedurende 30 minuten geven van onderwijs in het hoger beroepsonderwijs in Nederland wordt gewaardeerd met één opleidingspunt met dien verstande dat maximaal de helft van het verplicht gestelde aantal opleidingspunten per kalenderjaar kan worden behaald indien het onderwijs wordt gegeven in de propedeusefase.

3.2 Het gedurende 30 minuten geven van onderwijs in het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland wordt gewaardeerd met één opleidingspunt onder de voorwaarde dat het onderwijs niet wordt gegeven in de eerste twee jaar van de opleiding en dat met het geven van het onderwijs maximaal de helft van het verplicht gestelde aantal opleidingspunten per kalenderjaar kan worden behaald.

4 Geven van onderwijs op academisch niveau in Nederland⁶

Het gedurende 30 minuten geven van onderwijs in Nederland wordt gewaardeerd met één opleidingspunt indien het onderwijs geacht kan worden op academisch niveau te zijn gegeven.

5 Geven van onderwijs aan advocaat-stagiaires in Nederland⁷

Het gedurende 30 minuten in Nederland geven van onderwijs aan advocaat-stagiaires wordt gewaardeerd met één opleidingspunt.

6 Volgen van onderwijs in een opleidingsprogramma van een conform art. 4 onder c van de Samenwerkingsverordening 1993

6 Bij het begrip 'onderwijs' valt onder andere te denken aan lezingen die gegeven worden aan rechtenstudenten of aan juristen die werkzaam zijn bij een vakbond of andere organisatie. Het onderwijs dient minimaal 30 minuten te hebben geduurd wil het voor opleidingspunten in aanmerking komen. Het geven van een presentatie aan een (toekomstige) cliënt valt niet onder deze bepaling.

7 Hierbij valt te denken aan het geven van lezingen en cursussen ten behoeve van de Beroepsopleiding, Voortgezette Stagiaire Opleiding, Jonge Balie of de Raad van Toezicht. Opleidingsactiviteiten van een patroon ten behoeve van een stagiaire vallen niet onder dit besluit en leveren derhalve geen opleidingspunten op.

erkende beroepsgroep in Nederland⁸

Het volgen van onderwijs wordt gewaardeerd met één opleidingspunt per gevolgd dagdeel, mits het onderwijs wordt aangeboden in het opleidingsprogramma van een conform art. 4 onder c van de Samenwerkingsverordening 1993 erkende beroepsgroep.

7 Volgen van onderwijs aan een (niet-)erkende onderwijsinstelling in Nederland⁹

7.1 Het volgen van onderwijs aan een niet-erkende instelling in Nederland wordt gewaardeerd met één opleidingspunt per gevolgd dagdeel, mits het onder-

8 De leden van volgende organisaties van vrije beroepen kunnen een samenwerkingsovereenkomst aangaan in de zin van de Samenwerkingsverordening 1993 (zie *Adv.bl.* 1994, blz. 1026):
- de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie;
- de Orde van Octrooigemachtigden;
- de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs;
- de universitaire geschoolde leden van de Nederlandse Federatie van Belastingadviseurs. Het aantal opleidingspunten dat door deze organisaties in het eigen opleidingsprogramma aan een cursus wordt toegekend, is niet relevant. Indien één van de bovengenoemde organisaties op haar verzoek door de Orde erkend wordt in het kader van de Permanente Opleiding geldt, voor zover de voorwaarden waaronder de erkenning is geschied niet anders bepalen, de reguliere regeling: het gedurende 60 minuten volgen van onderwijs levert één opleidingspunt op (Nota van toelichting 6 december 1999.)

9 Het betreft hier onderwijs dat niet door de Algemene Raad is erkend, derhalve onderwijs dat gevolgd wordt bij een niet-erkende onderwijsinstelling dan wel onderwijs dat georganiseerd is door een door de Algemene Raad op grond van artikel 4 VPO erkende instelling, maar dat niet door de instelling is aangemeld en vervolgens is geregistreerd door de Algemene Raad. De Algemene Raad acht het van belang dat de opleiding een academisch gehalte heeft. Vanzelfsprekend geldt ook hier dat het onderwijs de praktijkuitoefening of praktijkvoering van advocaten ten goede komt. Ook de door de Orde gepubliceerde specialisatieverenigingen, of opleidingsinstellingen die ten behoeve van een dergelijke specialisatievereniging onderwijs aanbieden, verzorgen volgens de Algemene Raad onderwijs van academisch gehalte. Deze specialisatieverenigingen zijn gepubliceerd in deel 3 van het *Vademecum*, deel *Personen*. Voor de duidelijkheid wordt erop gewezen dat het volgen van onderwijs bij een specialisatievereniging die door de Algemene Raad in het kader van de Permanente Opleiding erkend is, vanzelfsprekend opleidingspunten oplevert, mits de cursus door de opleidingsinstelling is aangemeld en vervolgens is geregistreerd door de Algemene Raad (60 minuten onderwijs = één opleidingspunt) op de voet van artikel 1 sub f onder 1 VPO (Nota van toelichting 6 december 1999). (Artikel 7 van dit besluit is laatstelijk gewijzigd bij besluit AR 8 november 2004, inw.tr. 1 januari 2005 (bew.)).

wijs is van academisch gehalte en wordt aangeboden door een organisatie die zich heeft verzekerd van de medewerking van deskundige docenten.

7.2 Het volgen van onderwijs, zijnde een niet-geregistreerde cursus, aan een erkende instelling in Nederland wordt gewaardeerd met één opleidingspunt per gevolgd dagdeel, mits het onderwijs is van academisch gehalte en wordt aangeboden door een organisatie die zich heeft verzekerd van de medewerking van deskundige docenten.

8 Geven en volgen van onderwijs aan een universiteit in Nederland¹⁰

8.1 Het gedurende 30 minuten geven van onderwijs aan een universiteit in Nederland waarop de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek betrekking heeft, wordt gewaardeerd met één opleidingspunt.

8.2 Het volgen van – al dan niet postdoctoraal – onderwijs aan een universiteit in Nederland waarop de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek betrekking heeft, wordt gewaardeerd met één opleidingspunt per gevolgd dagdeel.

10 De Algemene Raad denkt hierbij aan vakken die gevolgd worden aan een universiteit omdat zich wijzigingen hebben voorgedaan in het recht of om de kennis op een bepaald vakgebied op te frissen. Tevens wordt hierbij gedacht aan postdoctorale juridische opleidingen die bijdragen tot verhoging van de kwaliteit van de beroepsuitoefening door advocaten op vakinhoudelijk gebied.

De discrepantie tussen de waardering voor het volgen van onderwijs in de bepalingen 2 tot en met 7 en 8.2 – in welke laatste bepaling was opgenomen dat één studiepoint oude stijl (= 40 uur) wordt gewaardeerd met twee opleidingspunten en één studiepoint nieuwe stijl (= 28 uur) met één opleidingspunt – heeft geleid tot aanpassing van 8.2. Het aantal studiepunten dat door een faculteit in het eigen opleidingsprogramma aan een cursus wordt toegekend, is niet relevant (AR besluit 5 januari 2009, inw.tr. 1 januari 2009).

NB: Indien een faculteit op haar verzoek door de Algemene Raad erkend wordt in het kader van de Permanente Opleiding geldt de reguliere regeling: het volgen van 60 minuten onderwijs levert één opleidingspunt op. In dat geval is de universiteit verplicht om een aanwezigheidscontrole uit te oefenen en kan de advocaat alleen dan opleidingspunten behalen voor de aan de universiteit daadwerkelijk gevolgde lesuren (Nota van toelichting 6 december 1999). (Artikel 8.2 van dit besluit is gewijzigd bij besluit AR 5 april 2004, inw.tr. 1 juli 2004.)

Verordening op de administratie en de financiële integriteit¹

Het College van Afgevaardigden van de Nederlandse Orde van Advocaten;

Overwegende, dat het van belang is dat de regels die zijn gesteld betreffende:

- een behoorlijke inrichting van de administratie van de praktijkvoering;
- de verzekering door advocaten van het risico van beroepsaansprakelijkheid;
- de contractuele beperking van beroepsaansprakelijkheid door advocaten;
- de financiële integriteit van advocaten;
- het voorkomen van betrokkenheid van advocaten bij criminele handelingen;

worden samengevoegd, en waar nodig aangepast, in een overzichtelijke verordening.

Gelet op de artikelen 26, 28 en 32 van de Advocatenwet;

Gezien het ontwerp met toelichting van de Algemene Raad;

Gelet op het advies van de Adviescommissie Regelgeving;

Stelt de navolgende verordening vast:

Hoofdstuk I begripsbepaling

Artikel 1

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a) *Advocaat*: de in Nederland ingeschreven advocaat, alsmede de advocaat bedoeld in artikel 16h van de Advocatenwet;
- b) *Deken*: de deken van het arrondissement waar de advocaat kantoor houdt;
- c) *Raad van Toezicht*: de Raad van Toezicht van de Orde

van Advocaten in het arrondissement waar de advocaat kantoor houdt;

- d) *Algemene Raad*: de Algemene Raad als bedoeld in artikel 18 van de Advocatenwet;
- e) *Secretaris*: de secretaris van de Algemene Raad als bedoeld in artikel 34 van de Advocatenwet;
- f) *Aanspraak*: de vordering tot vergoeding van schade die is ingesteld tegen de advocaat in het kader van de uitoefening van zijn beroep;
- g) *Samenwerkingsverband*: iedere samenwerking waarin de deelnemers voor gezamenlijke rekening en risico praktijk uitoefenen of te dien aanzien de zeggenschap dan wel de eindverantwoordelijkheid met elkaar delen waarbij de deelnemers zijn advocaten dan wel niet in Nederland ingeschreven advocaten mits het land van herkomst lid is van een door de Algemene Raad erkende organisatie van advocaten dan wel leden van een andere door de Algemene Raad erkende groep van vrije beroepsbeoefenaars;
- h) *Derdengelden*: de gelden die niet zijn bestemd voor de advocaat in het kader van zijn optreden in die hoedanigheid en die een relatie moeten hebben met de betrekking tot de dienst die door hem wordt verleend, maar voor zijn cliënt of enige andere derde, voor zover deze gelden niet kunnen worden aangemerkt als verschotten of griffierechten;
- i) *Stichting Derdengelden*: de stichting waarvan het doel blijkens de doelomschrijving uitsluitend is het tijdelijk beheer van derdengelden ten behoeve van de rechthebbende of degene die zal blijken de rechthebbende te zijn en waarvan de statuten gelijkkluidend zijn aan een van de als bijlage A aan deze verordening gehechte statuten Stichting Derdengelden en met welke stichting ten

behoefte van de advocaat een overeenkomst is gesloten die onverkort de bepalingen bevat van de als bijlage B aan deze verordening gehechte Modelovereenkomst Kantoor-Stichting Derdengelden. Het College van Afgevaardigden kan bij afzonderlijk besluit bijlage A aanvullen;

- j) *Rechthebbende*: degene voor wie de ontvangen derdengelden zijn bestemd;
- k) *Accountant*: een registeraccountant of een accountant administratieconsulent als bedoeld in artikel 55 van de Wet op de registeraccountants respectievelijk artikel 36 van de Wet op de Accountants-administratieconsulenten.

Hoofdstuk II Administratie

Artikel 2

De advocaat is verplicht ten aanzien van zijn praktijk de administratie op zodanige wijze te voeren en de daartoe behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat te allen tijde de rechten en verplichtingen kunnen worden vastgesteld. Hij is voorts verplicht binnen een redelijke termijn na afloop van het boekjaar de balans en de staat van baten en lasten op schrift te stellen.

Hoofdstuk III Beroepsaansprakelijkheid

Artikel 3

- 1 De advocaat is verplicht ter zake van het risico van zijn beroepsaansprakelijkheid verzekerd te zijn.
- 2 Uitsluitend indien een werkgever als bedoeld in artikel 3, tweede lid van de Verordening op de praktijkuitoefening in dienstbetrekking schriftelijk en onherroepelijk te kennen heeft gegeven de advocaat in dienstbetrekking niet aansprakelijk te zullen houden voor schade, in de beroepsuitoefening als advocaat toegebracht aan hem als werkgever, behoeft de advocaat dat risico niet te verzekeren. In dat geval blijft voor de advocaat

¹ Verordening van 25 maart 2009, *Stcrt.* [x], *Adv.bl.* [x], inwerkingtreding 1 juli 2009 (besluit AR 6 april 2009, *Stcrt.* [x]).

in dienstbetrekking de verplichting bestaan een aansprakelijkheidsverzekering te sluiten voor schade, als advocaat toegebracht aan derden.

- 3 De advocaat die de praktijk uitoefent in dienst van de Staat is niet verplicht een verzekering te sluiten als bedoeld in het eerste lid van dit artikel, indien de Staat door middel van een schriftelijke verklaring te kennen heeft gegeven de advocaat niet aansprakelijk te zullen houden voor schade, in zijn beroepsuitoefening aan de Staat toegebracht en de advocaat te vrijwaren tegen aanspraken van derden ter zake van schade hun toegebracht in zijn beroepsuitoefening als advocaat in dienst van de Staat. De verklaring dient onverkort de bepalingen te bevatten van het als bijlage F aan deze verordening gehechte model.

Artikel 4

De in artikel 3 bedoelde verzekering dient te voldoen aan de volgende eisen:

- a) Het verzekerd bedrag dient per advocaat of indien de advocaat deel uitmaakt van een samenwerkingsverband per samenwerkingsverband in overeenstemming te zijn met het soort zaken en de belangen, die de advocaat of dat samenwerkingsverband pleegt te behartigen. Onverminderd het vorenstaande is de hoogte van het verzekerd bedrag ten minste € 500.000 per aanspraak tot een totaal van ten minste twee maal dit bedrag per verzekeringsjaar;
- b) Het bedrag van het eigen risico is voor één advocaat en voor een samenwerkingsverband van twee advocaten ten hoogste € 12.500 per aanspraak. Indien aan de in artikel 3, eerste lid bedoelde verplichting wordt voldaan door het sluiten van een verzekering ten name van een samenwerkingsverband bestaande uit meer dan twee advocaten, mag het bedrag van het eigen risico ten hoogste zoveel maal € 5.000 per aanspraak zijn als het aantal verzekerde advocaten met een maximum van € 100.000 per aanspraak;
- c) De advocaat dient zich te verzekeren voor alle werkzaamheden die

gerekend kunnen worden tot de beroepsuitoefening van de advocaat, daaronder begrepen het optreden als curator in een faillissement, als bewindvoerder in een (voorlopige) surseance van betaling en in andere hoedanigheid waarin de advocaat door de rechter wordt benoemd dan wel als mediator, bindend adviseur of arbiter;

- d) De verzekering is ten minste van kracht voor gebeurtenissen in de lidstaten van de Europese Unie en landen die partij zijn bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte en Zwitserland;
- e) De verzekering is aangegaan met een verzekeraar van wie aannemelijk is dat deze voldoet aan redelijkerwijs te stellen eisen van solvabiliteit;
- f) De verzekering dekt mede de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de advocaat voor handelingen en nalatigheden van personen die onder zijn verantwoordelijkheid werkzaam zijn.

Artikel 5

- 1 De advocaat die aan zijn in artikel 3 omschreven verplichtingen heeft voldaan is het toegestaan zich, buiten het bedrag van het eigen risico, van aansprakelijkheid vrij te tekenen; vrijtekening is slechts geoorloofd voor zover de door hem overeenkomstig deze verordening verplicht afgesloten beroepsaansprakelijkheidsverzekering geen aanspraak op een uitkering geeft.
- 2 Een afspraak tot beperking van de beroepsaansprakelijkheid dient schriftelijk tussen de advocaat en de cliënt te worden vastgelegd.

Hoofdstuk IV Stichting Derdengelden

Artikel 6

- 1 De advocaat is verplicht een Stichting Derdengelden ter beschikking te hebben. De Stichting Derdengelden mag uitsluitend gebruikt worden voor derdengelden in de zin van deze verordening.
- 2 De advocaat ziet erop toe dat derdengelden niet naar hem worden over-

gemaakt, maar hetzij rechtstreeks naar de rechthebbende, hetzij naar de hem ter beschikking staande Stichting Derdengelden. De advocaat mag op zijn briefpapier uitsluitend het bankrekeningnummer van die stichting vermelden. De vermelding van het eigen bankrekeningnummer is slechts toegestaan bij betalingsverzoeken betrekking hebbende op verschotten en geldbedragen die de advocaat zelf toekomen.

- 3 De advocaat is verplicht zodra hij desondanks derdengelden onder zich heeft gekregen deze onverwijld over te maken hetzij naar de rechthebbende, hetzij naar de in het eerste lid bedoelde Stichting Derdengelden, en een dergelijke handeling steeds afzonderlijk te registreren zodanig dat daaruit telkens blijkt
- het ontvangen bedrag;
  - de datum en wijze van ontvangst;
  - de datum van overmaking;
  - de begunstigde;
  - de naam van de behandelend advocaat.
- 4 De advocaat ziet erop toe dat de derdengelden die worden gehouden door de Stichting Derdengelden worden overgemaakt naar de rechthebbende zodra de gelegenheid zich daartoe voordoet.
- 5 Het is de advocaat niet toegestaan derdengelden te doen strekken tot zekerheid van hemzelf, zijn praktijk of enige derde of anderszins in strijd met hun bestemming te gebruiken.
- 6 De advocaat mag slechts gelden die zich bevinden onder een Stichting Derdengelden aanwenden voor betaling van een eigen declaratie indien de rechthebbende daarmee ondubbelzinnig instemt en de advocaat dit onverwijld schriftelijk vastlegt met verwijzing naar een specifiek omschreven declaratie en het verschuldigde bedrag.
- 7 Het in dit artikel bepaalde is voor zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op geldswaardige papieren en kostbaarheden.
- 8 Het bepaalde in leden twee tot en met zeven geldt niet in het geval de advocaat optreedt in een hoedanig-

heid die het gevolg is van een rechterlijke benoeming, indien en voor zover daarbij voorzien is in een regeling voor het beheer van derdengelden.

Hoofdstuk V Gegevensverificatie

Artikel 7

- 1 De advocaat is verplicht zich bij aanvaarding van de opdracht te vergewissen van de identiteit van de cliënt en in voorkomend geval tevens van de identiteit van de tussenpersoon die de opdracht heeft verstrekt, tenzij de aard of de omstandigheden van de zaak dit onmogelijk maken.
- 2 De advocaat is verplicht bij de aanvaarding van de opdracht na te gaan of niet in redelijkheid aanwijzingen bestaan dat de opdracht strekt tot voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten.

Artikel 8

- 1 De advocaat mag afgaan op de juistheid van de hem door de cliënt verstrekte gegevens zolang in redelijkheid aanwijzingen van het tegendeel ontbreken.
- 2 Indien de advocaat gereede twijfel heeft, dan wel indien er omstandigheden zijn die gereede twijfel rechtvaardigen, over de juistheid van de door of namens de cliënt verschaft gegevens, de identiteit van de cliënt of de tussenpersoon of aan de wettigheid van het doel waartoe de opdracht strekt, stelt de advocaat een onderzoek in naar de juistheid van de verschaft gegevens, de achtergrond van de cliënt, de tussenpersoon onderscheidenlijk het doel van de opdracht, tenzij de aard of omstandigheden van de zaak dit onmogelijk maken.

Artikel 9

- 1 De advocaat onthoudt zich van de verlening van diensten of legt een opdracht neer, indien hij in redelijkheid niet in voldoende mate de gegevens heeft verkregen waarom hij de cliënt of de tussenpersoon ter uitvoering van het bepaalde in de artikelen 7 en 8 heeft verzocht, of indien in redelijkheid aanwijzingen bestaan dat de opgedragen diensten strekken tot de

- voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten.
- 2 De advocaat mag slechts gelden, geldswaardige papieren, kostbaarheden of andere zaken aannemen of bewaren, indien hij zich ervan heeft vergewist welke gelden, geldswaardige papieren, kostbaarheden of andere zaken het betreft en zich ervan heeft overtuigd dat dit in het kader van een door hem behandelde zaak een redelijk doel dient.

Hoofdstuk VI Betalingsverkeer

Artikel 10

- 1 De advocaat verricht of aanvaardt in het kader van zijn praktijkuitoefening betalingen slechts giraal behoudens het bepaalde in de volgende leden van dit artikel.
- 2 De advocaat mag betalingen in het kader van zijn praktijkuitoefening alleen dan in contanten verrichten of aanvaarden, indien er feiten of omstandigheden zijn die dat rechtvaardigen en met inachtneming van het bepaalde in het derde lid.
- 3 Indien de advocaat contante betalingen verricht of aanvaardt van € 15.000,- of meer pleegt de advocaat overleg met de deken.

Hoofdstuk VII Toezicht

Artikel 11

De advocaat is verplicht met betrekking tot zijn praktijk een zodanige administratie te voeren dat daaruit te allen tijde genoegzaam blijkt van de naleving van het bepaalde in de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme.

Artikel 12

- 1 De advocaat is verplicht desgevraagd aan de deken of aan de namens de deken optredende secretaris van de Algemene Raad schriftelijk te verklaren dat is voldaan aan de hem in de hoofdstukken II, III, IV, V, VI en VII opgelegde verplichtingen. De verklaring van de in hoofdstuk IV opgenomen verplichtingen kan uitsluitend geschieden:
  - a hetzij door overlegging van een door de advocaat ondertekende

Eigen Verklaring overeenkomstig het als bijlage C aan deze verordening gehechte Model.

- b hetzij door een mededeling dat aan een met name genoemde accountant opdracht is verleend tot controle, beoordeling of samenstelling van de jaarrekeningen van zowel de advocaat als de hem ter beschikking staande Stichting Derdengelden, die betrekking hebben op dat boekjaar en tot onderzoek op de naleving van bovengenoemde verplichtingen. Alsdan is de advocaat verplicht voor eigen rekening binnen twee weken na de beëindiging van de werkzaamheden van de accountant met betrekking tot die controle, beoordeling of samenstelling, doch uiterlijk binnen negen maanden na afloop van het boekjaar, aan de deken of desgevraagd aan de namens de deken optredende secretaris van de Algemene Raad, een door de accountant ondertekend Rapport van feitelijke bevindingen omtrent de naleving van deze verordening over te leggen dat onverkort de bevindingen bevat welke zijn weergegeven in het jaarlijks door de Nederlandse Orde van Advocaten te publiceren Model Rapport.
- 2 De advocaat die niet of niet tijdig voldoet aan de verplichting neergelegd in de eerste volzin van het vorige lid, en voor zover deze betrekking heeft op de verplichtingen uit hoofdstuk IV, is verplicht voor eigen rekening binnen vijf maanden na afloop van het boekjaar aan de deken of desgevraagd aan de namens de deken optredende secretaris van de Algemene Raad het in het eerste lid onder b bedoelde Rapport van feitelijke bevindingen over te leggen.
- 3 De advocaat is verplicht desgevraagd de deken of de namens de deken optredende secretaris van de Algemene Raad de gewenste inlichtingen te verschaffen over de door hem gevoerde administratie, de hem ter beschikking staande of door hem bestuurde Stichting Derdengelden en de financiële situatie van zijn prak-

tijk, met inbegrip van de liquiditeit en de solvabiliteit daarvan. Wanneer de deken van oordeel is dat ten aanzien van die onderwerpen een nader onderzoek noodzakelijk is, gaat hij of de namens de deken optredende secretaris van de Algemene Raad, daartoe over. Daarvoor kan hij een accountant en/of een andere advocaat aanwijzen. Hij bedingt daarbij diens geheimhouding. De advocaat is verplicht aan een dergelijk onderzoek zijn medewerking te verlenen.

- 4 Indien bij het in het voorgaande lid genoemde onderzoek van tekortkomingen van betekenis niet blijkt, komen de kosten daarvan voor rekening van de Algemene Raad. In het

andere geval worden die kosten geheel of ten dele ten laste van de advocaat gebracht. Van een ingevolge het voorgaande lid opgemaakt verslag ontvangt de advocaat een afschrift.

- 5 De deken kan zich bij de uitoefening van zijn bevoegdheid uit hoofde van het eerste lid van dit artikel doen vervangen door een lid van de Raad van Toezicht.
- 6 Ten aanzien van de deken oefent de Raad van Toezicht of een door deze aangewezen lid de bevoegdheid uit welke aan de deken in eerste lid van dit artikel ten aanzien van de andere advocaten is toegekend.

Hoofdstuk VIII Citeertitel en inwerkingtreding

Artikel 13

Deze verordening wordt aangehaald als de Verordening op de administratie en de financiële integriteit en treedt in werking op een door de Algemene Raad nader te bepalen tijdstip.

Deze verordening treedt in de plaats van de Verordening op de Beroepsaansprakelijkheid 1991, de Boekhoudverordening 1998, de Verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel Wid en Wet MOT) en de Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen.

Nota van toelichting van de Verordening op de administratie en de financiële integriteit

Algemene Toelichting

Met de Verordening op de administratie en de financiële integriteit stelt de Algemene Raad regels aangaande de administratie en financiën van advocaten met als doel de integriteit van advocaten op deze terreinen te bevorderen. Integriteit van advocaten is van belang voor het goed functioneren van de beroepsgroep en voor het vertrouwen dat de samenleving in de advocatuur heeft. De integriteit van advocaten houdt onder andere in dat advocaten financieel integer handelen, dat zij de financiële administratie op orde hebben, dat zij verzekerd zijn voor de risico's van beroepsaansprakelijkheid en dat zij geen gelden of goederen aannemen die niet functioneel zijn voor de dienst die zij verlenen. De Algemene Raad acht het van belang voor de integriteit van de beroepsgroep en voor het vertrouwen van de samenleving in de advocatuur, regels te stellen aangaande de financiële integriteit van advocaten.

De Algemene Raad besprak de tekstvoorstellen voor de Verordening op de administratie en de financiële integriteit ook met een ad-hoccommissie van het College van Afgevaardigden. Deze ad-hoccommissie bestaat uit de afgevaardigden mrs. Van Aken, Van Alkemade, Beydals, Van Dijk, Doornbos, Dulack, Elsen, Ingwersen en Taekema. De commissie besprak de Verordening op de administratie en de financiële integriteit gedurende

drie middagen in januari 2009 uitvoerig en paste de verordening op een aantal punten aan. De verordening die nu voorligt, is het resultaat van die besprekingen.

De verordening voegt bestaande verplichtingen met betrekking tot de financiële administratie, de verzekeringsplicht en de voorkoming van betrokkenheid bij criminele handelingen samen. Concreet gaat het om het samenvoegen van de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991, de Boekhoudverordening 1998, de Verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel Wid en Wet MOT) en de Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen (Bruyninckx-richtlijnen).

De Bruyninckx-richtlijnen krijgen de status van een verordening. Deze richtlijnen zijn in 1995 opgesteld om advocaten te wijzen op de plichten die zij hebben bij de aanvaarding van de opdracht van de cliënt. Daarnaast bewerkstelligen de richtlijnen dat de in Gedragsregels 2, eerste lid opgelegde norm wordt nageleefd.¹ Uit verschillende rapporten blijkt dat

in de naleving door advocaten van de Boekhoudverordening 1998 en de Bruyninckx-richtlijnen verbeteringen te behalen zijn.² De werkgroep Betaling Verantwoord kwam in 2004 in haar rapport met een aantal voorstellen die de transparantie en de controleerbaarheid van de naleving van de betalingsvoorschriften en andere verplichtingen uit de Bruyninckx-richtlijnen en andere regelgeving, waaronder de Boekhoudverordening vergroten. De werkgroep stelde onder andere voor de geldende norm voor de redelijkheid van een betaling (artikel 6 van de Bruyninckx-richtlijnen) te handhaven. Daarnaast stelde zij voor om de verplichtingen voortvloeiend uit de Bruyninckx-richtlijnen uit te breiden en het toezicht door de plaatselijke dekens op de naleving van deze verplichtingen te versterken. Het laatste voorstel van de werkgroep betrof het instellen van een toetsingscommissie die kijkt naar en kan oordelen over eventuele overtredingen van de betalingsvoorschriften. De Algemene Raad neemt in deze verordening drie van de vier voorstellen van de werkgroep over. Het toezicht van de dekens op de naleving van de verplichtingen wordt versterkt, onder meer doordat de advocaat moet

overleggen met de deken indien hij betalingen per kas ontvangt die hoger zijn dan € 15.000. Het punt van de onafhankelijke toetsingscommissie neemt de Algemene Raad vooralsnog niet over. De Algemene Raad is van mening dat de functie van de plaatselijke dekens voldoende waarborgen biedt om eventuele overtredingen van de betalingsvoorschriften te controleren. Hierbij kan de deken zich laten bijstaan door derden. In overleg met de dekens werkt de Algemene Raad aan een verdere ontwikkeling en professionalisering van het toezicht. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de controle van geldstromen via de derdenrekening en de voorkoming van betrokkenheid van advocaten bij criminele handelingen.

De Algemene Raad wil benadrukken dat deze regelgeving verder gaat dan de bestaande wetgeving met betrekking tot het voorkomen van witwassen en financieren van terrorisme. Deze verordening ziet mede op het tegengaan van betrokkenheid van alle advocaten bij criminele handelingen. Hiermee neemt de Algemene Raad zijn verantwoordelijkheid om de betrokkenheid van advocaten bij criminele handelingen te voorkomen en daarmee de integriteit van de advocatuur te versterken.

Belangrijk aspect van deze verordening is de wijze waarop het toezicht wordt uitgeoefend. De verordening gaat bij het toezicht uit van open

1 Gedragsregel 2, eerste lid: *De advocaat dient te vermijden dat zijn vrijheid en onafhankelijkheid in de uitoefening van het beroep in gevaar zou kunnen komen.* Zie ook de toelichting op de Bruyninckx-richtlijnen.

2 Zie onder andere het rapport *De betaling verantwoord* (TK 2004-2005, JUST041183) en het *IOO-rapport De praktijk van de derdenrekeningen* (TK 2006-2007, 30 800 VI, nr. 73).

normen. Uitdrukkelijke uitzondering op deze open norm is de verplichting van advocaten om met betrekking tot de financiële administratie een eigen verklaring of een Rapport van feitelijke bevindingen te overleggen. Voor de invulling van de open normen werkt de Algemene Raad nauw samen met de deken; zij houden immers toezicht op advocaten. Uitgangspunt hierbij is de verantwoordelijkheid van de advocaat en het vertrouwen in zijn functioneren. Dit betekent een gedifferentieerd toezicht naargelang de aard en de omvang van de praktijk van de advocaat. Het toezicht zal worden vormgegeven rondom het principe: soepel waar het kan, streng waar het moet.

Deze verordening neemt nagenoeg alle verplichtingen uit de bestaande drie verordeningen over. Om de leesbaarheid te vergroten zijn sommige bepalingen samengevoegd of opnieuw geformuleerd, zonder dat de Algemene Raad afbreuk wil doen aan de geldende normen. Twee bepalingen zijn niet overgenomen omdat in de praktijk geen beroep op deze bepalingen werd gedaan. Het gaat hierbij om artikel 4 (het bemiddelen door de Algemene Raad bij het verkrijgen van een verzekering) en artikel 6 (het verlenen van vrijstelling voor de verzekeringsplicht) van de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid. Daarentegen is nu expliciet in artikel 6, eerste lid van de verordening komen te staan dat de Stichting Derdengelden uitsluitend gebruikt mag worden voor derdengelden in de zin van de verordening.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2

Dit artikel beschrijft de verplichting van de advocaat de administratie op een ordelijke wijze te voeren om aan de rechten en verplichtingen te kunnen voldoen. Hier is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij artikel 2:10 BW, dat betrekking heeft op de administratieve verplichtingen van de rechtspersoon, en artikel 3:151 BW. Dit artikel richt zich dus vooral op de advocaat die de praktijk buiten het verband van een rechtspersoon uitoefent. Met de woorden 'ten aanzien van zijn praktijk' wordt onder andere tot uitdrukking gebracht dat meerdere advocaten die de praktijk binnen een en hetzelfde kantoorverband uitoefenen kunnen volstaan met het voeren van één administratie. Onder het voeren van een administratie op ordelijke wijze wordt in deze verordening onder meer begrepen dat de advocaat een debiteuren- en crediteurenadministratie dient aan te houden, evenals een kas/giroboek en een grootboek. Als bijlage D is een lijst met specifiek uit te voeren werkzaamheden voor een accountant opgenomen, waarmee

de accountant kan nagaan of aan de verplichting van het voeren van een ordelijke administratie is voldaan (Nota van toelichting van de Boekhoudverordening 1998 7 september 1998).

Artikel 3

Dit artikel beschrijft de verplichting van de advocaat verzekerd te zijn tegen het risico van beroepsaansprakelijkheid. Bij de bepaling of een advocaat behoorlijk verzekerd is, is van belang dat de advocaat bij de vaststelling van het risico aandacht besteedt aan eventuele in- en uitloopriscio's. Een ontheffing van de verzekeringsplicht is niet mogelijk.

De verplichting verzekerd te zijn ter zake van het risico van beroepsaansprakelijkheid geldt evenzeer voor advocaten in dienstbetrekking, maar geldt niet voor zover het betreft het risico van aansprakelijkheid van de advocaat jegens zijn werkgever voor schade die hij in zijn beroepsuitoefening als advocaat jegens zijn werkgever heeft toegebracht, indien die werkgever schriftelijk te kennen geeft hem daarvoor niet aansprakelijk te zullen houden. De Algemene Raad ziet aanleiding recht te doen aan de aparte positie van advocaten in dienstverband. Als de werkgever bereid is te verklaren de advocaat in dienstbetrekking niet aansprakelijk te zullen houden, behoeft dat risico niet te worden gedekt. De uitzondering op de verzekeringsplicht is opgenomen om recht te doen aan de positie van de advocaat-bedrijfsjurist die uitsluitend optreedt voor zijn werkgever (Nota van toelichting Verordening op de praktijkuitoefening in dienstbetrekking, *Adv.bl.* 2000, blz. 919). Voor schade toegebracht aan derden is wel een aansprakelijkheidsverzekering nodig. Een Aansprakelijkheidsverzekering voor Bedrijven (AVB) is zonder meer onvoldoende. Onder een AVB is slechts aansprakelijkheid gedekt voor personenschade (letsel, aantasting van de gezondheid) en daaruit voortvloeiende schade, evenals aansprakelijkheid voor zaakschade (beschadiging, vernietiging en verlies van zaken) en daaruit voortvloeiende schade. Aansprakelijkheid voor zuivere vermogensschade of voor ideële schade zoals belediging, is onder de AVB niet gedekt en dat is nu juist de schade waarvoor een advocaat aansprakelijk kan zijn. Een advocaat in dienstbetrekking die op grond van artikel 3, achtste lid van de Verordening op de praktijkuitoefening in dienstbetrekking een nevenpraktijk heeft is op grond van artikel 3, eerste lid van deze verordening verplicht voor deze werkzaamheden een beroepsaansprakelijkheidsverzekering af te sluiten.

Het derde lid ziet op advocaten in dienst van de Staat. Met de Staat wordt niet de Overheid in haar totaliteit bedoeld. Advocaten in dienst van provincie, gemeente en andere overheidsorganen zijn wel verzekeringsplichtig. De Staat pleegt in verband met de grote omvang van zijn bezittingen en de grote spreiding van risico's geen verzekeringen af te sluiten. Gelet op het uitgangspunt van de verzekeringsplicht (het publiek de waarborg bieden dat iedere advocaat voldoende verhaal biedt voor dekking van de gevolgen van zijn beroepsaansprakelijkheid) ligt het in de rede ook aan advocaten in dienst van de Staat in de verordening vrijstelling te verlenen. De Staat dekt dus zelf de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de advocaten die bij hem in dienst zijn. Benadeelden kunnen de advocaat dan wel de Staat, op voet van artikel 6:170 BW, aanspreken tot schadevergoeding. In het geval de benadeelde de advocaat aanspreekt, zal de Staat hem dienen te vrijwaren voor de nadelige gevolgen van de aansprakelijkstelling. In het geval de benadeelde de Staat aanspreekt, ziet de Staat af van verhaal op de advocaat die bij hem in dienst is.

De Staat zal ook overigens die advocaat niet aansprakelijk houden als hijzelf benadeeld is (vgl. de eerste vrijstelling). De vrijwaringsverklaring dient onverkort de bepalingen te bevatten van het als bijlage aan deze verordening gehechte model (zie bijlage F). De verklaring kan daarenboven nog andere bepalingen bevatten mits deze met het model niet in strijd zijn of daaraan afbreuk doen. Die advocaat in dienst van de Staat die de 'nevenpraktijk' uitoefent (zoals bedoeld in artikel 3, achtste lid Verordening op de praktijkuitoefening in dienstbetrekking) loopt een beroepsrisico in de zin van de verordening. Dit brengt met zich mee dat de advocaat zich in voorkomende gevallen voor dit risico (aanvullend) zal dienen te verzekeren (Nota van toelichting bij de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid, *Adv.bl.* 2000, blz. 920).

Artikel 4

Dit artikel beschrijft de eisen waar de beroepsaansprakelijkheidsverzekering aan moet voldoen. Hoewel de risico's die advocaten lopen in het algemeen gesproken niet kleiner zijn (naar financiële omvang) dan de risico's die andere beroepsbeoefenaren, zoals artsen en notarissen, in hun praktijk lopen, lopen deze risico's voor individuele praktijken sterk uiteen. In het kader van een verplichte beroepsaansprakelijkheidsverzekering voor advocaten komt – mede na overleg met verzekeraars – op grond van deze overleggen een minimum verplicht verzekerd bedrag tot € 500.000 per aanspraak aangewezen voor. Benadrukt wordt

dat het verplicht verzekerd bedrag van € 500.000 per aanspraak slechts een minimum betreft. Het zal afhankelijk zijn van onder meer de omvang van het kantoor en het samenwerkingsverband of met de minimumdekking volstaan kan worden. De verplichting om een beroepsaansprakelijkheidsverzekering af te sluiten en in stand te houden, geldt voor iedere advocaat. Dit sluit niet uit dat de verzekering per kantoor gesloten wordt. Het in de verordening genoemde minimum verplicht verzekerd bedrag geldt per verzekering en dus per kantoor. Per verzekering zal beoordeeld dienen te worden of het verzekerd bedrag gelet op kantooromvang en soort praktijk voldoende is (Nota van toelichting bij de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991, *Adv.bl.* 1991, blz. 308). Indien het verzekerd bedrag niet aansluit bij de aard en de omvang van de praktijk van de advocaat kan in voorkomend geval een rechter bepalen dat de advocaat geen beroep kan doen op de exoneration van artikel 5 van deze Verordening.

Bij de onder c gekozen omschrijving is het soort activiteiten dat verplicht moet worden verzekerd bewust beperkt tot de werkzaamheden die eigen zijn aan de advocatuur, daaronder begrepen mediation, bindend advies of arbitrage. Voor andere activiteiten, zoals een bestuurslidmaatschap, een commissariaat of werkzaamheden voortvloeiend uit een benoeming door de Ondernemingskamer, dient de advocaat zich individueel bij te verzekeren. Deze aanvullende verzekering dient in relatie tot de aard en omvang van de werkzaamheden te allen tijde adequaat te zijn.

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de verzekeringsplicht het publiek belang dient en wel in die zin dat een rechtzoekende erop mag vertrouwen dat zijn claim tegen een advocaat die aansprakelijk is, daadwerkelijk wordt gehonoreerd en hij bescherming geniet tegen de gevolgen van een mogelijke deconfiture.

De verzekering omvat ook de aansprakelijkheid van de advocaat als werkgever. Niet slechts eigen fouten en nalatigheden, ook die van personeelsleden van de advocaat dienen te zijn gedekt. Hieronder vallen mede fouten en nalatigheden van stagiaires en in loondienst werkende advocaat-medewerkers voor welke categorieën ook een zelfstandige individuele verzekeringsplicht als gevolg van de Verordening zal gelden. De zogenaamde buitenstagiaire is niet als ondergeschikte van de als buitenpatroon optredende advocaat werkzaam (Nota van toelichting bij de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid, *Adv.bl.* 1985, blz. 86).

Artikel 5

Algehele uitsluiting van aansprakelijkheid – zo deze al door de rechter aanvaardbaar geoordeeld zou worden – wordt niet in het belang van het publiek en de balie geacht. Dit betekent dat pas als de advocaat aan zijn verplichting om een beroepsaansprakelijkheidsverzekering te sluiten (en in stand te houden) heeft voldaan, vrijetekening – voor schadebedragen boven het bedrag van de verplichte verzekeringsdekking – geoorloofd is. In die zin is het als gevolg van de verordening verplicht verzekerd bedrag dus te beschouwen als het minimum waarvoor men verzekerd dient te zijn om in beginsel een beroep op vrijetekening van een daarboven uitgaande aansprakelijkheid te kunnen doen. In hoeverre in een concreet geval een beroep op een gedeeltelijke vrijetekening van aansprakelijkheid zal slagen, blijft uiteindelijk aan de rechter ter beoordeling. Daarbij zal mede in aanmerking worden genomen in hoeverre een beroep op gedeeltelijke vrijetekening mede gelet op de omvang van de afgesloten verzekering in een bepaald geval in strijd is met de tegenover de betrokken cliënt in acht te nemen eisen van goede trouw. Dit betekent dat iedere advocaat zich zal moeten afvragen of hij, gegeven de aard en omvang van de aan hem toevertrouwde belangen, een vrijetekening van aansprakelijkheid boven een bepaald bedrag verantwoord en in redelijkheid verdedigbaar acht. Samenvattend: de bedoeling van de regeling van dit onderwerp is enerzijds het signaal te geven dat de weg van de exoneratie begaan kan worden, anderzijds 'wilde' exoneraties tegen te gaan, voor zover deze in onaanvaardbare mate afbreuk doen aan de bescherming van de belangen van cliënten (Nota van toelichting bij de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991, *Adv.bl.* 1991, blz. 307).

In het eerste lid is het uitgangspunt neergelegd dat vrijetekening slechts geoorloofd is voor zover daarmee geen inbreuk wordt gemaakt op de verzekeringsplicht. Uiteraard kan het eigen risico dat een advocaat met zijn verzekeraar is overeengekomen niet onder die vrijetekening vallen. Gekozen is voor een systeem dat vrijetekening slechts mogelijk maakt voor de schade die niet op grond van de verplichte verzekering is gedekt. De advocaat kan in dat geval in beginsel een beroep doen op de vrijetekening, dus ook onder meer in het geval van schade als gevolg van:

- activiteiten van de advocaat die niet tot de verzekerde werkzaamheden behoren;
- gebeurtenissen buiten de landen van de Europese Unie of landen die partij zijn bij de Overeenkomst

betreffende de Europese Economische Ruimte of Zwitserland.

Aan dit systeem ligt de gedachte ten grondslag dat de advocaat, die zich – naar geldende maatschappelijke normen – voldoende verzekerd heeft, niet ook nog in het kader van zijn beroepsuitoefening het risico van niet verzekerde claims hoeft te lopen; dit uitgangspunt wordt ook voor het reguliere bedrijfsleven algemeen aanvaard. Daarom is niet gekozen voor een systeem dat vrijetekening slechts mogelijk maakt voor schade, die (per aanspraak) méér bedraagt dan de verplichte (minimum) verzekeringsdekking van € 500.000. In dat geval zou de advocaat per aanspraak – naast zijn eigen risico – jegens een cliënt steeds voor (maximaal) € 500.000 aansprakelijk zijn, ook indien de verzekering voor deze schade(s) geen dekking meer biedt. Aan zo'n systeem ligt de gedachte ten grondslag dat de advocaat, ook indien hij zich – naar geldende maatschappelijke normen – voldoende verzekerd heeft, jegens cliënten aansprakelijk blijft voor schades die niet door de verplichte verzekering worden gedekt. In dit opzicht zouden daarom zwaardere eisen aan een advocaat gesteld worden dan aan bijvoorbeeld het reguliere bedrijfsleven (Nota van toelichting bij de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991, *Adv.bl.* 1991, blz. 308).

In het tweede lid wordt de voorwaarde gesteld dat vrijetekening schriftelijk tussen partijen moet worden overeengekomen. In vaste relaties kan in beginsel met één exoneratie worden volstaan. De vrijetekening zal zorgvuldig moeten worden geformuleerd en kan eventueel worden opgenomen in de Algemene Voorwaarden. De bereidheid van de rechter om de aansprakelijkheidsbeperking toe te passen, zal mede bepaald worden door de openhartigheid die bij de vrijetekening is betracht: naarmate de formulering meer inzicht geeft in de bestaande verzekering en de mogelijke gevolgen van de vrijetekening, zal de acceptatie van een dergelijke exoneratie groter worden. De bepaling gaat ervan uit, dat een afspraak met de cliënt tot beperking van de beroepsaansprakelijkheid van de advocaat schriftelijk tussen partijen moet worden vastgelegd. In alle gevallen dient er uiteraard sprake te zijn van wilsovereenstemming tussen advocaat en cliënt (Nota van toelichting bij de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991, *Adv.bl.* 1991, blz. 308).

Artikel 6

Naar aanleiding van het ProCall-arrest (HR 13 juni 2003, *JOR* 2003/209) is gezien of een kwaliteitsrekening

ook voor de advocatuur wenselijk zou zijn. De conclusie van het daartoe ingestelde onderzoek is dat er wel mogelijkheden zijn, ofschoon daarvoor wel de Advocatenwet gewijzigd dient te worden, doch dat het karakter van de kwaliteitsrekening vrij gecompliceerd is, wat vooral veroorzaakt wordt doordat de vordering op de bank uit hoofde van de kwaliteitsrekening een gemeenschappelijke vordering is van de betrokken cliënten op de bank. De regeling leidt tot onduidelijkheid rond de gevolgen van het faillissement van een cliënt of de rekeninghouder en de mogelijkheden om beslag te doen laten leggen. Bovendien kan de regeling problemen geven met betrekking tot de identificatieplicht van de bank en de eventuele geheimhoudingsplicht van de rekeninghouder. In 2008 heeft de Algemene Raad een nieuw advies gevraagd over de kwaliteitsrekening. Het advies komt er kort gezegd op neer dat een overstap naar een kwaliteitsrekening zonder wettelijke grondslag mogelijk is, maar aangeraden wordt dit niet te doen omdat geen garanties kunnen worden gegeven. De Algemene Raad is van mening dat de vigerende regeling praktische bezwaren kent, maar deze wel een duidelijke en zekere vermogensrechtelijke bescherming van derdengelden tegen verhaalsaanspraken van crediteuren van de advocaat biedt.

In het eerste lid is de wens van het College van Afgevaardigden tot uitdrukking gebracht dat elke advocaat ervoor moet zorgen een Stichting Derdengelden 'ter beschikking' te hebben en dat deze stichting uitsluitend gebruikt mag worden voor derdengelden in de zin van de verordening. Met het 'ter beschikking' hebben wordt bedoeld dat de advocaat voor zijn praktijkuitoefening een Stichting Derdengelden ten dienste staat met welke een overeenkomst Kantoor-Stichting Derdengelden is gesloten conform bijlage B van de verordening. (Kleinere) kantoren, voor wie het twee-handtekeningen-vereiste uit de Modelstatuten een bezwaar op kan leveren, kunnen gebruikmaken van een gemeenschappelijke stichting (Nota van toelichting bij de Boekhoudverordening 1998, d.d. 7 september 1998). De advocaat mag in beginsel slechts één Stichting Derdengelden ter beschikking hebben. Nieuw is dat, mede op aandringen van het College van Afgevaardigden, expliciet wordt gesteld dat de Stichting uitsluitend mag worden gebruikt voor derdengelden in de zin van de verordening. Dat betekent dat de advocaat alleen derdengelden mag ontvangen op de Stichting Derdengelden voor zover deze direct zijn te relateren aan een zaak en deze gelden ook functioneel zijn voor het

verloop van die zaak. In alle overige gevallen is het ontvangen van gelden op de Stichting Derdengelden niet toegestaan.

In het tweede lid is de zorgplicht opgenomen. De zorgplicht houdt in dat de advocaat er op toe moet zien dat derdengelden niet naar hemzelf worden overgemaakt. Op aandrang van het College van Afgevaardigden is – bij de inwerkingtreding van de Boekhoudverordening 1998 – opgenomen dat een advocaat in zijn gewone correspondentie op het briefpapier uitsluitend het bankrekeningnummer mag vermelden van de hem ter beschikking staande Stichting Derdengelden. De zorgplicht wordt daardoor extra kracht bijgezet. Vanzelfsprekend kan de advocaat op facturen of betalingsverzoeken die betrekking hebben op gelden die hem zelf (zijn eigen praktijk) toekomen wel het eigen bankrekeningnummer vermelden (Nota van toelichting bij de Boekhoudverordening 1998, d.d. 7 september 1998). Vermelding van een rekeningnummer op het briefpapier is daarmee geen verplichting. Bedoeld is slechts dat indien men een rekeningnummer op het briefpapier wenst te vermelden, dit uitsluitend het rekeningnummer van de Stichting Derdengelden mag zijn.

Het derde lid regelt de situatie dat derdengelden toch aan de advocaat zelf worden overgemaakt. In dat geval dient hij deze 'onverwijld' door te betalen aan de rechthebbende dan wel – indien dat nog niet mogelijk of wenselijk is – aan de eigen Stichting Derdengelden. De nevenschikking (hetzij ... hetzij) laat onverlet de hoofdregel dat de derdengelden zo snel mogelijk naar de rechthebbende worden overgemaakt. Het parkeren van derdengelden zonder noodzaak op de rekening van de Stichting Derdengelden is dus niet toegestaan. Het is ook niet toegestaan derdengelden in opdracht van de cliënt te gebruiken voor het betalen van rekeningen van de cliënt, het zogenoemde bankieren met de derdenrekening. De betalingen dient de advocaat zorgvuldig te registreren, zodanig dat dit achteraf door de accountant is te verifiëren.

Het vierde lid verplicht de advocaat ervoor te zorgen dat derdengelden die zich door zijn toedoen op de rekening van een Stichting Derdengelden bevinden, worden doorbetaald aan de rechthebbende zodra de gelegenheid zich voordoet, dat wil zeggen zodra de verhindering om door te betalen niet langer bestaat. Ook hiermee wordt uitdrukking gegeven aan de eerdergenoemde hoofdregel (Nota van toelichting bij de Boekhoudverordening 1998, d.d. 7 september 1998).

Het zesde lid verwoordt de wens van het College van Afgevaardigden om het mogelijk te maken dat derdengelden onder voorwaarden aangewend worden voor de betaling van de declaratie van de advocaat. Voorwaarde is wel dat de cliënt hier ondubbelzinnig mee instemt en dat de instemming onverwijld schriftelijk wordt vastgelegd met een verwijzing naar de betreffende declaratie en het verschuldigde bedrag. Door de schriftelijke vastlegging kan de advocaat altijd aantonen dat hij met instemming van de cliënt gelden van de derdenrekening heeft gebruikt voor de eigen declaratie.

Het achtste lid bepaalt dat leden twee tot en met zeven niet van toepassing zijn in het geval de advocaat optreedt in een hoedanigheid die het gevolg is van een rechterlijke benoeming. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een curator of een bewindvoerder. In een aantal arrondissementen geldt een bijzondere, door de rechter-commissaris gecontroleerde regeling voor het beheer van faillissementen. In die arrondissementen zal de advocaat zich moeten houden aan die regeling. Zie ook de landelijke Richtlijn in faillissementen en surseances van betaling, opgesteld door het landelijk overleg van rechters-commissarissen in faillissementen (Recofa). Deze richtlijn wordt jaarlijks gepubliceerd op rechtspraak.nl / Naar de rechter / landelijke regelingen / sector civiel recht en in het *Vademecum Advocatuur*, deel Wet- en regelgeving.

Artikel 7

Het is in het belang van de goede praktijkuitoefening van de advocaat en het vertrouwen dat de samenleving in de advocatuur heeft, dat advocaten weten wie de cliënt is. Het is evenzo belangrijk dat de diensten die advocaten verlenen niet worden misbruikt voor onwettige activiteiten. Dit artikel verplicht de advocaat zich bij de aanvaarding van de opdracht te vergewissen van de identiteit van de cliënt. Het gaat hierbij om een praktische regel die toegepast dient te worden op alle cliënten c.q. tussenpersonen. De term 'vergewissen' brengt tot uitdrukking de eigen verantwoordelijkheid van de advocaat op welke wijze de identiteit van de cliënt wordt vastgesteld, afhankelijk van de aard en de omstandigheden van de zaak. De advocaat kan zich bijvoorbeeld vergewissen van de identiteit van de cliënt aan de hand van een wettig identiteitsmiddel (bij natuurlijke personen) of een uittreksel uit de Kamer van Koophandel (bij rechtspersonen).

Het kan gebeuren dat de advocaat zich niet kan vergewissen van de identiteit van de cliënt omdat dit naar de aard of de omstandigheden van de zaak

(bijna) onmogelijk is. Ook kan het gebeuren dat de advocaat zich bij de aanvaarding van de opdracht niet kan vergewissen van de identiteit van de cliënt. Belangrijk is dat de cliënt niet verstoken mag blijven van noodzakelijke rechtsbijstand. De advocaat kan dan redelijkerwijs niet worden verplicht om zich te vergewissen van de identiteit van de cliënt. Voorbeelden hiervan zijn onder meer spoedeisende zaken (bijvoorbeeld een kort geding of een beslaglegging) of de vreemdelingenpraktijk waarin de identiteit van de cliënt niet altijd met zekerheid te achterhalen is.

Het tweede lid verplicht de advocaat na te gaan of er in redelijkheid geen aanwijzingen zijn dat de opdracht strekt tot voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten. Voorlichting over de rechtspositie van de cliënt is uiteraard altijd geoorloofd.

Dit artikel is de vertaling van de Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen (Bruyninckx-richtlijnen) en niet van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). De vergewissingsplicht staat los van eventuele verplichtingen die voortvloeien uit andere wetgeving, waaronder de Wwft.

Artikel 8

De vertrouwensrelatie tussen de advocaat en zijn cliënt brengt met zich mee dat een advocaat, zo lang redelijke aanwijzingen van het tegendeel ontbreken, in beginsel mag afgaan op de juistheid van gegevens die hem door zijn cliënt zijn verstrekt. De advocaat heeft dus in het algemeen geen onderzoeksplicht. Hij mag dergelijke gegevens in het kader van zijn dienstverlening aan de cliënt aanvaarden, met inachtneming van de gebruikelijke maatstaven van aanvaardbaarheid jegens derden (vergelijk Gedragsregels 6, tweede lid en 30).

Zodra de advocaat gerede twijfel heeft of zich bewust wordt van omstandigheden die gerede twijfel rechtvaardigen zal hij conform het tweede lid een onderzoek moeten instellen naar de juistheid van de hem verstrekte gegevens, naar de achtergrond van de cliënt en in voorkomend geval de tussenpersoon en naar het doel van de opdracht. Indien blijkt van twijfel aan de wettigheid van het doel waartoe de opdracht strekt, dient uitleg van de cliënt te worden gevraagd met betrekking tot deze bijzonderheden. In zijn algemeenheid is niet aan te geven hoever de onderzoeksplicht strekt. Het onderzoek zal zodanig dienen te geschieden dat de verplichting tot geheimhouding niet wordt geschonden en overigens op de voor

de cliënt minst bezwarende wijze. Bij twijfel over de (voldoende) mate van onderzoek verdient het aanbeveling de deken te raadplegen.

Artikel 9

Indien een cliënt de nodige informatie niet verschaft dan wel zich verzet tegen een verbetering van (bijvoorbeeld in een procedure gebruikte) gegevens, brengt het belang van het vertrouwen van de samenleving in de advocatuur met zich mee dat de advocaat van het gebruik van de desbetreffende gegevens afziet dan wel bij een blijvend verschil van inzicht de relatie met de cliënt (eventueel na overleg met de deken) beëindigt (vergelijk Gedragsregels 9, tweede lid).

Dit geldt des te meer indien in redelijkheid aanwijzingen bestaan dat de aan de advocaat opgedragen diensten strekken tot de voorbereiding, ondersteuning of afscherming van illegale activiteiten.

De geheimhoudingsplicht van de advocaat brengt met zich mee dat de in het kader van het onderzoek door hem verkregen gegevens en de reden van een eventuele beëindiging van de relatie met de cliënt niet openbaar worden gemaakt.

Dit artikel is ook van toepassing op gegevens of aanwijzingen verkregen tijdens de behandeling van de zaak. Dit kan zich in het bijzonder voordoen, indien bij de advocaat de overtuiging gaat postvatten, dat het eigenlijke doel van zijn inschakeling is het afschermen van de identiteit van de cliënt.

Het neerleggen van de opdracht kan ook betrekking hebben op een onderdeel van de opgedragen werkzaamheden. Een denkbare situatie is dat de advocaat het merendeel van de hem opgedragen werkzaamheden uitvoert, maar met betrekking tot een onderdeel daarvan moet besluiten zich van medewerking te moeten onthouden.

Het komt ook voor dat de advocaat wordt verzocht gelden, geldswaardige papieren, kostbaarheden of andere zaken aan te nemen. Men kan hierbij denken aan het verzoek van een cliënt of tussenpersoon een gesloten envelop met inhoud voor korte of langere tijd te bewaren c.q. onder zich te houden. De advocaat riskeert in dat geval dat hij vanwege zijn geheimhoudingsplicht misbruikt wordt als dekmantel voor belasting en/of strafrechtelijke vergrijpen. Het is daarom de gewoonte dat een advocaat aan dergelijke verzoeken geen medewerking verleent.

Artikel 10

Uitgangspunt bij het betalingsverkeer van de advocaat is dat geldebewegin-

gen giraal plaatsvinden. Contant betalingsverkeer dient zo veel mogelijk te worden vermeden. Doel van deze bepaling is te voorkomen dat advocaten betrokken raken bij criminele handelingen.

Het tweede lid creëert een uitzondering op het genoemde uitgangspunt, namelijk dat de advocaat in het kader van zijn praktijkuitoefening contante betalingen alleen mag verrichten of aanvaarden indien er feiten of omstandigheden zijn die dat rechtvaardigen. Een volledige beperking van het contante betalingsverkeer acht de Algemene Raad samen met het College van Afgevaardigden onwenselijk en onmogelijk. In het kader van de praktijkuitoefening moet de advocaat in bepaalde gevallen contante bedragen kunnen ontvangen. Wel moeten er feiten of omstandigheden zijn die de contante bedragen tot een hoogte van € 15.000 rechtvaardigen. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de eigen bijdrage in het kader van een toevoeging, de betaling van griffierechten of aan het geval dat de cliënt bijvoorbeeld geen bankrekening kan krijgen of dat de bank de rekening van de cliënt heeft geblokkeerd.

Het derde lid verplicht de advocaat om bij het verrichten of aanvaarden van contante betalingen van bedragen hoger dan € 15.000 te overleggen met de deken in het arrondissement waar de advocaat kantoor houdt. De advocaat dient zich ervan bewust te zijn, dat vele kleintjes één grote maken, zodat het bedrag van € 15.000 geldt voor alle betalingsverkeer in één zaak tezamen. Dit overleg strekt ertoe de advocaat bewust te maken van de risico's van het verrichten of aanvaarden van contante betalingen in het kader van de voorkoming van betrokkenheid bij criminele handelingen. Dit overleg creëert de mogelijkheid voor de advocaat nogmaals naar de zaak te kijken en te bepalen of de contante betalingen noodzakelijk zijn in het kader van zijn dienstverlening.

In het kader van artikel 10 wordt nog opgemerkt dat het de advocaat vrij staat om voor zijn bemoeieningen ter zake van noodzakelijke rechtsbijstand een honorarium of een voorschot daarop te ontvangen indien de aan die honorering ten grondslag liggende declaratie redelijk is en de betaling geheel giraal geschiedt. In het kader van een behoorlijke rechtspleging moet eenieder zich kunnen laten bijstaan door een advocaat. Dit maatschappelijk belang wordt il-lusoir wanneer geen advocaat bereid is een rechtzoekende gehonoreerd bij te staan indien hij zich daardoor blootstelt aan eventuele vervolging wegens heling. Dit risico ontstaat wanneer een advocaat in het kader

van een betamelijke dienstverlening op de hoogte raakt van gegevens over de mogelijke herkomst van gelden waarmee hij wordt gehonoreerd. Indien het in het kader van een behoorlijke rechtspleging noodzakelijk is dat aan een rechtzoekende bijstand wordt verleend, brengt het algemeen belang echter met zich mee dat een advocaat zonder vrees voor vervolging de bijstand op basis van een betamelijke honorering moet kunnen verlenen. Het maatschappelijk belang dat eenieder zich in het kader van een behoorlijke rechtspleging adequaat moet kunnen laten bijstaan door een deskundig advocaat mag intussen niet worden misbruikt om door middel van overmatige honorering mee te delen in criminele gelden.

Het in de vorige alinea genoemde uitgangspunt staat sinds 1995 in de Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen (artikel 6, tweede lid Bruyninckx-richtlijnen). In deze verordening is die bepaling echter niet opgenomen omdat de normstelling van die bepaling niet past binnen de huidige verordening. Dit laat onverlet dat de brief van het College van procureurs-generaal van 26 juni 1995 van kracht blijft. Het College gaf in die brief aan dat bij de beoordeling van de vraag of de advocaat zich schuldig maakt aan (schuld) heling zal worden meegewogen of de advocaat heeft gehandeld conform artikel 6, tweede lid van de Bruyninckx-richtlijnen. Het College van procureurs-generaal gaf aan terughoudendheid te zullen betrachten bij het opsporings- en vervolgingsbeleid.

Artikel 11

Dit artikel verplicht de advocaat een zodanige administratie te voeren dat aangetoond kan worden dat de verplichtingen uit de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) worden nageleefd. Deze verplichting bestaat al in de Verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel Wid en Wet MOT). De Algemene Raad hecht aan de naleving van de Wwft door advocaten. Uitgangspunt is dat een goede naleving van de Wwft door advocaten van belang is voor de integriteit van de gehele beroepsgroep en daarmee het vertrouwen dat het publiek in de advocatuur heeft.

Het Bureau financieel toezicht (BFT) is de toezichthouder voor de advocatuur met betrekking tot de Wwft. Het BFT mag zich bij de uitoefening van zijn toezichthoudende taak beroepen op artikelen 5:17 en 5:20 eerste lid van de Algemene wet bestuursrecht. De Algemene Raad is echter van oordeel dat daarbij het beroepsgeheim en het verschoningsrecht in acht behoren te

worden genomen. Vide artikel 5:20, tweede lid Awb. Mede daarom acht de Algemene Raad het wenselijk zijn eigen verantwoordelijkheid te nemen waar het betreft het toezicht op de naleving van de Wwft door de advocaat en deze naleving zo nodig tucht-rechtelijk af te dwingen. Advocaten die diensten verlenen als genoemd in artikel 1, eerst lid onder a, onder 12° en 13° van de Wwft zijn verplicht een cliëntenonderzoek uit te voeren en een eventuele ongebruikelijke transactie te melden. De gegevens met betrekking tot het cliëntenonderzoek en de eventuele ongebruikelijke transactie moeten op grond van artikel 33 gedurende vijf jaar worden bewaard. Ten behoeve van de inzichtelijkheid van de naleving van de verplichtingen uit de Wwft dienen de administratieve organisatie en interne controle op een advocatenkantoor zodanig te zijn ingericht dat daaruit blijkt dat de advocaat aan de desbetreffende wettelijke verplichtingen heeft voldaan.

Artikel 12

Dit artikel regelt het toezicht op de naleving van deze Verordening en verplicht de advocaat aan de deken te verklaren dat aan de verplichtingen van deze verordening is voldaan. Het toezicht ligt primair bij de deken van de Orde van Advocaten in het arrondissement. Bepaalde bevoegdheden van de deken zijn met het oog op de doelmatige uitvoering van het toezicht op advocaten sinds januari 2002 gemandateerd aan de secretaris van de Algemene Raad. De secretaris voert met betrekking tot de verordeningen die nu zijn samengevoegd het toezicht op de advocaten uit. Hij doet dit via een Centrale Controle Verordeningen (CCV). Het ligt voor de hand de systematiek van mandatering te handhaven. Mede gelet hierop werkt de Algemene Raad samen met de dekens aan een nieuw systeem van toezicht. Uitgangspunt hierbij is de verantwoordelijkheid van de advocaat en het vertrouwen in zijn functioneren. Dit betekent een gedifferentieerd toezicht naargelang de aard en de omvang van de praktijk van de advocaat. Het toezicht zal worden vormgegeven rondom het principe: soepel waar het kan, streng waar het moet.

Als de advocaat met betrekking tot zijn administratieve verplichtingen niet of niet tijdig een Eigen Verklaring inlevert en er bovendien geen (jaarlijkse) controle door een registeraccountant of accountant-administratieconsulent pleegt plaats te vinden, dient een accountant te worden ingeschakeld. De Algemene Raad stelt zich op het standpunt dat in geval van een samenwerkingsverband (in de zin van de Samenwer-

kingsverordening 1993) kan worden volstaan met één verklaring. Dit laat vanzelfsprekend onverlet de bevoegdheid van de deken, mocht deze ten aanzien van één of meer individuele leden van dat samenwerkingsverband bedenkingen koesteren, op een accountantsonderzoek aan te dringen. De accountant gaat na of de artikelen 2 en 6 van deze verordening zijn nageleefd, aan de hand van de lijst specifiek uit te voeren werkzaamheden (bijlage D) en zijn feitelijke bevindingen. De rapportage daarvan richt hij in conform het jaarlijks door de Orde te publiceren Modelrapport (bijlage E).

Door dit systeem kan de accountant naar verwachting het onderzoekswerk sneller en efficiënter uitvoeren. Zo wordt ook tegemoetgekomen aan de positie van vooral de kleinere kantoren waarvan aannemelijk is dat de controle door een accountant op financiële bezwaren stuit. In overleg met de accountantsorganisaties is gekozen voor een systeem waarbij het accountantsonderzoek leidt tot een Rapport van feitelijke bevindingen op basis van de voor de accountant bij dit soort specifieke onderzoeken geldende richtlijnen. De werkzaamheden van de accountant hebben niet het karakter van een algemene controle, zoals bij de controle van de jaarrekening, zij zijn uitsluitend bedoeld om de deken behulpzaam te zijn ten behoeve van het toezicht op het beheer van derdengelden en de naleving van de voorschriften van deze verordening. Het Model 'Specifiek overeengekomen werkzaamheden' geeft de accountant overigens wel de mogelijkheid bij wijze van steekproef nadere onderzoekswerkzaamheden uit te voeren.

Het derde lid creëert de mogelijkheid dat de deken nader onderzoek instelt naar de naleving van de verplichtingen die betrekking hebben op de financiële administratie, de verzekering, de Stichting Derdengelden en het voorkomen van betrokkenheid bij criminele handelingen. De deken kan hiervoor zowel een accountant als een andere advocaat inschakelen, of beiden. De Algemene Raad en de ad-hoccommissie van het College van Afgevaardigden achten het wenselijk dat indien uit de onderzoeken naar voren komt dat er geen tekortkomingen zijn geconstateerd bij de advocaat, de kosten ten laste komen van de gehele advocatuur. De onderzoekskosten worden dan betaald uit de algemene middelen.

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNetcertificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 86	helpdesk@advocatenorde.nl
Opleiding		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Besluit Aanmerken Als Opleiding (BAAO)	070-335 35 43	pb@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

VSO PO

Overige vaardigheden

Snel en Effectief Lezen voor Juristen
15-06-2009: 09:30 - 17:00 uur
18-06-2009: 09:30 - 17:00 uur
Plaats: Deventer
Doelgroep: VSO/PO
Niveau: *
Instelling: Improved Reading Centre Holland, tel. 035-6243256
Docent(en): S. Ketelaar
Cursusprijs: € 795 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
12: Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
12: Totaal

Schrijfvaardigheid

Meesterlijk Schrijven
06-07-2009: 09:00 - 17:00 uur
07-07-2009: 09:00 - 17:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: VSO/PO
Niveau: *
Instelling: Institute for International Research, tel. 020-5805400
Docent(en): J. Eikelboom
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
12: Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
12: Totaal

Arbeidsrecht

Creatief arbeidsrecht in de economische crisis
03-06-2009: 15:30 - 21:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. S.J. de Jong, mr. D.J. Rutgers
Cursusprijs: € 649 exclusief btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04: Totaal

Onderwijs & Arbeidsrecht

16-06-2009: 10:00 - 16:30 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252
Docent(en): mr. drs. F.H.J.G. Brekelmans, mr. H.L.A. Ko
Cursusprijs: € 495 exclusief btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05: Totaal

Reorganisatie & Overname - dag 2
17-06-2009: 09:30 - 16:30 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252
Docent(en): mr. J.H. Even, mr. M.J.M.T. Keulaers, prof. mr. W.J. Slagter, prof. mr. W.A. Zondag
Cursusprijs: € 495 exclusief btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05: Totaal

Grensoverschrijdende Arbeid
22-06-2009: 09:00 - 16:20 uur
Plaats: Breukelen
Doelgroep: PO
Niveau: ***
Instelling: Lexlumen, tel. 030-2657206
Docent(en): mr. L. van Amersfoort, mr. D.P.S. de Boer, E. van Dijk, J.A.G. Fliers, mr. E. Franssen, drs. J. Schaap
Cursusprijs: € 645 exclusief btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05: Totaal

Praktijkmiddag WW
23-06-2009: 13:30 - 17:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor Arbeidsrecht, tel. 0182-358252
Docent(en): mr. dr. G.C. Boot
Cursusprijs: € 395 exclusief btw
Opleidingspunten
03: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03: Totaal

Werkgeversaansprakelijkheid
25-06-2009: 13:00 - 17:30 uur
Plaats: Amersfoort
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. A. Hendrikse, mr. R. Nieuwenstein, mr. T. van Nieuwstadt
Cursusprijs: € 575 exclusief btw
Opleidingspunten

04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04: Totaal

Jurisprudentielunch Arbeidsrecht
09-07-2009: 13:00 - 15:05 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. S.F.H. Jellinghaus
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Arbeidsrecht
16-07-2009: 13:00 - 15:05 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. S.F.H. Jellinghaus
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Arbeidsrecht
23-07-2009: 13:00 - 15:05 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
Docent(en) mr. dr. S.F.H. Jellinghaus
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Arbeidsrecht
06-08-2009: 13:00 - 15:05 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. S.F.H. Jellinghaus

Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Arbeidsrecht
13-08-2009: 13:00 - 15:05 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. S.F.H. Jellinghaus
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Arbeidsrecht
20-08-2009: 13:00 - 15:05 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. S.F.H. Jellinghaus
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Zomerschool actualiteiten arbeidsrecht
27-08-2009: 09:45 - 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen, tel. 030-2315314
Docent(en): mr. D.M. van Genderen, mr. C.I. van Gent
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04: Totaal

Bestuurs(proces)recht
Zomerschool actualiteiten Awb
27-08-2009: 09:45 - 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. B.J. van
Ettikovien
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04: Totaal

Bouwwrecht

Jurisprudentielunch Bouwwrecht
10-07-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J.C.H. Smit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Bouwwrecht
22-07-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO

Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J.C.H. Smit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Bouwwrecht
29-07-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO

Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J.C.H. Smit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Bouwwrecht
06-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Utrecht

Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J.C.H. Smit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Bouwwrecht
20-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J.C.H. Smit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Bouwwrecht
26-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J.C.H. Smit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Burgerlijk (proces)recht

Opschorting en verrekening
18-06-2009: 17:00 – 20:30 uur
Plaats: Amstelveen
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Russell Advocaten
B.V.,
tel. 020-3015555
Docent(en): mr. dr. R.J.Q. Klomp
Cursusprijs: € 250 inclusief btw
Opleidingspunten
03: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03: Totaal

*Jurisprudentielunch Burgerlijk
Procesrecht*

07-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M.A.M.
Venhuizen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentielunch Burgerlijk
Procesrecht*

08-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M.A.M.
Venhuizen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M.A.M.
Venhuizen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentielunch Burgerlijk
Procesrecht*

10-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M.A.M.
Venhuizen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentielunch Burgerlijk
Procesrecht*

04-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. W.P. Sprenger
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentielunch Burgerlijk
Procesrecht*

18-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. W.P. Sprenger
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentielunch Burgerlijk
Procesrecht*

25-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. W.P. Sprenger
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Fiscaal recht

*Jurisprudentie btw en
overdrachtsbelasting*
14-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): E. van den Elsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentie btw en
overdrachtsbelasting*
21-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): E. van den Elsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentie btw en
overdrachtsbelasting*
28-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): E. van den Elsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentie btw en
overdrachtsbelasting*
04-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: *

Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): E. van den Elsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentielunch btw en
overdrachtsbelasting*
11-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): E. van den Elsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

*Jurisprudentie btw en
overdrachtsbelasting*
18-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): E. van den Elsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Huurrecht

Jurisprudentielunch Huurrecht
23-07-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. G. Kerpestein
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Huurrecht
31-07-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. G. Kerpestein
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Huurrecht
07-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. G. Kerpestein
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Huurrecht
19-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. G. Kerpestein
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Zomerschool actualiteiten huurrecht
27-08-2009: 09:45 – 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): prof. mr. A.W. Jongbloed
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Jurisprudentielunch Huurrecht
27-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. dr. G. Kerpestein
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch

– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Lettselshade
CS Het EPD en de personenschadepraktijk
15-09-2009: 13:30 – 18:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: KSU Studie,
tel. 020-4496420
Docent(en): mr. B. Dekker, prof. mr. A. Hendriks, prof. mr. W. Kastelein, mr. L. Mommers
Cursusprijs: € 525 exclusief btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Ondernemingsrecht
Jurisprudentielunch Ondernemingsrecht
23-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J.E. Brink-Van der Meer
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ondernemingsrecht
31-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. J.B. Huizink
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ondernemingsrecht
06-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. J.B. Huizink
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ondernemingsrecht
11-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. J.B. Huizink
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ondernemingsrecht
13-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. J.B. Huizink
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ondernemingsrecht
20-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. J.E. Brink-Van der Meer
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Zomerschool actualiteiten flexibele bv en personen-vennootschappenrecht
28-08-2009: 09:45 – 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. M. den Boer, mr. R.V. van der Kuip
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Personen- en familierecht
Jurisprudentie Personen- en familierecht
07-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *

Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentie Personen- en familierecht
09-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentie Personen- en familierecht
10-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentie Personen- en familierecht
11-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentie Personen- en familierecht
12-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs: € 195 exclusief btw

Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentie Personen- en familierecht
13-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): prof. mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Ruimtelijke-ordeningsrecht en milieurecht
Jurisprudentielunch Ruimtelijke Ordening
03-07-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M. van Velsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ruimtelijke Ordening
17-07-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M. van Velsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ruimtelijke Ordening
30-07-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M. van Velsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ruimtelijke

Ordering

14-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M. van Velsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ruimtelijke Ordering

21-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M. van Velsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Ruimtelijke Ordering

28-08-2009: 13:00 – 15:00 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S.M. van Velsen
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Sociaal zekerheidsrecht

Jurisprudentielunch Sociale Zekerheid
16-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. A. Wit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Sociale Zekerheid

23-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Breda
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. A. Wit

Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Sociale Zekerheid

30-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. A. Wit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Sociale Zekerheid

06-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. A. Wit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Sociale Zekerheid

13-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. A. Wit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Sociale Zekerheid

20-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. A. Wit
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Zomerschool actualiteiten sociaal zekerheidsrecht

28-08-2009: 09:45 – 15:00 uur

Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. K.U.J. Hopman
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Straf(proces)recht

Jurisprudentielunch Strafrecht

02-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. H.E.G. Peters
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Strafrecht

15-07-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. W. Bos
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Strafrecht

05-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Arnhem
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. H.E.G. Peters
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Strafrecht

19-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. W. Bos
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Jurisprudentielunch Strafrecht

26-08-2009: 13:00 – 15:05 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. W. Bos
Cursusprijs: € 195 exclusief btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Zomerschool actualiteiten straf(proces)recht

28-08-2009: 09:45 – 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): prof. mr. T.A. de Roos, mr. P. Ölcer
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

ADR/Mediation

Met de systeembril op teamconflicten oplossen
03-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
Plaats: Bilthoven
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Mediation & Training Network The Lime Tree,
tel. 030-2255910
Docent(en): dr. M. Spanjersberg
Cursusprijs: € 510 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
05: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

NLP en conflicthantering? Een sterke combinatie!

23-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
Plaats: Bilthoven
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Mediation & Training Network The Lime Tree,
tel. 030-2255910
Docent(en): M. Pohlkamp
Cursusprijs: € 510 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
05: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

Argumenteren

Zomerschool workshop excelleren in repliek en dupliek
28-08-2009: 09:45 – 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,

tel. 030-2315314
Docent(en): Deskundige trainers
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
04: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Interview

Zomerschool workshop interview
27-08-2009: 09:45 – 15:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): drs. L. Buddemeijer, drs. P. de Vilder
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
04: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Overige vaardigheden

Training Persoonlijke effectiviteit voor juristen
12-06-2009: 09:00 – 17:00 uur
Plaats: Bussum
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Dialogue BV,
tel. 035-5411844
Docent(en): mr. C. Schippers
Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
– Juridisch
06: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06: Totaal

Snel en Effectief Lezen voor Juristen

15-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
18-06-2009: 09:30 – 17:00 uur
Plaats: Deventer
Doelgroep: VS/O/PO
Niveau: *
Instelling: Improved Reading Centre Holland,
tel. 035-6243256
Docent(en): S. Ketelaar
Cursusprijs: € 795 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
12: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12: Totaal

Schrijfvaardigheid

Meesterlijk Schrijven
06-07-2009: 09:00 – 17:00 uur
07-07-2009: 09:00 – 17:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: VS/O/PO
Niveau: *
Instelling: Institute for International Research,
tel. 020-5805400
Docent(en): J. Eikelboom
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
– Juridisch
12: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12: Totaal

De Nederlandse Orde van Advocaten heeft er voor gekozen om de rubriek beëdigd als advocaat per 1 januari 2009 niet meer te publiceren in het *Advocatenblad*. U kunt uw gegevens terugvinden op www.alleadvocaten.nl.

Praktijk neergelegd

Ammerdorffer, mr. M.V. Schiedam 29-04-2009
Beele, mw. mr. C.I. Amsterdam 16-04-2009
Berkhout, mr. P.B. Amsterdam 20-04-2009
Blaise, mr. D.W. London/GB 01-05-2009
Boots, mw. mr. V.E.J.A. Amsterdam 10-04-2009
Crul, mr. C.A.J. Amsterdam 26-02-2009
Daal, mr. J.S. van Amsterdam 23-04-2009
Dobben de Bruyn, mr. C.G. van Nijverdal 01-05-2009
Epema, mw. mr. A.B. Apeldoorn 29-04-2009
Eijgendaal, mw. mr. M.L. Rotterdam 01-04-2009
Fresco, mw. mr. L.E. Amsterdam 22-04-2009
Fruytier, mr. L.M.M. Rotterdam 23-04-2009
Gaber, mr. M.J.A. Maastricht 01-05-2009
Hartog, mr. C.J. den Rotterdam 17-04-2009
Heijnen-Heijthuisen, mw. mr. V.P.M. Roermond 01-05-2009
Hovenkamp, mr. A. Arnhem 01-05-2009
Hulkenberg, mr. R. Amsterdam 15-04-2009
Jelgerhuis Swildens, mw. mr. K. Amsterdam 01-05-2009
Jong, mr. B.F. de Amsterdam 01-05-2009
Kaal, mr. J.C.N.B. Arnhem 01-05-2009
Klomp, mr. J.J. Pijnacker 01-05-2009
Kranendonk, mw. mr. C.G.M. Utrecht 16-04-2009
Krau, mr. M.C. Haarlem 15-04-2009
Krens, mw. mr. C.H. Den Haag 01-05-2009
Langemeijer, mw. mr. S.M.C. Amsterdam 01-05-2009

Meurs, mr. A.V.L.L. van Almelo 06-04-2009
Moore, mr. M.A. Goor 01-03-2009
Overbeek, mw. mr. L.J.G. Zevenaar 01-05-2009
Pieters, mr. R.E. Amsterdam 01-05-2009
Rappard, mr. R.A.A. van Amsterdam 30-04-2009
Reimert, mw. mr. V.M. Rotterdam 01-05-2009
Rietkerk, mr. J.G. Amsterdam 01-05-2009
Schneider, mw. mr. M.A. Den Haag 01-05-2009
Sieswerda, mr. P. Leeuwarden 23-04-2009
Snoeijs, mw. mr. H.K. Breda 01-05-2009
Straaten, mr. G.A. van der Utrecht 20-04-2009
Togt, mw. mr. K. van der Amsterdam 21-04-2009
Tijchon, mw. mr. J.P.F. Budel 01-05-2009
Vliet, mw. mr. P.A. van der Drachten 01-05-2009
Wersch, mr. F.L.J. van Rotterdam 01-05-2009

Overleden

Waarde, mw. mr. C.J. van der Rotterdam 11-04-2009

Kantoor-verplaatsing

Aken, mw. mr. K.M. (Oss): Kemplandstraat 11-b (5262 GK) postbus 21 (5260 AA) Vught, tel. 073-8000200, fax 073-8000208, e-mail kmvanaken@stamreitsma.nl
Alper, mw. mr. E.: Bahialaan 502 (3065 WC) postbus 4030 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2425360, fax 010-2425385, e-mail info@eversheds.nl
Altenburg, mr. P.W.: Batjanstraat 5 (1094 RC) postbus 1717 (1000 BS) Amsterdam, tel. 020-6935544, fax 020-6631381, e-mail info@vandoorncs.nl
Andriess, mr. O.L.: Thorbeckelaan 2 (1412 BP) Naarden, tel. 06-2222090, fax

035-6783483, e-mail info@andriess-legal.com

Andriessen, mr. R.C.M.: Johannes Vermeerstraat 43 (1071 DL) Amsterdam, tel. 020-3052030, fax 020-3052031, e-mail ra@lrt-advocaten.nl

Baalen-van IJendoorn, mw. mr. C. van: Koningslaan 35 (1075 AB) Amsterdam, tel. 020-5733730, fax 020-5733731, e-mail info@deboorderschoots.nl

Baas, mw. mr. A.R.H. (Doetinchem): Nieuwe Ebbingestraat 45 (9712 NE) postbus 1509 (9701 BM) Groningen, tel. 050-3122945, fax 050-3121299, e-mail info@aknieuwewebbingestraat.nl

Baasbank, mw. mr. S.J. van (Rotterdam): Korte Voorhout 7 (2511 CW) postbus 20201 (2500 EE) Den Haag, tel. 070-3428000, fax 070-3428772, e-mail s.j.baasbank@minfin.nl

Baremans, mw. mr. M.P.J. (Amsterdam): Lage Mosten 7 (4822 NJ) postbus 3115 (4800 DC) Breda, tel. 076-5490590, fax 076-5490591, e-mail info@lawton.nl

Bel, mr. W.J. van: Mathenesserlaan 233-235 (3021 HB) postbus 30 (3000 AA) Rotterdam, tel. 010-4760000, fax 010-4255117, e-mail info@lecocq-advocaten.nl

Bestebreurtje, mw. mr. M.: Westersingel 96 (3015 LC) postbus 1522 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2092777, fax 010-2092778, e-mail info@lvh-advocaten.nl

Beverwijk, mr. R.E.: Vondellaan 22 (3521 GD) postbus 616 (3500 AP) Utrecht, tel. 030-2819620, fax 030-2819623, e-mail info@pro-law.nl

Blaas, mw. mr. D. (Arnhem): Computerweg 1-e (3821 AA) postbus 1236 (3800 BE) Amersfoort, tel. 033-4508000, fax 033-4555525, e-mail info@marxman.nl

Brinkman, mr. I. (Rotterdam): De Lairessestraat 111-115 (1075 HH) Amsterdam, tel. 020-3053200, fax 020-3053201, e-mail info@brinkhof.com

Büchner, mw. mr. M.: Scheepmakershaven 27-a (3011 VA) Rotterdam, tel. 010-4421520, fax 010-4421512, e-mail m.buchner@dehb.nl

Buitenhuis, mw. mr. M.J. (Tijnaarlo): Zonedauw 12 (9202 PA) postbus 277 (9200 AG) Dronten, tel. 0512-515999, fax 0512-540010, e-mail info@machielsadvocaten.nl

Crucq, mr. J.H.B.: Weteringschans 128 (1017 XV) Amsterdam, tel. 020-6205967, fax 020-4288259

Dionisius, mr. J.C.B.: Nieuwe Prinsenkade 3 (4811 VC) postbus 1108 (4801 BC) Breda, tel. 076-8200010, fax 076-8200011, e-mail kantoor@dnastrafrecht.nl

Doesschate, mr. B. ten (Utrecht): Mr B.M. Teldersstraat 5 (6842 CT) postbus 560 (6800 AN) Arnhem, tel. 026-3538211, fax 026-4430943, e-mail arnhem@cms-dsb.com

Emonds, mw. mr. Y.M. (Haarlem): Computerweg 1-e (3821 AA) postbus 1236 (3800 BE) Amersfoort, tel. 033-4508000, fax 033-4555525, e-mail info@marxman.nl

Folkerts, mr. H.K.: Claudius Prinsenlaan 146 (4818 CP) postbus 4795 (4803 ET) Breda, tel. 076-5233450, fax 076-5141765, e-mail kfolkerts@lawwise.nl

Glaudemans, mw. mr. D.H.P.C.: Marshallaan 2 (2625 GZ) Delft, tel. 015-8200218, fax 015-2572229

Graaff, mw. mr. J. de (Amsterdam): Scheveningsweg 52 (2517 KW) postbus 85563 (2508 CG) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 070-3615400, e-mail info@gmw.nl

Groen, mw. mr. B. (Amsterdam): Van Alkemadeaan 700 (2597 AW) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538800, fax 070-3538811, e-mail info@twobirds.com

Grondelle, mw. mr. E.P.D. van (Den Haag): Kennemerstraatweg 2 (1815 LA) postbus 1035 (1810 KA) Alkmaar, tel. 072-5121300, fax 072-5121133, e-mail alkmaar@vandiepen.com

Gruppen, mw. mr. M.J. (Brussel/BE): Bijster 1 (4817 HX) postbus 4714 (4803 ES) Breda, tel. 088-2536000, fax 088-2536001, e-mail info@akd.nl

Haaren, mw. mr. E.M.J. van: Amstelkade 66 (1078 AK) Amsterdam, tel. 020-5302510,

fax 020-5302515, e-mail secretariaat@dbvhadvocaten.nl

Herwaarden, mr. R. van (Leerdam): Stadsring 181 (3817 BA) postbus 953 (3800 AZ) Amersfoort, tel. 033-4617600, fax 033-4637006, e-mail r.vanherwaarden@israelsvankessel.nl

Hevele, mr. L.E. van (Oostburg): Axelsestraat 11 (4537 AA) postbus 1162 (4530 GD) Terneuzen, tel. 0115-631256, fax 0115-631266, e-mail terneuzen@mbv-advocaten.nl

Hluchanova, mw. mr. K.: Londen 2 (2993 LA) postbus 71 (2990 AB) Barendrecht, tel. 0180-611188, fax 0180-619150, e-mail advocaten@vermaat-deboom.nl

Hoogenboom, mr. M.: Scheepmakershaven 27-a (3011 VA) Rotterdam, tel. 010-4421520, fax 010-4421512, e-mail m.hoogenboom@dehb.nl

Hoogstraten, mr. W.G.A. van: Vredestraat 18 (6511 AG) Nijmegen, tel. 024-3606620, fax 024-3888830, e-mail info@nomeadvocatuur.nl

Huizenga-Kramer, mw. mr. A. (Zwolle): Versterkerstraat 4-b (1322 AP) postbus 10058 (1301 AB) Almere, tel. 036-5346220, fax 036-5345984, e-mail advocaten@okkerse-schop.nl

Huijg, mr. T. (Den Haag): Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056550, fax 020-6056721, e-mail T.huijg@houthoff.com

Jebbink, mr. W.H.: Herengracht 491 (1017 BT) Amsterdam, tel. 020-5353390, fax 020-5353391, e-mail jebbink@js.nl

Jong, mw. mr. H.G. de (London/GB): Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789123, fax 020-7954589, e-mail info@van-doorne.com

Jong, mr. T.F. de: Heresingek 26 (9711 ET) Groningen, tel. 050-3171370, fax 050-3171379

Kampen, mr. Ph. Van (Heinkenszand): Kousteensedijk 3 (4331 JE) postbus 240 (4330 AE) Middelburg, tel. 0118-656060, fax 0118-636178, e-mail info@avdwnl.nl

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl.

Kasteren, mw. mr. L.C. van (Sittard): Rechtstraat 89 (6221 EH) Maastricht, tel. 043-3506140, fax 043-3506141, e-mail info@cariskohlen.nl

Knottenbelt, mr. H.W.: Stationsstraat 4-6 (9401 KX) Assen, tel. 0592-338050, fax 0592-300742, e-mail info@advocatenkantoorknottenbelt.nl

Koning, mw. mr. J. de: Wibautstraat 129-5 (1091 GL) postbus 94797 (1090 GT) Amsterdam, tel. 020-4622300, fax 020-4622301, e-mail info@griffithsadvocaten.nl

Kupez, mr. A.F.: Zuidplein 100 (1077 XV) postbus 79023 (1070 NB) Amsterdam, tel. 020-8909900, fax 020-8909999, e-mail netherlands@simmons-simmons.com

Lange, mw. mr. J.H.: Prins Hendriklaan 56 (1075 BE) Amsterdam, tel. 020-3446100, fax 020-3446111, e-mail info@paltheoberman.nl

Leeuwen, mr. A.W. van (Den Haag): Stationsplein 45 (3013 AK) postbus 21695 (3001 AR) Rotterdam, tel. 010-2013500, fax 010-2013501

Luijn, mr. L.B. van: Beursplein 37 (3011 AA) postbus 30023 (3001 DA) Rotterdam, tel. 010-4177444, fax 010-4177449, e-mail info@avdw.nl

Martens, mr. J.: Steynlaan 14 (1217 JS) Hilversum, tel. 035-6284877, fax 035-6244263, e-mail secretariaat@martenslegal.nl

Martens, mr. R.A.C.G.: Van der Helstplein 3 (1072 PH) postbus 51143 (1007 EC) Amsterdam, tel. 020-6750756, fax 020-6765896, e-mail martens@cleerdin-hamer.nl

Meines, mw. mr. C. van (Den Haag): Oostdam 1 (3441 EM) postbus 155 (3440 AD) Woerden, tel. 0348-418780, fax 0348-420185, e-mail ivanmeines@lagrolaw.nl

Mellenbergh, mr. R.: Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail mail@dlapiper.com

Meijers, mw. mr. S.N. (Almere): Startbaan 10 (1185 XR) postbus 220 (1180 AE) Amstelveen, tel. 020-5435688, fax 020-5435664,

e-mail info@dienstencentrum.com

Middelkoop, mw. mr. C.L. van: Stationsplein 45 (3013 AK) postbus 21695 (3001 AR) Rotterdam, tel. 010-2013500, fax 010-2013501, e-mail carolien.vanmiddelkoop@steensmaeven.com

Mommaal, mr. D.P. (Den Bosch): de Stater 1 (5737 RV) postbus 1 (5737 ZG) Lieshout, tel. 0499-428111, fax 0499-428279, e-mail daan.mommaal@bavaria.nl

Moons, mw. mr. T.P.M.: Piet Mondriaanlaan 75 (3812 GT) Amersfoort, tel. 033-4610242

Munnik, mr. A.R. (Dordrecht): Tupovelaan 22-a (1119 NX) Schiphol-Rijk, postbus 112 (1430 AC) Aalsmeer, tel. 020-3548060, fax 020-3548070, e-mail r.munni@levenbach-gerritsen.nl

Neck, mw. mr. M.E. van: Peter van Anrooystraat 7 (1076 DA) postbus 75999 (1070 AZ) Amsterdam, tel. 020-5736736, fax 020-5736737, e-mail info@lexence.com

Nederhoed, mr. A.J.: Burg van Karnebeeklaan 19 (2585 BA) postbus 85850 (2508 CN) Den Haag, tel. 070-3134285, fax 070-3501024, e-mail nederhoed@dvdw.nl

Neermawatie Nandoe, mw. mr. A.: Schoolstraat 4 (2242 KH) Wassenaar, tel. 070-5110833, fax 070-5111699, e-mail advocaantandoe.wassenaar@gmail.com

Nelisse, mr. R.F. (Rotterdam): Raamstraat 32 (3311 VR) postbus 364 (3300 AJ) Dordrecht, tel. 078-6142575, fax 084-7332633, e-mail info@advocatenpraktijknelisse.nl

Nieuwenhuizen, mw. mr. A.A.A.C. (Amsterdam): Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042111, fax 010-4042333, e-mail ady.vannieuwenhuizen@simmons-simmons.com

Nispen, mr. B.J.E.V.: Vasteland 4 (3011 BK) postbus 23431 (3001 KK) Rotterdam, tel. 010-4360069, fax 010-4366006, e-mail nispen@heere-egeter.nl

Nooij, mw. mr. J.M. de (Assen): Guyotplein 5-1 (9712 NX) Groningen, tel. 050-3130024, fax

050-3130002, e-mail denooij@hanzeadvocaat.nl

Noija, mw. mr. A.F. (Arnhem): Vlierweg 12 (1032 LG) Amsterdam, tel. 020-6304536, fax 020-6304537, e-mail n.noija@2blegal.nl

Nunnikhoven, mr. A.A. (Tilburg): Nieuwe Prinsenkade 3 (4811 VC) postbus 1108 (4801 BC) Breda, tel. 076-8200010, fax 076-8200011, e-mail nunnikhoven@dnastrafrecht.nl

Ong Sien Hien, mr. A. (Spijkenisse): Oranjeboomstraat 237 (3071 SL) Rotterdam, tel. 010-4230019, fax 010-4231318

Oonk-Pallandt, mw. mr. M.C.J.: Claudius Prinsenlaan 146 (4818 CP) postbus 4795 (4803 ET) Breda, tel. 076-5233450, fax 076-5141765, e-mail moonk@lawwise.nl

Oversluizen, mw. mr. J.: Bentincklaan 23 (3039 KG) Rotterdam, tel. 010-4768496, fax 010-2763921, e-mail info@advocatenkantoor-oversluizen.nl

Paridon, mr. M.J. van (Den Haag): Haagweg 149 (2321 AA) postbus 11231 (2301 EE) Leiden, tel. 071-7502200, fax 071-7502201, e-mail m.vanparidon@rww.nl

Paumen, mw. mr. M.E.C.M.: Van Stolkweg 10 (2585 JP) postbus 80504 (2508 GM) Den Haag, tel. 070-3504055, fax 070-3506187, e-mail m.paumen@wtsadvocaten.nl

Peeters, mw. mr. M.J.M.: Westermarkt 2-a (1016 DK) Amsterdam, tel. 020-6274907, fax 020-6234244, e-mail info@henvk.nl

Pel, mr. J.: Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506681, fax 020-5506777, e-mail johan.pel@kvdl.nl

Peters, mr. J.W.H.: Hendrik van Viandenstraat 18 (3817 AB) Amersfoort, tel. 033-4627551, fax 033-4620611, e-mail info@petersadvocaten.nl

Ponjee, mw. mr. E.A.L.: Stationsplein 6 (3901 ES) postbus 675 (3900 AR) Veenendaal, tel. 0318-522404, fax 0318-523474, e-mail eponjee@boersadvocaten.nl

Post, mr. H.C. (Assen): Grote Kerkstraat 42 (7902 CK) postbus

486 (7900 AL) Hoogeveen, tel. 0528-267231, fax 0528-268102, e-mail h.post@vansteenenpronk.nl

Prent, mw. mr. S. (Rotterdam): Koninginneweg 182 (1075 EH) Amsterdam, tel. 020-3057410, fax 020-3057411, e-mail info@sixlegal.nl

Prins, mw. mr. Y.M. (Ter Apel): Zuiderpark 15 (9724 AG) postbus 604 (9700 AP) Groningen, tel. 050-3603768, fax 050-3603561, e-mail y.prins@lenvww.nl

Pijls, mr. F.J.: De Boelelaan 7 (1083 HJ) postbus 7919 (1008 AC) Amsterdam, tel. 020-3305957, fax 020-3305957, e-mail f.pijls@wintertaling.nl

Rachid, mw. mr. N.: Claudius Prinsenlaan 146 (4818 CP) postbus 4795 (4803 ET) Breda, tel. 076-5233450, fax 076-5141765, e-mail mrachid@lawwise.nl

Reitsma, mr. E.J.H. (Oss): Kemplandstraat 11-b (5262 GK) postbus 21 (5260 AA) Vught, tel. 073-8000200, fax 073-8000208, e-mail ejhreitsma@stamreitsma.nl

Reumkens, mr. R. (Utrecht): Utrechtsestraat 5 (3401 CS) IJsselstein /UT, tel. 030-6886868, fax 030-6881224, e-mail r.reumkens@gvk-advocaten.nl

Reijnen, mw. mr. C.M.: J.J. Viottastraat 46-48 (1071 JT) Amsterdam, tel. 020-6797929, fax 020-6626606, e-mail reijnen@ka-advocaten.nl

Ros, mr. P.J.M. (Den Helder): Parelhof 1-c (1703 EZ) postbus 1084 (1700 BB) Heerhugowaard, tel. 072-5711444, fax 072-5711445, e-mail peterros@planet.nl

Roselle, mr. P.W. (Soest): Asserring 188-a (1187 KL) postbus 2219 (1180 EE) Amstelveen, tel. 020-3456102, fax 020-3453677, e-mail roselle@vancaspelenroselle.nl

Rost Onnes, mw. mr. F.A.: Emmaplein 2 (1075 AW) postbus 75272 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5755005, fax 020-5755000, e-mail floorrostonnes@re-advocaten.nl

Rutten, mw. mr. R.E.J.P.M. (Geleen): Bosstraat 9-a (6109 RA) Ohe en Laak, tel. 0475-551712, e-mail rejpm.rutten@gmail.com

Salm, mw. mr. M. van der (Hoogeveen): Vredehofstraat 15 (3761 HA) postbus 318 (3760 AH) Soest, tel. 035-6015080, fax 035-6024345, e-mail m.vandersalm@vandergoien.nl

Scheer, mw. mr. H.P.: Willemsplantsoen 7 (3511 LB) postbus 19216 (3501 DE) Utrecht, tel. 030-2314103, fax 030-2314988, e-mail hpscheer@donckhof.nl

Scherpenhuysen, mw. mr. S.C. (De Bolder 10 (8251 KC) postbus 198 (8250 AD) Dronten, tel. 0321-380766, fax 0321-337166, e-mail info@helmantel-bugel.nl

Schie, mw. mr. E.Th. van (Noordwijk/ZH): Haagweg 149 (2321 AA) postbus 11231 (2301 EE) Leiden, tel. 071-7502273, fax 071-7502201, e-mail e.vanschie@rww.nl

Schreuders, mw. mr. K.N. (Amsterdam): Van Alkemadelaan 700 (2597 AV) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538800, fax 070-3538811, e-mail info@twobirds.com

Schuijlenburg, mr. E.J.W. (Leiden): Willem Dreeslaan 133-135 (2729 NE) Zoetermeer, tel. 079-3313355, fax 079-3318792, e-mail info@wldadvocaten.nl

Sedlick, mw. mr. S. (Rotterdam): P J Blikstraat 2-e (3201 PL) postbus 73 (3200 AB) Spijkenisse, tel. 0181-618293, fax 0181-629521, e-mail info@tilburgmolendijk.nl

Senders, mr. D.D. (Hilversum): Maliebaan 10-a (3581 CN) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2364600, fax 030-2364192, e-mail d.senders@vandiepen.com

Siegenthaler, mw. mr. M.: Frederiksplein 1 (1017 XK) postbus 20550 (1001 NN) Amsterdam, tel. 020-5210690, fax 020-5210699, e-mail m.siegenthaler@vestius.com

Slagter, mr. M.A.: Leeuwerikstraat 16 (1171 TX) Badhoevedorp, tel. 020-3580863, fax 084-7554719, e-mail hunza@xs4all.nl

Smit, mr. E.: Prinsenhof 32 (7315 HZ) postbus 324 (7300 AH) Apeldoorn, tel. 055-3559707, e-mail ericmit@kpnmail.nl

Snoeck, mw. mr. K.: Dulderstraat 5 (3044 BD) Rotterdam, postbus 206 (2920 AE) Krimpen aan den IJssel, tel. 0180-554342, fax 0180-890391, e-mail k.snoeck@e-legal.nl

Snijders, mr. A.P.A. (Maastricht): Valkenburgerweg 18 (6411 BN) postbus 686 (6400 AR) Heerlen, tel. 045-4009591, fax 045-4009262, e-mail snijders@advocatenkantoorpera.nl

Soeteman, mr. J.W.: Herengracht 491 (1017 BT) Amsterdam, tel. 020-5353390, fax 020-5353391, e-mail soeteman@js.nl

Spoor, mw. mr. A.P.H.: Claudius Prinsenlaan 146 (4818 CP) postbus 4795 (4803 ET) Breda, tel. 076-5233450, fax 076-5141765, e-mail aspoor@lawwise.nl

Stam, mw. mr. L. (Den Bosch): Kemplandstraat 11-b (5262 GK) postbus 21 (5260 AA) Vught, tel. 073-8000200, fax 073-8000208, e-mail l.stam@stamreitsma.nl

Stapel, mr. T.J. (Amsterdam): Nieuwe Gracht 45-47 (2011 ND) Haarlem, tel. 023-5348050, fax 023-5510864, e-mail thijs.stapel@vvadvocaten.nl

Steenbruggen, mr. W.A.M.: De Lairessestraat 111-115 (1075 HH) Amsterdam, tel. 020-3053200, fax 020-3053201, e-mail info@brinkhof.com

Steenstraten, mw. mr. F. van der (Amsterdam): Upper Bank Street 10 (E14 5JJ) London/GB, tel. 0044-20-7006-1000, fax 0044-20-7600-5555, e-mail floor.vandersteenstraten@cliffordchance.com

Stieger, mr. P.L.M. (Drunen): Burg van de Klokkelaan 21 (5141 EE) postbus 1023 (5140 CA) Waalwijk, tel. 0416-349974, fax 0416-347308, e-mail stieger@langstraatadvocaten.nl

Stiekema, mr. F.F. (Tilburg): Stationsplein 99-101 (5211 BM) postbus 396 (5201 AJ) Den Bosch, tel. 073-6161100, fax 073-6161199, e-mail fstiekema@hpla.nl

Stuiver, mr. B.J. (Veenendaal): Kalverbos 4 (4001 AJ) Tiel, tel. 026-3623672, fax 026-3623673

Tamas, mr. drs. E.: Koninginnegracht 8 (2514 AA) Den Haag, tel. 070-7110226, fax 070-3627124, e-mail info@tamasadvocatuur.nl

Teerink, mr. H.J. (Amsterdam): Upper Bank Street 10 (E14 5JJ) London/GB, tel. 0044-20-7006-1000, fax 0044-20-7600-5555, e-mail han.teerink@cliffordchance.com

Terng, mr. A.S.K.: Rembrandtweg 2 (1318 HW) Almere, tel. 036-5403054, fax 036-5386169, e-mail anthony@askadvocatuur.nl

Tiethoff, mr. F.H.: Burg van Karnebeeklaan 19 (2585 BA) postbus 85850 (2508 CN) Den Haag, tel. 070-3134286, fax 070-3501024, e-mail tiethoff@dvdw.nl

Vahl, mr. W. (Nijkerk/GLD): Wilhelminastraat 16 (3771 AR) postbus 105 (3770 AC) Barneveld, tel. 0342-444244, fax 0342-444340, e-mail info@bbm-advocaten.nl

Veerman, mr. A.E.: Scheveningseweg 52 (2517 KW) postbus 85563 (2508 CG) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 070-3615400, e-mail t.veerman@gmw.nl

Veldmaat, mw. mr. B.H.E. (Utrecht): Amstelplein 8-a (1096 BC) postbus 94700 (1090 GS) Amsterdam, tel. 020-3016301, fax 020-3016333, e-mail amsterdam@cms-dsb.com

Verbaas, mr. F.W.: Luttk Oudorp 80 (1811 MZ) Alkmaar, tel. 072-5154620, fax 072-5153884, e-mail verbaas@colletinternational.com

Verburg, mw. mr. E. (Terneuzen): Poelendaeesingel 10 (4335 JA) Middelburg, tel. 0118-882000

Vermeirssen, mr. B.: Zusterstraat 9 (4461 JA) Goes, tel. 0113-233450, fax 0113-233899, e-mail marco@vermeirssen.nl

Verpaalen, mw. mr. N.M.E. (Waalwijk): Bisschop Zwijnsenstraat 25 (5038 VA) postbus 750 (5000 AT) Tilburg, tel. 013-5820300, fax 013-5300606, e-mail verpaalen@avadvocaten.nl

Versteegh, mw. mr. G.A. (Groningen): Coenensparkstraat 17 (7202 AN) postbus 4150 (7200 BD) Zutphen, tel. 0575-512034, fax 0575-518897, e-mail info@versteeghadvoacaat.nl

Visser, mr. C.J.J. (Maastricht): Gelderlandplein 75-1 (1082 LV) Amsterdam, tel. 020-5045646,

fax 020-5045610, e-mail info@bovensprins.nl

Vloten, mw. mr. S.A.C.A. van: Johannes Vermeerstraat 43 (1071 DL) Amsterdam, tel. 020-3052030, fax 020-3052031, e-mail info@lrt-advocaten.nl

Voorst tot Voorst, mw. mr. M.G.F. van (Utrecht): Burg Kolfshotenlaan 63 (2585 DZ) Den Haag, tel. 070-3154000, fax 070-3657172, e-mail voorst@chambersadvocaten.nl

Vos, mr. P.W. (Bilthoven): Groenmarktstraat 56 (3521 AV) Utrecht, tel. 030-2840400, fax 030-2840404, e-mail vos@menkveladvocaten.nl

Vos, mr. R.: Piet Heinkade 55 (1019 GM) postbus 2911 (1000 CX) Amsterdam, tel. 020-3016633, fax 020-3016622, e-mail roelof.vos@vmwtaxand.nl

Vries, mr. M. de (Hilversum): Overschiestraat 178 (1062 XK) Amsterdam, tel. 020-6762121, fax 020-6640664

Vrugt, mw. mr. L. van de (Rotterdam): Rhijnspoorplein 38 (1018 TX) Amsterdam, tel. 020-7722334, fax 020-7724343, e-mail ldvrugt@vedeve.com

Vijftigschild, mr. H.A.T.: Schiekade 830 (3032 AL) postbus 299 (3000 AG) Rotterdam, tel. 010-8200266, fax 010-8200266, e-mail hvijftigschild@50schild.org

Vijverberg, mw. mr. B.M.: Paradijslaan 159 (5611 KM) postbus 480 (5600 AL) Eindhoven, tel. 040-2120400, fax 040-2121487, e-mail info@vastgoedadvocaten.nl

Warringa, mr. S.A.H.J. (Amsterdam): Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4406440, fax 010-4364400, e-mail swarringa@plp.nl

Wildierink, mw. mr. N. (Hilversum): Maliebaan 10-a (3581 CN) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2364600, fax 030-2364192, e-mail n.wilderink@vandiepen.com

Winius, mr. M. (Leiden): Spuistraat 10 (1012 TS) postbus 11232 (1001 GE) Amsterdam, tel. 020-5205100, fax 020-5205150, e-mail info@spuistraatio.nl

Wit, mw. mr. H.F.G. de (Hoorn): Radioweg 2 (1324 KW) postbus 60194 (1320 AE) Almere, tel. 036-5460040, fax 036-5460041, e-mail malmere@dehaaninfo.nl

Wit, mr. P. de (Hilversum): Maliebaan 10-a (3581 CN) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2364600, fax 030-2364192, e-mail p.dewit@vandiepen.com

Witbaar-Weijns, mw. mr. L.F.: Zilverparkkade 25 (8232 WJ) postbus 262 (8200 AG) Lelystad, tel. 0320-214001, fax 0320-223439, e-mail lousan@advocatenkantoorflantua.nl

Wijnmalen, mr. K.: Wijnstraat 209 (3311 BV) Dordrecht, tel. 078-6489129, fax 078-6489369, e-mail k.wijnmalen@gmail.com

Wijman, mr. J.W.A.: Concertgebouwplein 12 (1071 LN) postbus 75800 (1070 AV) Amsterdam, tel. 020-4712345, fax 020-6626818, e-mail info@abeln.nl

Zaal, mr. P.J. van: Prinsengracht 1077-g (1017 JG) Amsterdam

Zaandam, mw. mr. Y.Z. (Amsterdam): 41 Pembridge Villas flat 3 (W11 3EP) London/GB

Zeewuster, mw. mr. D. (Arnhem): Aalscholverstraat 25 (6921 WR) Duiven, tel. 0316-843674, fax 0316-845525, e-mail dzeewuster@upcmail.nl

Zimmerman-den Dulk, mw. mr. E.: Adriaan Mulderweg 9-11 (5657 EM) postbus 7056 (5605 JB) Eindhoven, tel. 040-2501111, fax 040-2517917

Zomer, mr. R.A.J. (Best): Bouwlingplein 81 - De Regentes (4901 KZ) Oosterhout/NB, tel. 0162-425000, fax 0162-462485, e-mail roelof.zomer@zomeradvocaten.nl

Zwartkruis, mr. F.O. (Hilversum): Maliebaan 10-a (3581 CN) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2364600, fax 030-2364192, e-mail utrecht@vandiepen.com

Zweers-te Raaij, mw. mr. T.G. (Arnhem): Vosselmanstraat 260 (7311 CL) postbus 10100 (7301 GC) Apeldoorn, tel. 055-5212171, fax 055-5223111, e-mail info@nysingh.nl

Zijlstra, mw. mr. G.H. (Leerdam): Stadsring 181 (3817 BA) postbus 953 (3800 AZ) Amersfoort, tel.

033-4617600, fax 033-4637006, e-mail info@israelsvankessel.nl

Nieuw kantoor/ associatie

Jebbink Soeteman advocaten (mrs. W.H. Jebbink en J.W. Soeteman) Herengracht 491 (1017 BT) Amsterdam, tel. 020-5353390, fax 020-5353391, e-mail info@jebbinksoeteman.nl

Lawwise B.V. (mrs. M.C.J. Oonk-Pallandt, H.K. Folkerts, A.P.H. Spoor en N. Rachid) Claudius Prinsenlaan 146 (4818 CP) postbus 4795 (4803 ET) Breda, tel. 076-5233450, fax 076-5141765, e-mail info@lawwise.nl

Stam Reitsma Advocaten (mrs. L. Stam, E.J.H. Reitsma en K.M. van Aken) Kemplandstraat 11-b (5262 GK) postbus 21 (5260 AA) Vught, tel. 073-8000200, fax 073-8000208, e-mail info@stamreitsma.nl

Mede- vestiging

Israels Van Kessel Advocaten & Adviseurs (mrs. G.H. Zijlstra en R. van Herwaarden) Stadsring 181 (3817 BA) postbus 953 (3800 AZ) Amersfoort, tel. 033-4617600, fax 033-4637006, e-mail info@israelsvankessel.nl

Naams- wijziging

Baardman Beg Van der Brugge & Jeeninga Strafrechtadvocaten te Amsterdam thans: **Aves Advocaten**

Advocatenkantoor Becker te Amstelveen thans: **Becker & Roselle**

Van Riet en Associees Advocaten B.V. te Utrecht thans: **De Advocaten van Van Riet B.V.**

Kantoor mr. Den Engelsman te Rotterdam thans: **Den**

Engelsman, Hoogenboom en Büchner Advocaten

Dionisius & Partners Advocaten te Breda thans: **MARK Advocaten**

Prinsenlaan Advocaten te Rotterdam thans: **Strafrechtpraktijk mr. G.A. Dorsman**

.....
**Bezoek-
adres/post-
bus/tel./
fax/e-mail**

Advocatenkantoor Bulterman te Amsterdam: Gasthuisstraat 31 (1211 KB) Hilversum, tel. 035-5446957, fax 035-5446906

Advocatenkantoor Zeewuster te Duiven: Postbus 8008 (6920 CA) Duiven

Aves Advocaten te Amsterdam: e-mail info@avesadvocaten.nl

Becker & Roselle te Amstelveen: Postbus 2219 (1180 EE) Amstelveen

Bus C.S. Advocaten te Nieuwegein: Het Spoor 68 (3994 AL) Houten, e-mail busadvocaten@planet.nl

De Advocaten van Van Riet B.V. te Utrecht: Euclideslaan 201 (3584 BS) postbus 85207 (3508 AE) Utrecht

Den Engelsman, Hoogenboom en Büchner Advocaten te Rotterdam: Scheepmakershaven 27-a (3011 VA) Rotterdam, tel. 010-4421520, fax 010-4421512, e-mail info@dehb.nl

Enexis B.V. te Zwolle: Postbus 6 (8000 AA) Zwolle

Heuvelrecht advocatuur en mediation te Leersum: tel. 0343-449990, fax 0343-449999

Hoek & Van der Hoek te Amsterdam: Vondelstraat 54 (1054 GE) Amsterdam

Hoorns Advokatenkollektief te Hoorn/NH: e-mail info@hoornsadvokatenkollektief.nl

Keizers Advocaten te Eindhoven: Fellenoord 230 (5611 ZC) Eindhoven

MARK Advocaten te Breda: e-mail info@markadvocaten.nl

mevr. mr. S.Y.M. Metselaar-Hou te Hoofddorp: Hoofdweg 667-a (2131 BB) postbus 422 (2130 AK) Hoofddorp, tel. 06-29082133, e-mail metselaar-hou@hotmail.com

Ministerie van Financiën te Den Haag: Korte Voorhout 7 (2511 CW) Den Haag, fax 070-3428772, e-mail s.j.baasbank@minfin.nl

Mutsaers Advocaten B.V. te Bussum: Vlietlaan 74 (1404 CE) postbus 1309 (1400 BH) Bussum, tel. 035-6925038, fax

035-6925039, e-mail contact@mutsaersadvocaten.nl

Nooteboom c.s. te Dordrecht: e-mail nootcs@planet.nl

Oprecht Adocaten te Hoorn/NH: Nieuwe Steen 37 (1625 HV) Hoorn/NH

Oude Breuil Advocaten te Enschede: Volksparksingel 45 (7513 CR) Enschede

Poiesz Advocaten te Sneek: e-mail info@poieszadvocaten.nl

Raaijmakers Advocatuur te Culemborg: De Raaf 33-b (4102 DG) Culemborg, tel. 0345-473767, fax 0345-548827

RechtNet Advocaten B.V. te Den Bosch: Pettelaarpark 87 (5216 PP) Den Bosch

Sadza & Partners Advocaten B.V. te Beek/LB: Akerstraat 52 (6411 HB) Heerlen, tel. 045-4007494, fax 045-5713055

Strafrechtadvocaten Tieman te Utrecht: Amsterdamsestraatweg 107 (3513 AC) Utrecht

Vorstman Advocaten te Amsterdam: Gooimeer 5 (1411 DD) Naarden, postbus 408 (1400 AK) Bussum, tel. 035-6954610, fax 035-6954611

.....
Rectificatie

In *Advocatenblad* nummer 6 (2009) is het onjuiste e-mailadres vermeld bij: **Kalsbeek Hoogveld Advocaten**. Het juiste e-mailadres moet zijn: info@kalsbeekhoogveld.nl

(advertenties)

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig, gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanw lter

Postbus 619, 7550 AP HENGELO

Telefoon 074 - 259 38 67

Fax 074 - 259 38 68

www.blankestijneortman.nl

Universiteit Leiden

JURIDISCH PAO

Praktijkdag Teleconsumentenrecht 2009

Actuele ontwikkelingen op het gebied van de bescherming van de telecom- en internetgebruiker

Datum: vrijdag 26 juni 2009 van 10.00-16.30 uur te Leiden

Cursusleiding: mr. Gerrit-Jan Zwenne

Docenten: mr. Bart van Aarnhem, mw.mr. S.J.C. ten Asbroek, Prof.mr. Rob E. van Esch, mr. Tycho de Graaf, mw.mr. L.A.R. Siemerink, mr. Gerrit-Jan Zwenne

Anmelden/Informatie:

T 071 - 527 86 66
F 071 - 527 78 95
pao@law.leidenuniv.nl
www.paoj.nl

FINANCE FOR LAWYERS module "Financieel Management voor juristen"

Data: dinsdag 16 en 23 juni 2009 van 10.00 tot 16.30 uur te Leiden

Cursusleiding: dr. Ronald Huisman

Docenten: dr. Ronald Huisman, dr. Arjen Mulder

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en *BalieNet*.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Handelen in strijd met mediation-overeenkomst

Raad van Discipline 's-Gravenhage,

3 december 2007

(mrs. Holtrop, Borsboom, Van der Giesen, Maat en Nijhuis)

Door mededeling te doen in een civielrechtelijke procedure over het verloop van de mediation tussen zijn cliënt en de klager handelde advocaat in strijd met wat een behoorlijk advocaat betaamt.

- Art. 46 Advocatenwet (2 Wat een behoorlijk advocaat betaamt; 2.1 Wat in het algemeen niet betaamt; 3 Wat een behoorlijk advocaat betaamt t.o. de wederpartij)

Feiten

Mr. Y treedt als advocaat op voor de werknemer in een geschil met diens werkgever, in welk geschil mr. X als advocaat voor de werkgever optreedt. Tussen werknemer en werkgever is een mediationovereenkomst gesloten op 29 maart 2006. Bij brief van 5 april 2007 heeft de mediator laten weten dat een oplossing niet mogelijk bleek, reden waarom de mediation werd beëindigd.

Mr. X heeft namens de werkgever op 3 mei 2007 een verzoekschrift ex art. 7:685 BW ingediend bij de Rechtbank 's-Gravenhage. Tegen de inhoud van dat – eerste – verzoekschrift heeft mr. Y bezwaar gemaakt met een beroep op de geheimhoudingsclausule, vervat in de mediationovereenkomst, waarop mr. X het verzoekschrift heeft ingetrokken.

Op 11 mei 2007 heeft mr. X opnieuw een verzoekschrift ex art. 7:685 BW bij de rechtbank ingediend. In dat tweede verzoekschrift wordt aangaande de mediation het volgende medegedeeld: 'De mediator heeft begin april 2007 de conclusie getrokken dat voortzetting van de mediation met als doel het bereiken van een oplossing tussen (werkgever) en (werknemer) niet zinvol was.

De slotbrief van de mediator van 5 april 2007 wordt overgelegd als Productie 16. (Werknemer) verzet zich tegen openbaarmaking van het verloop van de onderleiding van de mediator gevoerde discussie en ofschoon het verloop van deze discussie voor (werkgever) relevant is in verband met thans gevraagde ontbinding, honoreert zij (werknemers) verzoek tot geheimhouding. (Werkgever) meent overigens dat artikel 21 Rv van hogere orde is, en nodigt (werknemer) in het licht van de in dit artikel gegeven regel uit zijn bezwaar tegen openbaarmaking alsnog prijs te geven.'

Bij brief van 12 mei 2007 dringt mr. Y er bij mr. X op aan het tweede verzoekschrift in te trekken, wederom met een beroep op handelen in strijd met de tussen partijen gesloten mediationovereenkomst. Daaraan geeft mr. X geen gevolg.

Klacht

De klacht houdt in dat mr. X in strijd heeft gehandeld met de tussen partijen gesloten mediationovereenkomst door de indiening van het tweede verzoekschrift.

Overwegingen raad

Uitgangspunt is dat in de overeenkomst van mediation, die tussen de cliënten van partijen gesloten is, geheimhouding is overeengekomen. De advocaat van een partij bij een dergelijke mediationovereenkomst is, optredende voor zijn cliënt, aan die geheimhouding gebonden. Bij gebreke daarvan zou immers een onwerkbaar situatie bestaan, die niet in het belang van de aan mediation deelnemende partijen is.

In het tweede verzoekschrift wordt melding gemaakt van de onderleiding van de mediator gevoerde discussie en het verloop daarvan, waarvan mr. X heeft gesteld dat dat verloop voor zijn cliënte,

de werkgever, relevant is in verband met de gevraagde ontbinding.

Mr. X heeft daarmee een verband gelegd tussen de inhoud van de gevoerde discussie in de mediation en het ontbindingsverzoek van de werkgever. Door de toevoeging dat het verloop relevant is voor het verzoek van de werkgever, wordt de suggestie gewekt dat de cliënt van mr. Y zich in de mediation zodanig heeft opgesteld dat de werkgever er belang bij heeft dat dat in de ontbindingsprocedure bekend wordt. Dit geldt temeer nu mr. X daaraan heeft toegevoegd de misplaatste uitnodiging om de overeengekomen geheimhouding prijs te geven. Op deze wijze wordt mr. X geacht toch mededeling te doen over de inhoud en/of het verloop van de gesprekken in de mediation. Daarom verwerpt de raad het verweer dat in het tweede verzoekschrift geen mededeling is gedaan over de inhoud van de mediation. Door te handelen als vermeld, heeft mr. X de voor de mediation overeengekomen geheimhouding niet gerespecteerd en heeft hij niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt.

De verwijzing van mr. X naar art. 21 Rv doet aan het voorafgaande niet af, nu dit artikel de geheimhouding in mediation niet doorbreekt.

Beslissing raad

Verklaart de klacht gegrond en legt als maatregel op een enkele waarschuwing.

Dictafoon op de publieke tribune

Hof van Discipline 7 december 2007, nummer 4870 (mrs. Peeperkorn, Driessen-Poortvliet, De Ruuk, Knottnerus en De Groot)

Raad van Discipline Arnhem, 2 april 2007 (mrs. Blaisse, Brandsma, Breuning Ten Cate, Van Halder en Noppen)

Overtreding huisregel rechtbank.

- Art. 46 Advocatenwet (4 Wat de advocaat betaamt tegenover derden; 4.1 Rechters)

Feiten

Mr. X heeft aangifte gedaan tegen de vrouw van een cliënt, wiens echtscheiding mr. X behandelde, ter zake van belediging. De strafzaak werd op 9 november 2006 behandeld door de politierechter. Mr. X heeft de zitting op de publieke tribune bijgewoond. Mr. X heeft een apparaat geschikt voor het maken van geluidsopnamen, een dictafoon, op een stoel van de publieke tribune gelegd. Het verhoor van de verdachte door de politierechter is onderbroken door een lid van de parketpolitie die mr. X ervan verdacht met bedoeld apparaat een geluidsopname te maken. Op verzoek van de politierechter heeft mr. X de dictafoon aan deze ambtenaar van de parketpolitie overhandigd en vervolgens de zittingszaal verlaten.

Mr. X heeft zich begeven naar de weekdienstkamer van het parket en daar gesproken met een officier van justitie. Deze heeft mr. X na enige tijd de dictafoon teruggegeven. Het huishoudelijk reglement dat van toepassing is op (toegang tot en het verblijf in) het gerechtsgebouw verbiedt, kort gezegd, het meenemen en gebruiken van onder meer geluidsapparatuur in de zittingszalen tenzij met toestemming van de rechter.

De politierechter heeft de verdachte ter zitting veroordeeld ter zake van smaadschrift tot een voorwaardelijke geldboete van € 200. De president van de rechtbank heeft namens het gerechtsbestuur de onderhavige klacht tegen mr. X ingediend en tevens aangifte gedaan ter zake van overtreding van mr. X van artt. 139a en/ of 139b Sr. De strafvervolgning tegen mr. X is geseponeerd.

Klacht

Mr. X heeft de huisregel van de rechtbank, namelijk het verbod van het gebruik van geluidsapparatuur, geschonden.

Overwegingen raad

Blijkens het proces-verbaal van de zitting en de ambtsedige verklaringen van de dienstdoende parketwachten heeft mr. X ten tijde van het voorval desgevraagd bevestigd dat hij toen ter zitting van de politierechter van 9 november 2006 geluidsopnames maakte. Daar-

mee staat de feitelijke grondslag van de klacht vast. De ontkenning van mr. X nu kan daar niet aan afdoen.

Het is niet aan de raad te oordelen of mr. X zich met deze handelwijze schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit; dat oordeel is aan de strafrechter. Wel kan de raad vaststellen dat hij dusdoende de huisregels van het gerechtsgebouw heeft geschonden. Dat is in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt. Mr. X had kunnen en moeten weten dat zijn handelwijze in strijd is met die huisregels. Die huisregels gelden voor iedere bezoeker en eens te meer voor de professionele deelnemers aan de rechtspleging.

Als advocaat had mr. X moeten begrijpen dat het maken van opnames van de zitting aan regels is gebonden en had hij in geval van twijfel omtrent die regels zich daarvan tevoren op de hoogte dienen te stellen. Zijn redenering dat sprake was van een openbare terechtzitting en dat om die reden aan zijn vrijheid van handelen geen beperkingen zouden mogen worden gesteld, gaat in elk geval niet op. Dat de zitting openbaar is, wil nog niet zeggen dat in het gerechtsgebouw c.q. ter zitting geen regels zouden kunnen gelden.

De raad heeft geen enkele aanwijzing dat sprake zou zijn van ongelijke behandeling zoals door mr. X in zijn verweer is gesuggereerd. Het maken van geluidsopnames van de zitting is van geheel andere orde dan het meenemen van een mobiele telefoon die per ongeluk aan is blijven staan, waarmee mr. X zijn handelwijze vergeleek. De redenering van mr. X dat schending van de regels gedoogd zou worden omdat er niet gecontroleerd wordt, gaat evenmin op.

Van een advocaat mag verwacht worden dat die zich ook zonder controle houdt aan naleving van de regels. De raad is dan ook van oordeel dat de klacht gegrond is. Met betrekking tot de op te leggen maatregel overweegt de raad dat mr. X in het geheel geen blijk heeft gegeven van inzicht in het laakbare van zijn handelwijze en de ernst van de gevolgen die deze voor het verloop van de zitting heeft gehad en voorts dat mr. X elk gesprek daarover met de deken uit de weg is gegaan.

Met die houding heeft hij een zware wissel getrokken op de verhoudingen binnen de rechtspleging.

Beslissing raad

Verklaart de klacht gegrond en legt de maatregel van berisping op.

Overwegingen hof

Het hof acht evenals de raad genoegzaam bewezen dat mr. X wel degelijk ter zitting van de politierechter een geluidsopname heeft gemaakt. Het hof grondt dit bewijs, evenals de raad, op het proces-verbaal van de desbetreffende zitting van de politierechter waarin als verklaring van mr. X is gerelateerd: 'Ik neem de zitting op omdat ik met leugens word geconfronteerd.'

Mr. X heeft derhalve tegenover de politie erkend dat hij een geluidsopname van de zitting maakte. Mr. X is van mening dat de conclusie dat hij ter zitting van de politierechter een geluidsopname heeft gemaakt, eerst zou mogen worden getrokken nadat het onderzoek naar het begaan door mr. X van een strafbaar feit is afgerond. Het onderhavige onderzoek is, aldus mr. X, onvolledig en kan geen grond zijn voor zijn tuchtrechtelijke veroordeling.

Wat er zij van deze redenering van mr. X, hij gaat in het kader van de tuchtrechtelijke beoordeling van zijn gedrag niet op. De redenering strekt immers niet tot aantasting van de betrouwbaarheid en juistheid van het proces-verbaal van de griffier van de politierechter en treft reeds om die reden geen doel.

Voor zover mr. X ontkent dat hij zich heeft uitgelaten als in het proces-verbaal van de griffier van de politierechter gerelateerd, moet gelden dat mr. X niets heeft aangevoerd dat het hof aanleiding zou kunnen geven te twijfelen aan de betrouwbaarheid van dit proces-verbaal en derhalve aan de juistheid van de weergave van de verklaring van mr. X. Mr. X was niet gehouden tegenover de tuchtrechter blijk te geven van inzicht in het laakbare van zijn gedrag. Zulks kan dan ook niet redengevend zijn om hem een maatregel op te leggen. Evenmin is gebleken dat mr. X elk gesprek met de deken uit de weg is gegaan.

Op verzoek van de deken om te antwoorden op de klacht, heeft mr. X aan de deken bericht dat hij tevens als verdachte werd aangemerkt, naar het hof begrijpt in de hiervoor bedoelde tegen hem gerichte strafvervolgning. Daarop heeft de deken de klacht aan de raad toegezonden. Dit is niet te beschouwen als een uit de weg gaan door mr. X van een gesprek met de deken. Uit de desbetreffende brief van de deken aan de raad blijkt dat de deken separaat eveneens een dekenbezwaar tegen mr. X heeft ingediend. Dit dekenbezwaar staat in de onderhavige klacht van klager niet ter beoordeling en de desbetreffende stukken zijn niet aan het hof overgelegd.

Indien mr. X met betrekking tot dit dekenbezwaar een gesprek met de deken uit de weg zou zijn gegaan, is dit zonder toelichting niet redengevend om mr. X met betrekking tot de onderhavige klacht de maatregel van berisping op te leggen. Het hof dient opnieuw te beoordelen of er een, en zo ja, welke, maatregel aan mr. X dient te worden opgelegd.

Het hof stelt voorop dat het, evenals de raad, van oordeel is dat mr. X, door de huisregels van het gerechtsgebouw te schenden, heeft gehandeld op een wijze die een behoorlijk advocaat niet betaamt. Het gerechtsbestuur treedt, naar klager ter zitting van het hof heeft toegelicht, steeds tegen het maken van ongeoorloofde opnamen op, omdat onaanvaardbaar is dat een zitting voor een ander doel wordt gebruikt dan waarvoor deze plaatsvindt. Bovendien, zo voegt het hof daaraan toe, dient een advocaat open kaart te spelen en kan hij de rechter verzoeken het maken van een (geluids)opname toe te staan.

Het hof ziet echter in dit geval geen aanleiding om mr. X een maatregel op te leggen. In de eerste plaats trad mr. X in de strafzaak waarvan hij een geluidsopname maakte, niet op als advocaat noch als benadeelde partij. Hij bevond zich, nadat hij aangifte had gedaan tegen de verdachte, op de publieke tribune en hij maakte de desbetreffende opname niet ten behoeve van een zaak maar omdat hij verwachtte dat de verdachte hem andermaal zou beledigen.

Niet kan worden gezegd dat het hier gedrag van mr. X betreft bij het direct uitoefenen van zijn taak van advocaat of rechtstreeks in het verband van zijn werkzaamheden als advocaat. Niettemin is er wel een verband met de omstandigheid dat mr. X van beroep advocaat is: als zodanig had hij beter moeten weten.

Het hof betreft voorts in zijn afweging dat tevens een strafklacht tegen mr. X is ingediend en wel, na eerst ter zitting van het hof is gebleken, om oneigenlijke redenen. Klager heeft verklaard dat de officier van justitie niet bereid was zonder parketnummer toestemming te geven tot afgifte van het (respectievelijk de) desbetreffende proces(sen)-verbaal. Het hof betreft ten slotte in zijn afweging dat de verstoring van de zitting van de politierechter veeleer het gevolg is geweest van het abrupte optreden van de ambtenaar van de parketpolitie die de zitting van de politierechter heeft onderbroken. Dat dient niet, althans niet geheel, aan mr. X te worden toegerekend. Aan het hof is niet gebleken dat deze onderbreking onderzoek of oordeel van de politierechter op enigerlei wijze heeft beïnvloed.

Het hof heeft niet voldoende reden om vast te stellen dat mr. X, zoals de raad heeft overwogen, door zijn houding een zware wissel heeft getrokken op de verhoudingen binnen de rechtspleging. Ter zitting heeft het hof zulks evenmin kunnen afleiden uit de toelichting en opstelling van klager. Naar het inzicht van het hof kan worden volstaan met gegronde verklaring van de klacht en behoefte te dezer zake aan mr. X niet een tuchtrechtelijke maatregel te worden opgelegd. Dat neemt niet weg, het hof overweegt het ten overvloede, dat mr. X anders dan van hem als advocaat mocht worden verwacht, niet heeft bijgedragen aan de-escalatie van dit incident.

Beslissing hof

Vernietigt de beslissing van de raad doch uitsluitend voor zover de maatregel van berisping is opgelegd en bekrachtigt de beslissing voor het overige.

Indruk wekken deel uit te maken van samenwerkings- verband

Hof van Discipline 10 december 2007, nummer 4872
(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Baauw, Boumans, De Kok en Van Duren)
Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 2 april 2007
(mrx. Van der Ham, Geeraerds, Van Dooren, Kneepkens en Luchtman)

Het staat een advocaat niet vrij in strijd met de werkelijkheid naar buiten toe de indruk te wekken dat hij deel uitmaakt van een professioneel samenwerkingsverband als bedoeld in de Samenwerkingsverordening 1993. In casu is zulks evenwel niet het geval.

- Art. 7 lid 2 Samenwerkingsverordening
- Art. 2 Verordening op de Publiciteit

Feiten

Eind 2002/begin 2003 is het kantoorgebouw A in gebruik genomen door de Z-Groep (bestaande uit Z Accountants en Z Juristen en Belastingadviseurs), het advocatenkantoor X & Z en een architectenbureau. De vader van mr. Z behoort tot de Z-Groep en is tevens eigenaar van het gebouw. Boven aan het briefpapier van de twee onderdelen van de Z-Groep en het advocatenkantoor van mrs. X en Z komt hetzelfde logo voor, zij het telkens in een andere kleur. Onder dit logo wordt de kantoornaam vermeld, waarbij hetzelfde lettertype is gebruikt. Ook de verdere lay-out vertoont een zekere overeenstemming.

Klacht

Het briefpapier van het advocatenkantoor X & Z en het accountantskantoor Z stemmen wat betreft de indeling en typografie overeen.

Bezwaar van de deken

Het bezwaar van de deken heeft betrekking op de overeenkomst van het briefpapier van het kantoor van mrs. X en Z en accountantskantoor Z en dan met name de overeenkomst van het logo. Het briefpapier van het kantoor van mrs. X en Z en van accountantskantoor Z vertoont dusdanige gelijkenis dat daardoor de indruk gewekt wordt dat er sprake is van een samenwerkingsverband. Mrs. X en Z overtreden hierdoor art. 2 van de Verordening op de Publiciteit.

Verweer

Het is onjuist dat door het gebruik van eenzelfde logo door mrs. X en Z en het accountantskantoor Z de onafhankelijkheid van het advocatenkantoor van mrs. X en Z onvoldoende zou zijn gewaarborgd. Het logo is in een andere kleur uitgevoerd en bovendien staat op het briefpapier van het advocatenkantoor duidelijk onder het logo vermeld 'advocaten en procureurs'. Alleen komt de naam Z zowel voor in de naam van het advocatenkantoor als in de naam van het accountantskantoor. De accountant Z is de vader van de advocaat Z. Zij hebben nu eenmaal dezelfde naam. Daar kan mr. Z ook niets aan doen.

Overwegingen raad

Uit de aan de raad overgelegde stukken en uit hetgeen ter zitting naar voren is gebracht, is gebleken dat het kantoor van mr. X en het accountantskantoor Z op hun briefpapier gebruikmaken van een identiek logo, weliswaar uitgevoerd in een andere kleur. Vaststaat dat beide kantoren dat logo centraal boven aan het briefpapier hebben geplaatst, met de naamsvermelding van het betreffende kantoor daaronder. Mrs. X en Z hebben verklaard dat er geen sprake is van een samenwerking tussen het kantoor van mrs. X en Z en het accountantskantoor Z, zoals bedoeld in de Samenwerkingsverordening. Ingevolge art. 7 lid 2 van die verordening is het een advocaat die geen samenwerkingsverband onderhoudt, verboden de praktijk te voeren onder een gemeenschappelijke naam of een zodanige benaming dat daardoor een samenwerkingsverband wordt

gesuggereerd. Indien er geen sprake is van een samenwerkingsverband, zoals mrs. X en Z stellen, dient een dergelijk samenwerkingsverband ook niet te worden gesuggereerd. De raad is van oordeel dat de benaming van beide kantoren in combinatie met de lay-out van het briefpapier, waarbij gebruik wordt gemaakt van eenzelfde logo, lettertype en indeling dusdanig is dat hierdoor een samenwerkingsverband wordt gesuggereerd, hetgeen gemakkelijk kan leiden tot een onjuiste c.q. misleidende voorstelling van zaken. Mrs. X en Z dienen zich te onthouden van het gebruik van het briefpapier met eenzelfde logo als het accountantskantoor Z, zoals hiervoor omschreven. Op grond van het vorenstaande is het bezwaar van de deken gegrond.

Beslissing raad

De raad verklaart het bezwaar van de deken gegrond en legt mrs. X en Z ter zake op de maatregel van waarschuwing.

Overwegingen hof

De raad heeft geoordeeld dat de benaming van het advocatenkantoor in combinatie met de lay-out van het briefpapier, waarbij gebruik wordt gemaakt van eenzelfde logo, lettertype en indeling, dusdanig is dat hierdoor een samenwerkingsverband wordt gesuggereerd, hetgeen gemakkelijk kan leiden tot een onjuiste c.q. misleidende voorstelling van zaken. De eerste twee door mrs. X en Z aangevoerde grieven richten zich tegen dit oordeel. Het hof verstaat het bezwaar van de deken, gelet op zijn toelichting in de antwoordmemorie en ter zitting van het hof, aldus dat naar het oordeel van de deken mrs. X en Z in strijd handelen met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt doordat hun kantoor gebruikmaakt van briefpapier dat zodanig overeenstemt met dat van het accountantskantoor Z dat, mede in aanmerking genomen dat beide kantoren in hetzelfde gebouw zijn gevestigd en de naam Z in beide kantoornamen voorkomt, een samenwerkingsverband wordt gesuggereerd, hetgeen een misleidende voorstelling van zaken is.

Het hof stelt voorop dat het een advocaat niet vrijstaat in strijd met de

werkelijkheid naar buiten toe de indruk te wekken dat hij deel uitmaakt van een professioneel samenwerkingsverband als bedoeld in de Samenwerkingsverordening 1993. Het hof is echter van oordeel dat dit bij mrs. X en Z niet het geval is. Het door mrs. X en Z gebruikte briefpapier, waarop melding wordt gemaakt van samenwerking met een Belgisch advocatenkantoor, bevat geen enkele aanwijzing dat daarnaast sprake zou zijn van enig samenwerkingsverband met Z Groep accountants. Het hof acht wel aannemelijk dat bij (toekomstige) cliënten van de in hetzelfde kantoorgebouw gevestigde kantoren de vraag zal opkomen of en in hoeverre sprake is van een bepaalde samenwerking tussen de verschillende beroepsbeoefenaren die in hetzelfde gebouw hun werkzaamheden uitoefenen, in aanmerking genomen dat de naam Z in drie kantoornamen voorkomt en dat – zoals mr. Z ter zitting heeft verklaard – gebruik wordt gemaakt van een gezamenlijke ontvangstbalie op de begane grond en voor het gebouw vlaggen hangen met daarop de namen van de kantoren en het logo van het briefpapier.

Dat de hiervoor bedoelde vraag zich zal kunnen voordoen, betekent echter niet dat sprake is van een misleidende voorstelling van zaken in die zin dat de suggestie van een professioneel samenwerkingsverband tussen het kantoor van mrs. X en Z en Z Groep accountants wordt gewekt. In aanmerking genomen dat voor het overige iedere aanduiding ontbreekt, die zou kunnen wijzen op een verdergaande samenwerking dan die welke voortvloeit uit de omstandigheid dat de kantoren in hetzelfde kantorenpand zijn gevestigd, over een gezamenlijke ontvangstbalie beschikken en naamgevers uit dezelfde familie hebben, terwijl het gebruik van eenzelfde logo in onderling verschillende kleuren ook met een dergelijke beperkte samenwerking in verband kan worden gebracht, komt het hof tot de slotsom dat de in het bezwaar bedoelde handelwijze van mrs. X en Z niet tuchtrechtelijk verwijtbaar is. Uit het voorgaande volgt dat de eerste twee grieven slagen en het bezwaar ongegrond is, zodat de overige grieven geen bespreking behoeven en de

beslissing van de raad vernietigd dient te worden.

Beslissing hof

Vernietigt de beslissing van de raad en opnieuw rechtdoende verklaart het bezwaar ongegrond.

Geheimhouding door de deken

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 7 januari 2008 (mrs. Holtrop, Borsboom, Van der Giessen, Maat en Nijhuis)
 Voorzitter Raad van Discipline 's-Gravenhage, 31 mei 2007 (mr. Geerdes)

In zijn algemeenheid dient de deken geheimhouding te betrachten over hetgeen hij als deken met een hem consulterend advocaat bespreekt.

- Art. 46 Advocatenwet (1.3 Geheimhoudingsplicht)
- Gedragsregels 1 en 6

Feiten

Klager treedt op als advocaat van klaagster in een geschil met Y, voor wie mr. Z als advocaat optreedt. Het geschil betreft een onderhandse overeenkomst uit 2004 tussen klaagster en Y, die deze nadien op enig moment niet langer wenst na te komen.

Mr. Z heeft op 29 juni 2005 een bespreking met Y over de zaak gevoerd. Naar aanleiding van zijn bevindingen in deze bespreking heeft mr. Z contact opgenomen met mr. X in zijn hoedanigheid van deken voor overleg.

Mr. Z heeft vervolgens in een brief aan de officier van justitie zijn bevindingen in de genoemde bespreking medegedeeld. Y is vervolgens op voordracht van de officier van justitie door de kantonrechter onder bewind gesteld. Na de instelling van het bewind heeft mr. Z van de bewindvoerder opdracht gekregen om verweer in de bodemprocedure tegen klaagster te voeren.

Klagers verwijten mr. X dat hij regel 1 van de Gedragsregels 1992 heeft geschonden door mr. Z in zijn relatie tot

zijn cliënt te adviseren aangaande diens onderbewindstelling. Klagers menen dat mr. X daarmee in zijn hoedanigheid van deken ernstig tekort is geschoten. Voorts verwijten klagers mr. X dat hij mr. Z heeft aangezet tot het schenden van zijn beroepsgeheim en al doende hem te hebben bewogen tot (a) plegen van een misdrijf, te weten het misdrijf aangaande schending van ambtsgeheim zoals vervat in art. 272 van het Wetboek van Strafrecht en (b) overtreding van regel 6 van de Gedragsregels 1992. Ten slotte verwijten klagers mr. X dat door zijn handelwijze de indirecte belangen van de cliënt van mr. Z zijn geschaad gelijk ook indirect klaagster financiële schade is berokkend.

Blijkens zijn beslissing is de voorzitter van oordeel dat een deken in zijn algemeenheid behoort te zwijgen over hetgeen hij een hem consulterend advocaat adviseert in zijn hoedanigheid van deken. Bij gebreke van deze vrijheid zou de deken zijn rol als vertrouwenspersoon onvoldoende kunnen waarborgen. Er kan zich wellicht een uitzonderings-situatie op deze hoofdregel voordoen, doch daarvan is in dit geval niet gebleken. De consequentie van het feit dat de deken mag zwijgen, is dat er voor (verdere) tuchtrechtelijke toetsing van zijn handelen geen plaats is.

De voorzitter wijst de klacht als kennelijk ongegrond af.

In verzet hebben klagers hun bezwaar tegen het optreden van mr. X gehandhaafd. Het oordeel van de voorzitter brengt volgens klagers mee dat het handelen van de deken de facto buiten het bereik van iedere tuchtrechtelijke controle wordt geplaatst, hetgeen klagers ongewenst vinden.

Overwegingen raad

De raad verenigt zich met de beoordeling van de klacht zoals deze door de voorzitter in de bestreden beslissing is gegeven. Ook de raad is van oordeel dat de deken in zijn algemeenheid geheimhouding dient te betrachten over hetgeen de deken met een hem consulterend advocaat bespreekt. In casu is geen omstandigheid gebleken op grond

waarvan de deken deze geheimhoudingsplicht had moeten doorbreken.

Beslissing raad

Verklaart het verzet ongegrond.

Aan informatieplicht had minder bezwaarlijk voldaan kunnen worden

Raad van Discipline Arnhem, 7 januari 2008 (mrs. Zweers, Brandsma, Dam, Hallmans en Maissan)

Advocaat heeft de belangen van zijn wederpartij nodeloos en op een ontoelaatbare wijze geschaad.

- Art. 46 Advocatenwet (3.4 Jegens wederpartij in acht te nemen zorg)
- Gedragsregel 1

Feiten

Klager heeft eind 2001 een leistenen vloer in zijn appartement laten leggen. De Vereniging van Eigenaren is van mening dat de vloer niet voldoet aan de regels. Klager is van mening dat zijn vloer wel aan de eisen – zoals die golden toen hij de vloer heeft laten leggen – voldoet. Sinds januari 2005 heeft klager zijn appartement te koop staan. Bij brief van 12 september 2005 heeft mr. X namens de Vereniging van Eigenaren een brief aan klager geschreven waarin mr. X ondermeer heeft vermeld dat klager in zijn appartement een stenen vloer heeft laten leggen die niet voldoet aan het Modelreglement van de VvE, meer in het bijzonder dat het niet is toegestaan een parket- of stenen vloer aan te brengen tenzij dit geschiedt op zodanige wijze dat naar het oordeel van het bestuur van de VvE geen onredelijke hinder kan ontstaan voor de overige eigenaars en/of gebruikers. Klager is door mr. X gesommeerd om de betreffende stenen vloer te verwijderen. Afschrift

van de betreffende brief is verzonden aan de makelaar van klager, die de betreffende brief aan het verkoopdossier heeft toegevoegd.

Klacht

Klager verwijt mr. X dat hij:

- a ten onrechte – want zonder toestemming – zijn makelaar heeft ingelicht;
- b dusdoende onzorgvuldig gehandeld heeft omdat het gaat om een onderling geschil tussen hem en het bestuur van de Vereniging van Eigenaren, waar onvoldoende onderzoek naar was gepleegd en waar geen gerechtelijke uitspraak over was geweest;
- c door het verzenden van een afschrift van zijn brief aan klager van 12 september 2005 aan zijn makelaar hem schade heeft berokkend.

Overwegingen van de raad

De klacht heeft betrekking op het optreden van mr. X als advocaat van de tegenpartij van klager. Voorop staat dat naar vaste rechtspraak van het Hof van Discipline bij de beoordeling van een klacht over het optreden van een advocaat van de tegenpartij van de klager ervan moet worden uitgegaan, dat die advocaat een grote mate van vrijheid toekomt om de belangen van zijn cliënt te behartigen op de wijze, die hem – in overleg met zijn cliënt – passend voorkomt en dat deze vrijheid niet ten gunste van de wederpartij mag worden beknot tenzij daarbij zijn belangen nodeloos en op ontoelaatbare wijze worden geschaad.

Ten aanzien van klachtonderdelen a en b
Mr. X heeft aangevoerd dat hij de betreffende brief op uitdrukkelijk verzoek van de Vereniging van Eigenaren aan de makelaar van klager heeft gestuurd omdat de vereniging wilde voorkomen dat een gegadigde het appartement zou kopen zonder te weten dat de vereniging van mening is dat de leistenen vloer verwijderd dient te worden. Klager en mr. X zijn het erover eens dat klager op dit punt een informatieplicht heeft jegens potentiële kopers. Dat de rechter zich nog niet onherroepelijk heeft uitgesproken over het geschil is niet van belang voor de informatieplicht. Het

lag primair op de weg van klager om de makelaar te informeren over zijn geschil met de Vereniging van Eigenaren betreffende de leistenen vloer. Het had daarom op de weg van mr. X gelegen om bij klager te informeren of, en zo ja, op welke wijze hij zijn makelaar over het geschil heeft ingelicht en indien hij dat niet had gedaan, hem daarvoor een termijn te verlenen. Door zijn brief van 12 september 2005 – het is de eerste brief van mr. X aan klager – onaangekondigd aan de makelaar van klager te sturen, heeft mr. X de belangen van klager nodeloos en op een ontoelaatbare wijze geschaad. Er stonden voor klager minder bezwarende middelen ter beschikking om zijn doel te bereiken. De verwijten dat mr. X ten onrechte de makelaar van klager heeft ingelicht en dus doende onzorgvuldig heeft gehandeld, zijn gegrond. Indien klager zelf zijn makelaar had ingelicht, zou geen officiële brief aan zijn verkoopdossier zijn toegevoegd en had op voor hem minder bezwaarlijke wijze aan de informatieplicht jegens potentiële kopers kunnen worden voldaan.

Ten aanzien van klachtonderdeel c

Klager heeft dit onderdeel van de klacht onvoldoende met concrete feiten en omstandigheden onderbouwd. Daarom is dit onderdeel van de klacht ongegrond.

Beslissing raad

De klachtonderdelen a en b zijn gegrond in zoverre als hiervoor is overwogen. Klachtonderdeel c is ongegrond. Aan mr. X wordt de maatregel van een enkele waarschuwing opgelegd.

.....

(On)geoorloofd druk uitoefenen op wederpartij

Hof van Discipline 11 januari 2008, nummer 4878
(Mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Driessen-Poorvliet, Scheele-Mülder, Meulemans en Van Duren)

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 19 februari 2007
(Mrs. Van Boven, Van den Dries, De Haan, Hengeveld en Meerman)

(On)geoorloofd druk uitoefenen door advocaat op wederpartij.

- Art. 46 Advocatenwet (3.3.2 Dreigementen)
- Gedragsregel 1

Feiten

Klager exploiteert als franchisegever een franchiseketen. Aangesloten franchisenemers exploiteren op grond van een franchiseovereenkomst voor eigen rekening en risico een onderneming onder de naam Y. Op 22 augustus 2002 heeft klager met de heer Z een franchiseovereenkomst gesloten. In het kader van deze overeenkomst heeft klager met Z een geldleningovereenkomst en een onderhuurovereenkomst gesloten. Bij verzoekschrift van 21 april 2005 is klager een arbitrageprocedure gestart tegen Z. Klager stelt een vordering op Z te hebben van € 1.251.717,40. Klager heeft de franchiseovereenkomst met Z op 13 juni 2005 met onmiddellijke ingang beëindigd. Z heeft op 25 juli 2005 een klacht tegen klager ingediend bij de SER. In een door klager tegen Z aangespannen kort geding heeft de voorzieningenrechter bij vonnis van 8 september 2005 Z verboden, direct of indirect, in de media mededelingen te doen met de strekking dat klager – zijn directie en/of organisatie en/of zijn directeur franchisenemers – zou aansporen provisie gedreven te adviseren, franchisenemers voor onverwacht hoge kosten zou stellen, Z zou hebben ‘uitgemolken’ dan wel mededelingen te doen die op andere wijze onrechtmatig jegens klager en/of zijn directeur zouden zijn. Tevens is Z veroordeeld op zijn kosten een rectificatie te plaatsen op de voorpagina van een aantal kranten, alles op verbeurte van een dwangsom. Mr. X treedt op als raadsman van Z.

Mr. X stuurt aan de raadsman van klager een brief inhoudende:

‘Sans prejudice
Geachte confrère,
Namens cliënt (...) bericht ik u dat cliënt u het navolgende voorstel doet:

- 1 Cliënt ziet af van medewerking aan het televisieprogramma *Radar* waarin cliënt voornemens is openheid van zaken te geven over bedragen die hypotheekadviseurs bij Y aan klanten verdienen waarbij cliënt tevens zich zal beroepen op medestanders binnen Y. Een aantal medestanders hebben zich reeds bekendgemaakt in de procedure. Nieuwe medestanders zullen volgen.
- 2 Verder heeft cliënt een aantal goede ingangen in de Tweede Kamer. Cliënt is bereid zijn medewerking op te schorten aan de Kamervragen die thans worden voorbereid. Eveneens is cliënt bereid de klacht bij de SER in te trekken.
- 3 Cliënt zal verder afzien van verdere media-inschakeling waarbij voor de schade die cliënt heeft geleden een bedrag van tweemaal € 50.000 aan cliënt wordt betaald.
- 4 Partijen beëindigen over en weer alle procedures en alle gelegde beslagen worden opgeheven.
- 5 De huurovereenkomsten van het pand te B. worden op naam van cliënt gesteld.
- 6 Eventueel op naam van Y gesteld (reclame)materiaal kan uw cliënt om niet verkrijgen.

Bovengenoemd voorstel is geldig tot acht dagen na heden waarna het komt te vervallen.
[...].’

Op 11 november 2005 heeft mr. X namens zijn cliënt een verzoekschrift tot het verlenen van verlof voor het leggen van conservatoir derdenbeslag ten laste van klager ingediend bij de voorzieningenrechter in de Rechtbank A. Naar aanleiding van een telefonisch verzoek van de griffie om nadere onderbouwing van de vordering van Z, heeft mr. X zijn verweerschrift in de arbitrageprocedure per fax toegezonden. Daarop heeft de voorzieningenrechter toestemming voor het leggen van conservatoir beslag verleend voor 25% van het bedrag waarvoor zijn toestemming was gevraagd.

Klacht

De klacht bevat de volgende verwijten:

- a mr. X heeft de rechtbank ten tijde van

- het gehouden kort geding bewust onjuist voorgelicht omtrent de waarde van de woning van zijn cliënt. Door ter zitting mede te deler dat er een overwaarde op die woning zou rusten, heeft de voorzieningenrechter de vordering ter zake lijfswang, zoals klager die had ingediend, afgevoerd;
- b met het sturen van zijn brief van 2 november 2005 aan de raadsman van klager heeft mr. X gegrepen naar het middel van chantage. In deze brief heeft mr. X namens zijn cliënt bedreigd met het nemen van stappen dan wel maatregelen waarvan mr. X wist dat deze in strijd zouden zijn met de inhoud van het vonnis in kort geding van 8 september 2005;
- c mr. X heeft in het door hem ingediende verzoekschrift strekkende tot het verlenen van verlof voor het leggen van conservatoir beslag aan de voorzieningenrechter onjuiste mededelingen gedaan met betrekking tot de verkoopactiviteiten van klager, alsmede bewust en ten onrechte feitelijke gegevens achtergehouden die van belang waren voor de beoordeling van het al dan niet verlenen van verlof door de voorzieningenrechter.

Overwegingen van de raad

Ad klachtonderdeel a

Uit de dossierstukken en het verhandelde ter zitting is de raad niet gebleken dat mr. X ten tijde van het kort geding bewust verkeerde mededelingen heeft gedaan aan de voorzieningenrechter en derhalve vragen met betrekking tot de waarde van de woning van diens cliënt in strijd met de hem op dat moment ter beschikking staande informatie heeft beantwoord. Uit het vonnis in kort geding volgt bovendien dat klager de stellingen van de wederpartij aangaande de op de woning rustende overwaarde niet heeft betwist, terwijl het voorts op de weg van klager als de eisende partij had gelegen om zijn subsidiaire vordering ter zake lijfswang te onderbouwen. Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Ad klachtonderdeel b

In de brief van 2 november 2005 doet mr. X mededeling aan de raadsman

van klager omtrent de wijze waarop de cliënt van mr. X de publiciteit zal zoeken indien klager niet instemt met het schikkingsvoorstel. De raad is van oordeel dat het mr. X duidelijk had moeten zijn dat de wijze waarop de cliënt van mr. X de publiciteit zou zoeken of al gezocht had, in strijd zou zijn of was met de veroordeling van zijn cliënt bij vonnis van 8 september 2005. Het desondanks doen van de gewraakte mededelingen kan niet anders gezien worden dan als een middel om ongeoorloofde druk uit te oefenen op klager teneinde hem te laten instemmen met het voorstel van zijn cliënt. Nu het behoort tot de taak van de advocaat om ervoor te waken dat de rechtstrijd wordt gestreden met geoorloofde middelen, betekent dat niet alleen dat hij zelf geen ongeoorloofde middelen mag gebruiken, maar dat hij zich ook niet mag lenen voor assistentie bij het gebruik van ongeoorloofde middelen door zijn cliënt. Door zich daarvoor wel te lenen, heeft mr. X gehandeld zoals een goed advocaat niet betaamt. Dit klachtonderdeel is gegrond.

Ad klachtonderdeel c

De raad oordeelt dat mr. X door in het verzoekschrift strekkende tot het verlenen van verlof tot het leggen van conservatoir beslag geen melding te maken van de vermeende vordering van klager en kenbaar te maken dat klager degene is geweest die een procedure gestart is bij het NAI en de suggestie heeft laten bestaan dat zijn cliënt degene is geweest die een procedure begonnen is, de voorzieningenrechter onvolledig heeft voorgelicht omtrent de voor de beoordeling van het verzoek noodzakelijke, relevante gegevens. Mr. X heeft aldus gehandeld zoals een behoorlijk advocaat niet betaamt. Dit klachtonderdeel is in zoverre gegrond. De in het beslagrekest opgenomen stellingen omtrent op handen zijnde verkoopactiviteiten van klager zijn volgens mr. X afkomstig uit informatie van zijn cliënt. Niet is gebleken dat mr. X in deze dus bewust onjuiste informatie aan de voorzieningenrechter heeft verstrekt. In zoverre is dit klachtonderdeel ongegrond.

Beslissing raad

De raad verklaart de klachtonderdelen b en c (gedeeltelijk) gegrond.

Verklaart de klacht voor het overige ongegrond.

Legt mr. X voor de gegrond bevonden klachtonderdelen de maatregel op van berisping.

Overwegingen van het hof

Met betrekking tot klachtonderdeel b heeft de raad – kort weergegeven – geoordeeld dat mr. X in zijn brief van 2 november 2005 mededeling doet omtrent de wijze waarop zijn cliënt de publiciteit zal zoeken indien klager niet instemt met het schikkingsvoorstel, dat het mr. X duidelijk had moeten zijn dat zijn cliënt daarmee in strijd met het vonnis van 8 september 2005 zou handelen, dat het doen van deze mededeling niet anders kan worden gezien dan als een middel om ongeoorloofde druk uit te oefenen op klager, dat het tot de taak van de advocaat behoort ervoor te waken dat de rechtsstrijd wordt gestreden met geoorloofde middelen en dat mr. X, door zich te lenen voor assistentie bij het gebruik van ongeoorloofde middelen, heeft gehandeld zoals een goed advocaat niet betaamt. Tegen het oordeel van de raad met betrekking tot klachtonderdeel B heeft mr. X als grief aangevoerd dat hij de grenzen van de vrijheid die de advocaat toekomt bij de behartiging van de belangen van zijn cliënt niet heeft overschreden. De in zijn brief van 2 november 2005 vermelde acties waren deels al in gang gezet, voorafgaand aan het kortgedingvonnis en kwamen deels niet in strijd met dat vonnis. Bovendien was de cliënt van mr. X niet bereid zich bij het vonnis neer te leggen en daartegen was dan ook hoger beroep ingesteld. Mr. X heeft voorts aangevoerd dat de brief van 2 november 2005 volgde op telefonisch overleg tussen hem en de advocaat van klager, waarbij deze mr. X had verzocht aan te geven welke acties nog van de cliënt van mr. X te verwachten zouden zijn. De grief van mr. X treft doel. De brief van mr. X van 2 november 2005 bevat een schikkingsvoorstel van de zijde van Z. Deze was bereid zijn voorgenomen acties tegen klager te staken, mits hem

een bepaalde schadevergoeding zou worden betaald. Het feit dat Z bij die acties mogelijk ook in strijd zou handelen met het (nog niet onherroepelijk geworden) vonnis van de voorzieningenrechter, brengt niet mee dat het mr. X – die stelt zijn cliënt op de risico's van een dergelijke handelwijze te hebben gewezen – niet zou vrijstaan het aanbod van zijn cliënt om van verdere acties af te zien, als onderdeel van een namens zijn cliënt gedaan schikkingsvoorstel te gebruiken. Overigens zijn de door mr. X in de brief van 2 november 2005 vermelde acties ten dele van een andere aard dan die waarop het verbod van de voorzieningenrechter betrekking had en was er geen sprake van een geheel verbod aan zijn cliënt om contact met de media te hebben. Hoewel de brief misschien wat ongelukkig is geformuleerd, ziet het hof deze niet als chantagepoging. Klachtonderdeel b is dan ook ongegrond. Voor zover de raad klachtonderdeel c gegrond heeft geacht, heeft de raad – kort weergegeven – geoordeeld dat mr. X in het beslagverzoek de suggestie heeft laten bestaan dat zijn cliënte degene is geweest die een procedure begonnen is en dat mr. X daarmee de voorzieningenrechter onvolledig heeft voorgelicht. Mr. X heeft daartegen ingebracht dat hij nooit heeft willen suggereren dat zijn cliënt de arbitrageprocedure begonnen is. Bovendien heeft mr. X op verzoek van de voorzieningenrechter nadere informatie verstrekt door toezending van zijn verweerschrift in de arbitrageprocedure. Mr. X acht de voorzieningenrechter deugdelijk ingelicht, zo dit al niet in het verzoekschrift is gebeurd, dan toch in het daarna toegezonden stuk. Ook de grief van mr. X met betrekking tot klachtonderdeel c treft doel. Mr. X is in het beslagverzoek weliswaar niet duidelijk geweest over de hoedanigheid van partijen in de arbitrageprocedure, maar heeft daar ook geen onjuiste gegevens over vermeld. Opmerking verdient hierbij dat het niet ongebruikelijk is dat de in een beslagrekest verstrekte informatie heel summier en tamelijk eenzijdig is. De beoordeling van een dergelijk verzoek door de voorzieningenrechter is eveneens summier en geschiedt zonder toepassing van

het beginsel van hoor en wederhoor. De partij, die van mening is dat ten onrechte beslag ten laste van hem gelegd is, kan opheffing daarvan vragen in kort geding, waarbij ook eventueel ontbrekende informatie kan worden aangevuld. Er is eerst sprake van tuchtrechtelijke verwijtbaarheid, indien het zou gaan om bewuste misleiding van of onjuiste informatieverstrekking aan de voorzieningenrechter. Daarvan is hier niet gebleken. Het hof acht derhalve klachtonderdeel c eveneens ongegrond. Het voorafgaande leidt tot de slotsom dat de beslissing van de raad voor zover aan het oordeel van het hof onderworpen niet in stand kan blijven.

Beslissing hof

Vernietigt de beslissing van de raad voor zover de klachtonderdelen b en c (gedeeltelijk) gegrond zijn verklaard en aan mr. X een maatregel is opgelegd en in zoverre opnieuw beslissende:

- verklaart de klachtonderdelen b en c ongegrond.

Gevestigd
te
Amsterdam
in het
Olympisch
Stadion

VERBEEK CALUWÉ

ADVOCATEN

Wij zoeken:

Talenten in het arbeidsrecht en
ambtenarenrecht

Neem bij belangstelling contact op
via www.verbeekdecaluwe.nl

Olympisch Stadion 4
1076 DE Amsterdam
T +31 (0)20 760 00 30
F +31 (0)20 760 00 39
www.verbeekdecaluwe.nl

**ARBEIDSRECHTADVOCATEN
EMPLOYMENT LAWYERS**

BEN JIJ ONZE NIEUWE COLLEGA?

Is je stage afgerond, heb je een voorkeur voor arbeidsrecht en ondernemingsrecht en wil je werken bij een middelgroot kantoor in het midden van het land?

Solliciteer dan nu!

BERKEL
ADVOCATEN

Contactpersoon: Cees Berkel
0318-52 75 75 • www.berkeladvocaten.nl

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW s-Gravenhage
telefoon: 070-3460974
telefax: 070-3625235
e-mail: info@iji.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken betreffende internationaal en buitenlands recht, in het bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal privaatrecht en buitenlands privaatrecht- en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

Bezoek onze website: www.iji.nl

Transcriptie Professionals

- Uw digitaal ingesproken dictaten worden accuraat en professioneel uitgewerkt
- Ervaren juridische secretaril e ondersteuning
- Probeer nu en ontdek alle voordelen
- Bel voor informatie met Secretary@Home!

www.secretaryathome.nl Tel. 0180 628 569

Advocatenkantoor Demirtas is een jong kantoor dat zich specialiseert in de vreemdelingen (algemene) praktijk. Ter uitbreiding van haar praktijk is zij op zoek naar een:

- gevorderde stagiaire (bij voorkeur in 't bezit van een afgeronde beroepsopleiding)
- juridisch medewerker (met mogelijkheid doorgroeit tot advocaat-stagiaire)

Uw sollicitatie met CV kunt u binnen 2 weken na publicatie richten aan Advocatenkantoor Demirtas t.a.v. mevrouw Mr. M. Demirtas, Postbus 625, 6800 AP Arnhem of per e-mail naar m.demirtas@advocatenkantoor-demirtas.nl

Roos van Kempenaer

advocaat en doorzetter

Vrijheid is mijn goed recht

Speciaal voor Roos: met de effectieve preventie van Movir loopt zij hoog risico op een vrij en actief leven. Bij dreigende arbeidsongeschiktheid bieden we beroepsspecifieke begeleiding. Voor (arbeids)relatie, juridisch en persoonlijk advies kan zij kosteloos telefonisch terecht bij professionele counselors. Dag en nacht.

Kijk op www.movir.nl of vraag ernaar bij uw adviseur.

movir
een vrij beroep een zeker bestaan

onderdeel van **ING**

KABALT & SCHUURMAN

Kabalt & Schuurman advocaten is op zoek naar een:

- advocaat-medewerker (m/v)

die de civiele praktijk van het kantoor kan komen versterken. De nadruk van de civiele praktijk ligt op het sportrecht (met name voetbalzaken), verbintenissenrecht en het onroerend goedrecht. Wij zoeken een kandidaat die de ambitie en de uitstraling heeft om met de huidige cliëntèle en het netwerk van het kantoor een zelfstandige praktijk op te zetten. Naast gedegen juridische kennis vragen wij ook om commercieel inzicht, overtuigingskracht, representatief voorkomen en doelgerichtheid.

Het kantoor bestaat momenteel uit 5 advocaten. Mr. J.G. Kabalt is actief in het sportrecht en de algemene praktijk, terwijl mr. S. Schuurman werkzaam is in het strafrecht. Daarnaast is er nog 1 advocaat werkzaam in het strafrecht en 2 advocaten zijn werkzaam in het civiel recht.

Meer informatie over het kantoor staat op de website: www.kabalt.nl. Sollicitaties kunt u richten aan mr. J.G. Kabalt, postbus 248, 3620 AE Breukelen of per e-mail: mail@kabalt.nl.

ADVOCATENKANTOOR

te Den Haag

gevestigd in een statig pand op een goede locatie dicht bij het centrum, het Paleis van Justitie en de toegangswegen van Den Haag

heeft plaats voor advocaten met een eigen praktijk die op basis van kostendeling tot het kantoor willen toetreden

Uw reactie kunt u onder nummer 7887 richten aan:
Bureau BDM B.V.
Steekterweg 80G
2407 BH Alphen aan den Rijn

Uw reactie wordt vertrouwelijk behandeld.

BUETERSBL OEMSMAAD VOCATEN

(kostenmaatschap) zoekt één of twee advocaten die zich op basis van kostendeling bij ons willen aansluiten. Wij leggen ons momenteel toe op personen- en familierecht, ondernemingsrecht (MKB), ontslagrecht, bestuursrecht en contractenrecht.

Uw reactie met CV kunt u richten aan:
Bueters Bloemsma Advocaten, Voorbaan 3,
1271 RR Huizen.

speciaaladvocaten

Professionals gezocht m/v

Speciaaladvocaten is sinds 3 jaren actief op de zakelijke markt in Noord Nederland. Het kantoor is gevestigd langs de A 28, op een bedrijventerrein, afslag Assen Noord. Haar advocaten zijn gedreven professionals, die pragmatische en eigentijdse dienstverlening verrichten. Het is onze ambitie om te worden beschouwd als een belangrijk kantoor voor specialistische juridische dienstverlening voor ondernemers in met name Noord Nederland.

Heb jij zin in een nieuwe uitdaging?

Wij komen graag in contact met professionals die een zelfstandige advocatenpraktijk hebben of willen opbouwen op overlappende of aanvullende terreinen. Wij bieden op basis van kostendeling een uitstekend geoutilleerd kantoor en een dito commerciële uitstraling wat kan dienen als paraplu.

Interesse?

Neem dan contact op met Dennis Wouda, voor contactgegevens en meer info zie onze website: www.speciaaladvocaten.nl

Boddenkampsingel 76 Enschede
Postbus 76 7500 AB Enschede NL
Telefoon: +31(0)53 433 54 66
Telefax: +31(0)53 433 10 01
E-mail: info@dijksleijssen.nl

Dijks Leijssen Advocaten & Rechtsanwältinnen is een actief en ondernemend kantoor en behoort tot de middelgrote, regionale advocatenkantoren in Oost Nederland. Ons team bestaat uit ca. 25 medewerkers waarvan 8 advocaten en 2 Rechtsanwältinnen. De zorg voor onze cliënten en voor de kwaliteit van ons werk, is hét aandachtspunt binnen onze organisatie. Daarnaast bouwen we met alle collega's aan een optimale en professionele werksfeer.

Dijks Leijssen Advocaten & Rechtsanwältinnen is op zoek naar een:

● **Advocaat – medewerker / gevorderde stagiaire voor de algemene praktijk**

Funcievereisten:

Wij vragen voor bovengenoemde functie een (bijna) afgeronde stage; in ieder geval heeft u de beroepsopleiding voltooid. U bent in staat om zelfstandig juridische kwesties te behandelen en te beoordelen. U bent flexibel en heeft een commerciële en praktische instelling. U dient te beschikken over goede contactuele eigenschappen.

Dijks Leijssen Advocaten biedt u een veelzijdige functie in een prettige en dynamische werksfeer. Meent u aan bovenstaand functieprofiel te kunnen voldoen, stuurt u dan uw schriftelijke sollicitatie met curriculum vitae binnen tien dagen t.a.v. de heer J.W. Otto

VAN GELDEREN ADVOCATEN / SPECIALISTEN IN ARBEIDSRECHT

is op zoek naar

> Advocaat-medewerker arbeidsrecht

Met minimaal 3 jaar werkervaring en bij voorkeur in het bezit van een afgeronde postdoctorale specialisatieopleiding

> Advocaat-stagiaire / juridisch medewerker

Met arbeidsrechtelijke werkervaring en/of vakkenpakket

VAN GELDEREN ADVOCATEN is een volledig in arbeidsrecht gespecialiseerd advocatenkantoor dat op landelijke basis werknemers, werkgevers en ambtenaren bijstaat. Vanuit ons moderne pand aan de rand van Utrecht willen wij ons huidige team van 8 arbeidsrechtsspecialisten graag uitbreiden met een of meer collega's.

VAN GELDEREN ADVOCATEN is onder meer initiatiefnemer van de landelijke Ontslaglijn en de websites Ontslag.nl en Afspiegelen.nl.

BEN JE OP ZOEK naar een kantoor met ruime opleidingsmogelijkheden, een uitstekende werksfeer (inclusief een prettige work-life balance) en een aantrekkelijke honorering?

Stuur dan je sollicitatie met CV per post of e-mail naar Van Gelderen Advocaten, t.a.v. Maarten van Gelderen, postbus 1084, 3600 BB Maarssen, m.vangelderens@vangelderens.nl. Telefonisch kan informatie worden ingewonnen via 0346 – 56 99 44.

Advocatenkantoor van der Linden

Wegens vertrek van onze

familierecht advocaat

zoeken wij een ondernemende familierecht specialist, bij voorkeur op basis van kostendeling. Een kandidaat die tevens thuis is in het arbeidsrecht zou perfect passen.

Voor de sterk groeiende vastgoedpraktijk zoeken wij een

gevorderde stagiaire

met aantoonbare kennis van het administratieve recht, in het bijzonder het ruimtelijk bestuursrecht, alsmede affiniteit met de algemene civiele praktijk.

Voor een

ervaren gespecialiseerde advocaat

die een eigen praktijk wil opbouwen, hebben wij de mogelijkheid om deze op basis van kostendeling binnen ons kantoor op te bouwen.

Ons kantoor is gunstig gelegen vlak bij de ring van Utrecht.

Lees meer op onze website www.vanderlindenadvocaten.nl of neem telefonisch contact op met Olaf van der Linden, 030-2758999

Law-Offices

Gibson & Associates

Law Offices Gibson & Associates, bestaat 40 jaar en is daarmee het oudste advocatenkantoor gevestigd te St. Maarten (Nederlandse Antillen). Ons kantoor heeft een algemeen en divers commerciële praktijk, met bijzondere aandacht voor het ondernemingsrecht, het arbeidsrecht, het onroerend goed recht, het strafrecht, het telecommunicatierecht en het bestuursrecht. Er zijn momenteel 13 medewerkers, waarvan 7 advocaten, aan ons kantoor verbonden.

St. Maarten is een zeer kosmopolitisch eiland met een bruisende toeristenindustrie. De bevolkingsopbouw van het eiland bestaat uit een schakering van vele nationaliteiten waardoor nieuwkomers zich snel thuis voelen.

Momenteel heeft ons kantoor plaats voor:

- een **advocaat- medewerker m/v;**

Wij verwachten van de kandidaat:

- een gedegen jurist met bovengemiddelde studie- en werkresultaten;
- mondelinge en schriftelijke beheersing van de Nederlandse en Engelse taal;
- beheersing van de Franse en/of Spaanse taal is een pré;
- goede contactuele eigenschappen;
- een enthousiaste en positieve werkhouding;

De kandidaat kan van ons een marktconforme honorering en een plezierige werksfeer verwachten.

Sollicitaties, voorzien van een uitgebreid curriculum vitae met cijferlijst, kunt u binnen veertien (14) dagen na het verschijnen van deze advertentie per (elektronische) post of fax richten aan mr R.F. Gibson, Jr., bij wie ook nadere informatie ingewonnen kan worden.

Gibson & Associates
 C.A. Cannegieterstreet # 26
 P.O. Box 200
 Philipsburg, Sint Maarten N.A.
 Tel (00) 599 542 2291
 Fax (00) 599 542 4626
 E-mail: gibson.jr@attorneysxm.com
 Website: www.attorneysxm.com

www.vandijkadvocaten.nl

Wij hebben plaats voor een advocaat met aantoonbaar veel ervaring in het **erfrecht** en het **personen- en familierecht**. Je bent serieus, gedegen, maar ook gezellig en natuurlijk een harde werker. Als teamspeler kun je ook de begeleiding van een advocaat-stagiaire goed op je nemen.

ERVAREN ADVOCAAT

Het betreft een baan met veel zelfstandigheid en alle ruimte voor meedenken en het nemen van initiatieven.

Naast het erfrecht en het personen- en familierecht beoefent ons kantoor de praktijk van het arbeidsrecht, ambtenarenrecht, contractenrecht, ondernemingsrecht, vervoersrecht en incasso.

Mail je gegevens naar mail@vandijkadvocaten.nl of bel (010) 2 12 12 20. Je kunt ook schriftelijk reageren naar onderstaand adres, t.a.v. Monique S. van Dijk. Kijk ook even op onze website: www.vandijkadvocaten.nl

Meesters in ondernemerskringen

VANDIJK
ADVOCATEN

Jacques Dutilhweg 471C, 3065 GL Rotterdam. Tel. (010) 2 12 12 20

Everts Vogelaar Spijjer Advocaten is een advocatenkantoor, dat actief is in het Arrondissement 's-Gravenhage, met name in het West- en Oostland. Vanuit onze kantoren in 's-Gravenzande, Honselersdijk en Pijnacker richten wij ons op een brede markt: het bedrijfsleven, overheden en de particuliere cliënt.

Everts Vogelaar Spijjer Advocaten

WESTLAND
Oudelandstraat 1
2691 CB 's-Gravenzande

Dijkweg 125a
2675 AC Honselersdijk

OOSTLAND
Stationsstraat 1
2641 GH Pijnacker

www.evsadvocaten.nl

Om de huidige groei in goede banen te leiden, zijn wij voor onze vestigingen in het Westland op zoek naar een:

(gevorderd) advocaat-stagiaire en advocaat medewerker

Everts Vogelaar Spijjer Advocaten is een dynamisch en ambitieus advocatenkantoor. Wij zoeken kandidaten die zelfstandig mee kunnen bouwen aan de verdere ontwikkeling van ons kantoor. U zult in principe werkzaam zijn in de algemene praktijk maar er is ruimte voor specialisatie. Voor de functie van advocaat medewerker is een parttime invulling van minimaal drie dagen bespreekbaar.

Kandidaten die geïnteresseerd zijn in een kantoor met een informele sfeer gecombineerd met een zakelijke benadering willen wij graag ontmoeten. De arbeidsvoorwaarden, waaronder mogelijk een auto van de zaak, zijn uitstekend en worden in onderling overleg met de kandidaat op maat vastgesteld.

Herkent u zich in dit profiel? Stuur dan uw schriftelijke reactie, voorzien van c.v. naar mr. E. Spijjer, Postbus 99, 2670 AB Naaldwijk. U kunt ook rechtstreeks mailen naar spijjer@evsadvocaten.nl. Indien u meer informatie wenst over één van beide functies, neem dan telefonisch contact op met mr. E. Spijjer. Hij is bereikbaar op 0174 – 614 656.

BOUMANJAL & VINGERLING ADVOCATEN

Het betreft een jong en groeiend advocatenkantoor, gelegen nabij het centrum van Utrecht, alwaar een informele werksfeer heerst. Ter versterking van het kantoor wordt per direct gezocht naar een:

Advocaat-medewerker

en/of

Juridisch-medewerker

Affiniteit met en interesse voor het civiel- en bestuursrecht strekken tot aanbeveling. Uw schriftelijke reactie kunt u toezenden aan: Boumanjal & Vingerling Advocaten, t.a.v. mr. A.C. Vingerling, Postbus 1286, 3500 BG UTRECHT, e-mail: info@benvadvocaten.nl

Plaats uw advertentie midden in uw doelgroep. Het Advocatenblad helpt u daarbij.

Elke drie weken bereikt u met een personeelsadvertentie in het Advocatenblad alle geïnteresseerde juridisch actieve juristen.

Desgewenst helpen wij u met het opstellen van de tekst voor uw personeelsadvertentie, die professioneel vorm wordt gegeven in uw eigen huisstijl, met uw eigen logo!

Meer informatie?

Wilt u meer informatie, bel dan Bas Brouwer, tel. 0172 – 23 44 60, die u graag vrijblijvend informeert over alle mogelijkheden. Bezoek ook eens onze website: www.bdm bv.nl

U zoekt:

- advocaten
- medewerkers
- stagiaires
- (bedrijfs)juristen
- belastingdeskundigen
- leden rechterlijke macht

In verband met de groei van 2B Legal is NIG Ondernemingsrecht op zoek naar een:

Advocaat Arbeidsrecht met partner aspiraties

Profiel

- Afgeronde opleiding Nederlands Recht en een afgeronde Beroepsopleiding Advocatuur
- Minimaal 5 jaar relevante werkervaring, bij voorkeur opgedaan in de advocatuur en/of bedrijfsleven
- Afgeronde specialisatiecursus Arbeidsrecht
- Uitstekende communicatieve vaardigheden in woord en geschrift
- Leidinggevende aspiraties en ambitie om de huidige praktijk verder uit te bouwen
- Pro actief, ondernemend en commercieel ingesteld

Advocaat medewerker Procesrecht

Profiel

- Afgeronde opleiding Nederlands Recht en een afgeronde Beroepsopleiding Advocatuur
- 4 – 6 jaar relevante werkervaring opgedaan in een (brede) procespraktijk met focus op Ondernemingsrecht, Contractenrecht, Beslag- en Executierecht
- Ruime ervaring met het voeren van allerhande procedures (ook bij de Ondernemingskamer)
- Zelfstandig in staat om procedures te voeren
- Uitstekende communicatieve vaardigheden in woord en geschrift (Nederlands en Engels)
- Onderhandelingsvaardigheden en ervaring op het gebied van insolventierecht zijn een pré

Aanbod

In een ondernemende omgeving biedt 2B Legal je de mogelijkheid jouw eigen initiatieven te ontplooiën. Tevens biedt zij volop ruimte voor opleiding en een marktconform salaris. Eventuele toekomstige carrièrestappen behoren bij de juiste klik zeker tot de mogelijkheden. 2B Legal acht een goede work-life balance van belang.

Contact

Ben je geïnteresseerd in één van bovenstaande functies mail dan je CV met een kort begeleidend schrijven, onder vermelding van het vacaturekenmerk NIGO-2BLA0509 (Advocaat Arbeidsrecht) of NIGO-2BLP0509 (Advocaat Medewerker Procesrecht), naar jurist@nig.nl. Voor meer informatie over één van deze vacatures is mr. Charlotte Kruls of mr. Diederik Gelauff bereikbaar op 035-6250505 of via jurist@nig.nl. Vertrouwelijke behandeling is vanzelfsprekend gegarandeerd.

ElsevierOrde

Onmisbare juridische kennis binnen handbereik

Voordelen van de ElsevierOrde kennisbank voor u op een rij:

- ✓ Altijd en overal **online toegang** tot de kennisbank;
- ✓ U betaalt alleen voor het rechtsgebied dat u gebruikt;
- ✓ Wekelijks de **belangrijkste uitspraken** op een rijtje;
- ✓ Eenvoudig en **snel zoeken**;
- ✓ De meest recente wet- en regelgeving en jurisprudentie bij de hand;
- ✓ Wekelijks het laatste nieuws;
- ✓ **Actueel** commentaar van een gerenommeerde redactie.

Meer weten over de nieuwe kennisbankmodules Personen- en Familierecht of Arbeidsrecht?

Neem contact op met een van onze accountmanagers;

T: 020 - 515 91 18 of E: juridisch@reedbusiness.nl

Online juridische kennis op uw vakgebied.

Samen koersen op kwaliteit

Toe aan de volgende stap in je carrière?

Een carrière bij Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP heeft inhoud, als je tenminste bereid bent de lat hoog te leggen. Voor onze vestiging in Eindhoven zijn wij op zoek naar stagiaires en medewerkers ter uitbreiding van diverse secties:

- ▶ (Gev.) Advocaat stagiaire / medewerker arbeidsrecht
- ▶ (Gev.) Advocaat stagiaire / medewerker huurrecht
- ▶ (Gev.) Advocaat medewerker insolventierecht / corporate litigation
- ▶ (Gev.) Advocaat stagiaire / medewerker bestuursrecht
- ▶ (Gev.) Advocaat stagiaire / medewerker civiele procespraktijk

Kijk voor meer informatie op www.hollandlaw.nl

HOLLAND VAN GIJZEN
ADVOCATEN EN NOTARISSSEN

Virtualisatie beperkt de gemiddelde hersteltijd bij grote storingen van 48 uur tot slechts 2 uur!

Als uw mensen niet vooruit kunnen, loopt uw bedrijf achter de feiten aan... Dat merkt u bijvoorbeeld bij grote storingen. Indien het tegengit, moet de server opnieuw worden geïnstalleerd. Uw medewerkers kunnen dan weinig anders dan duimendraaien. De hersteltijd is tegenwoordig tot een absoluut minimum te beperken! Met Virtualisatie door ICT Concept: het hardware-onafhankelijk maken van software. Met een goede backup (image) is het herinstalleren van een gevirtualiseerde server nooit meer nodig. Zelfs de grootste storing is dan in twee uur opgelost. Virtualisatie is een uitkomst voor organisaties die sterk afhankelijk zijn van de continuïteit van de IT-infrastructuur.

